

Leto XVIII. Stev. 158

DIREKTOR "BORBE"
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 16 dinarjev

Ljudska
PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVLJENA 6. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT BORBA ZA SLOVENIJO

Zvezni izvršni svet je sprejel več važnih uredb in odločb

Novi predpisi o prometu z žitom, odmeri in pobiranju davkov ter pravici do pokojnine zavarovancev vojaških vojnih invalidov - Zvezni izvršni svet je ratificiral več mednarodnih pogodb in imenoval člane Sveta za narodno obrambo, komisije za izseljeniška vprašanja in komisije za sodelovanje z mednarodnimi zdravstvenimi organizacijami

Beograd, 20. junija

Na zadnji seji Zveznega izvršnega sveta so med drugim sprejeli več važnih predpisov s področja gospodarstva in socialnega zavarovanja ter ratificirali mednarodne pogodbe v glavnem s področja trgovinskih stikov.

Po krajši obravnavi, posamezno o vsakem, je bila sprejeta večina predlaganih osnutkov uredb in odločb, ker so jih že prej proučili na sestankih odborov Zveznega izvršnega sveta in v Koordinacijskem odboru. Nekatere predložene predpise so poslali Koordinacijskemu odboru, da jih prouči.

Hkrati je Zvezni izvršni svet sklenil, da bodo prišla odslej na dnevni red sej Sveta samo tista vprašanja in predpisi, o katerih prej razpravljali v Koordinacijskem odboru, razen če gre za nujne primere.

Člani Sveta za narodno obrambo in komisij

Zvezni izvršni svet je sprejel uredbo o organizaciji in delovnem področju Sveta za narodno obrambo. S to uredbo je Svet določil kot posvetovalni organ predsednika republike v vprašanjih narodne obrambe. Člani Sveta so: Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Aleksander Ranković, Milovan Djilas, Moša Pijade, Svetozar Vukmanović, Ivan Gošnjak, Osman Karabegović, Peko Dapčević Koča Popović, Petar Stambolić, Vladimir Bakarić, Miha Marinko, Djuro Pucar, Vlado Jovanović in Lazar Kolisevski. Svetu za narodno obrambo predseduje po ustavi predsednik republike.

Na seji Zveznega izvršnega sveta je bil sprejet sklep o ustanovitvi Komisije za vprašanja izseljencev in imenovani so bili člani komisije: Lidija Sentjarc (predsednik), Mirko Cuković (tajnik), Janko Smole, Vlado Valenčak, Vojko Gožović, Josip Marcelja, Stevan Lojen, dr. Ljubo Marčetić, Zima Vrščaj, Jovan Djajić, Vlado Mateoski in Salem Čarić.

Imenovani so člani Komisije za sodelovanje z mednarodnimi zdravstvenimi organizacijami in Komisije za verska vprašanja. Člani prve so: Moma Marković (predsednik), dr. Voja Djukanović (tajnik), dr. Julijana Bogičević, dr. Branko Čvetanović, dr. Ernest Grün, dr. Robert Neubauer, dr. Cedo Plavšić, dr. Andrija Stampar in dr. Miloje Viđaković, člani druge pa: Dobrivoje Radosavljević (predsednik), Miloje Dilparić (tajnik), Miloje Urošević, Marijan Vioda, Selmo Hasimbegović, Petar Ivičević in Tošo Popovski.

Za direktorja Zvezne uprave za investicijsko graditev je imenovan dosednji načelnik oddelka za investicije in gradbeništvo Državnega tajništva za posle na državnega gospodarstva LR Hrvatske Ernest Dajč.

Besedilo novih predpisov in odločb bo objavljeno v »Službenem listu« z označenimi roki, kdaj bodo začeli veljati.

Prost promet z žitom

Promet s žitom je po členu 1. uredbe o prometu s žitom, ki jo je sprejel Zvezni izvršni svet, na vsem ozemlju FLRJ prost. Uredba pooblašča Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta, da lahko po potrebi predpiše način formiranja cen žita in izdelkov iz njega v trgovini, način metanja, način pobiranja merice od mlatnice in mlitov ter dodatne tarife za prevoz žita in da lahko določa poslovna področja za posamezna podjetja za promet in predelavo žita. Na temelju tega pooblastila je Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta sprejel sklep o dopolnitvi tarife za prevoz žita. Po tem sklepu

se za prevoz pšenice, rži, soršice, ječmena, odpadkov od žita in mlinskih izdelkov iz navedenega žita plačuje razen voznine po redni tarifi, dodatek 18 din za vsak kilogram bruto teže (ne glede na daljavo prevoza), od koroze v zrnju in storžih, ovsu in njunih mlinskih izdelkih pa dodatek 15 din od kilograma bruto teže (tudi ne glede na daljavo prevoza). Tega dodatka ni treba plačevati od pošiljk podjetja »Zitopromet« (v uredbi so naštet primeri, ko je prevoz oproščen dodatne tarife).

Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta je sprejel tudi sklep o obvezni prodaji merice od mlatnice ter sklep o metju pšenice in rži.

V utemeljitvi takšnega sklepa za promet z žitom v letošnjem letu, ki postavlja državna odkupna podjetja v pooblaščen položaj, je poudarjeno, da je ta sklep začesen in da je posledica našega položaja glede žita. Naša država namreč nima potrebnih žitnih rezerv. Zaradi lanske suše je tudi cilj takšnega režima v prometu z žitom preprečiti špekulacije in pomagati zbrati rezerve, ki jih moramo nujno imeti.

Novi predpisi o odmeri in pobiranju davkov

Zvezni izvršni svet je sprejel sklep o organih, pristojnih za odmero in pobiranje davka na dohodek in sklep o določanju akontacij ter rokov za plačilo davkov za leto 1953.

S tem sklepom so izpopolnjeni dosednji predpisi in odstranjene pomankljivosti v njih, ki so večidel razlog za slabo plačevanje davkov. Po tem sklepu sodita odmera in pobiranje davkov na dohodek v izključno pristojnost Ljudskega odbora okraja, mesta in mestne občine s posebnimi pravicami, kakor določa to osnovni zakon o družbenem prispevku in davkih. Pobiranje davkov je njihova zakonita dolžnost in davke pobirajo pristojni organi ob uporabi zakonitih predpisov.

Ljudska skupščina LRS se bo sestala 29. junija

Predsednik Ljudske skupščine LRS sklicuje 2. sejo IV. izrednega zasedanja Ljudske skupščine LRS na dan 29. junija 1953 ob 16. uri ter obenem po zaključku tega zasedanja v smislu odloka Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS z dne 19. junija 1953, U. št. 47/53, I. sejo V. rednega zasedanja Ljudske skupščine LRS.

SEKRETARIAT

LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Pet milijard dolarjev pomoči ZDA za obrambo in tehnični razvoj drugih držav

New York, 20. jun. (Tanjug). Predstavniki dom ameriškega kongresa je z veliko večino izglasoval vojaško pomoč Jugoslaviji v znesku 216.906.000 dolarjev.

V ameriškem kongresu že delj časa razpravljajo o programu pomoči inozemstvu. Del članov, zlasti republikanci, so hoteli drastično skrajšati obseg pomoči, ki ga je predlagala Eisenhowerjeva vlada.

Med razpravo je ameriška vlada nekajkrat pozvala republikansko večino v Kongresu, naj podpre vladni program pomoči inozemstvu. Predsednik predstavniškega doma, republikanec Martin, je opozoril republikance, da se morajo zavedati, da gre za prestiž Eisenhowerjeve vlade.

Predstavniki dom je izglasoval program pomoči inozemstvu v znesku 4.998.732.000 dolarjev. Ta znesek je za 476 milijonov manjši od programa, ki ga je predlagala Eisenhowerjeva vlada.

Z drugo odločbo, namreč z odločbo o določanju akontacije in rokov plačevanja davkov za leto 1953, so jasno določene davčne obveznosti in roki, česar doslej ni bilo. Po dosedanjih predpisih se davčne akontacije (če jih davkoplačevalci plačujejo med letom), dokler davki niso končno odmerjeni, določijo štirikrat na leto. Če k temu dodamo, da se davki ob koncu leta končno odmerijo, to pomeni, da davčni organi praktično vsakemu gospodarstvu odmerijo davke petkrat na leto. Zaradi takšnega načina odmere davkoplačevalci ni imeli jasne slike, kakšne so njegove davčne obveznosti.

Novi odlok uvaža načelo, da se akontacija davka na dohodek določa z zakonitimi predpisi (zveznega in republiškega organa).

Izvršni svet Ljudske republike bo do 25. junija 1953 porazdelil določeni znesek akontacije davka na dohodek za tretje četrtletje, najpozneje do 10. septembra 1953 pa za četrto četrtletje na posamezne okraje, mesta in mestne občine s posebnimi pravicami, oziroma na avtonomne enote. Enako bo izvršni svet avtonomne enote porazdelil določeni znesek akontacij na posamezne okraje, mesta in občine s posebnimi pravicami. Ljudski odbor okraja oziroma mesta bo razdelil določeno akontacijo za tretje in četrto

četrtletje na posamezne odbore občin sorazmerno z odmero davka za leto 1953 (odlok natančno določa ves postopek).

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik Tito V. črnogorski brigadi

Brioni, 20. jun. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz-Tito je poslal V. črnogorski brigadi, ki 27. junija proslavlja enajstletnico svoje ustanovitve, naslednjo brzojavko:

»Ob prazniku enajstletnice ustanovitve V. črnogorske brigade pošiljam borcem in komandirjem te brigade kakor tudi vsem preživelim borcem in ljudstvu Črne gore svoje prisrčne čestitke in pozdrave.

Ko boste slavili ta dan, boste izrekli priznanje slavni V. črnogorski brigadi iz osvobodilne vojne, ki ji je poveljeval narodni heroj Sava Kovačević.

Učite se na junaških zgledih in požrtvovalnosti te brigade v osvobodilni vojni, ker se boste na ta način najlepše oddžili tistim borcem, ki so padli in žrtvovali svoja življenja za obrambo naših narodov. — Josip Broz-Tito.«

IZJAVA PREDSTAVNIKA FLRJ PRI OZN LEA MATEŠA

SING MAN RIJEVI POSTOPKI ZAVIRAJO SKLENITEV PREMIRJA NA KOREJI

Na zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta v Ženevi bodo razpravljali predvsem o finansiranju ekonomsko zaostalih držav

New York, 20. junija (Tanjug). Stalni predstavnik Jugoslavije v OZN Leo Mates je včeraj izjavil v intervjuju z dopisnikom Tanjuga, da poslednji postopki Sing Man Rije zavirajo sklenitev premirja na Koreji in zastrupljajo ozračje, v katerem naj bi rešili korejsko vprašanje v celoti. Sing Man Rijevo početje, je poudaril Mates, je destruktivno dejanje, naperjeno proti naporom OZN, da bi bilo rešeno korejsko vprašanje.

Podoba je, je dejal Mates, da se bodo izjalovili vsi postopki, ki prihajajo od Sing Man Rije in od vseh tistih, ki ga podpirajo na Koreji in izven nje.

Na vprašanje, ali meni, da bo Generalna skupščina, ki naj bi se sešla po sklenitvi premirja, razpravljala o Sing Man Rijeji zadevi in ali bodo izdali nove ukrepe za odpravo nevarnosti, ki

grozi s strani Sing Man Rije, je Mates odgovoril, da ni nobenega dvoma, da bo Generalna skupščina pozvala vse dežele, naj spustijo premirje. Pripomnil pa je, da mu za sedaj še niso znani nikakršni konkretni predlogi. Ne glede na to, ali bo Generalna skupščina posebej pozvala vse prizadete vlade v tem smislu, je dejal Mates, bo že sama potrditev premirja po Generalni skupščini postavila položaj, v katerem bo sleherno upiranje sporazumom o premirju predstavljalo hkrati upiranje OZN.

Na vprašanje, o čem bo razpravljala Generalna skupščina, ki naj bi se sešla takoj po sklenitvi premirja, je Mates dejal, da bo Generalna skupščina po sprejetju in postavitvi sporazuma o premirju razpravljala tudi o politični konferenci, ki jo določa sporazum o premirju.

Generalna skupščina se bo, kar zadeva politično konferenco, bržkone omejila na določanje mest in sestavo te konference, medtem ko bi dnevni red določila sama konferenca. Mates je dalje pojasnil razmerje med Generalno skupščino in politično konferenco in dejal, da Generalna skupščina ne more dokončno določiti stališča do politične konference, bo pa pripravila stališče OZN glede tega sestava.

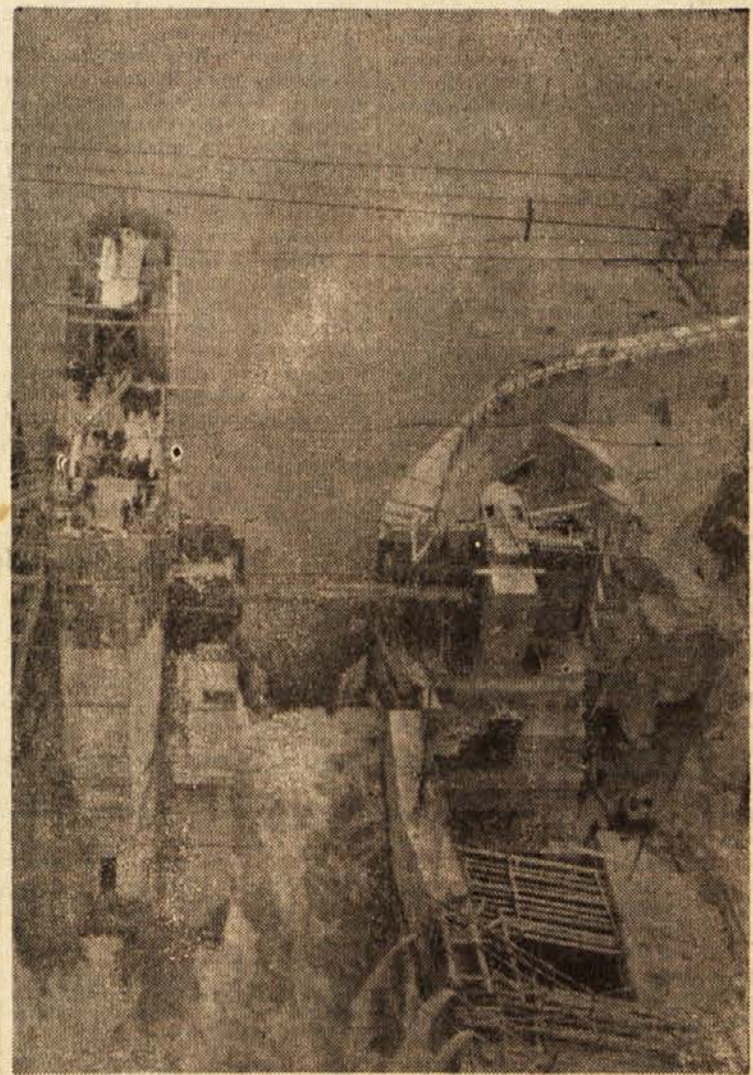
Na vprašanje, ali ne bo takšen položaj privedel do tega, da bo sama politična konferenca začela z dolgotrajnimi razpravami o dnevnem redu in da bo že na začetku konference nastal spor o tem vprašanju, tako da bo dolgo trajalo, preden se bo konference sporazumela, je Mates odgovoril, da tako ne more biti. Opozoril je na dejstvo, da je dnevni red politične konference že določen s sporazumom o premirju in politična konferenca lahko za svoj dnevni red prosto sprejme formulacijo, ki vsebuje besedilo sporazuma o premirju 60. člen znanega besedila o sporazumu določa, da bo politična konferenca razpravljala predvsem o korejskem vprašanju in je v tem okviru nedvomno na prvem mestu vprašanje tistih ujetnikov, ki nočejo biti repatriirani. Glede ostalih točk, o katerih bo razpravljala politična konferenca, pa sporazum o premirju ne pove nič natančnejšega.

Dopisnik Tanjuga je zatem zaprosil Lea Matesa, naj pove nekaj o bližnjem zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta, ki se ga bo udeležil kot vodja jugoslovanske delegacije.

Leo Mates je odgovoril, da bo najvažnejše vprašanje na tem zasedanju finansiranje ekonomskega razvoja zaostalih držav. Pred Ekonomsko-socialnim svetom je sporočilo odbora devetih, ki je pravzaprav konkreten načrt ukrepov, ki bi jih bilo treba storiti na področju finansiranja ekonomskega napredka. Sporočilo devetih zajema tudi konkreten načrt o organiziranju in poslovanju sklada OZN za pomoč zaostalim državam. To sporočilo bo temelj za proučevanje finansiranja ekonomskega napredka nezadostno razvitih držav.

Pariz, 20. jun. (Tanjug). Popoldne je prispela v Pariz delegacija generalštaba JLA z generalpolkovnikom Pekom Dapčevićem na čelu. Na letališču so jo pozdravili načelnik generalštaba francoskih sil na kopnem general Blanc in jugoslovanski veleposlanik v Parizu Srdjan Prica.

Na Drini pri Zvoniku gradijo veliko hidrocentralo. Visoka pregrada bo zaprla Drino. Že prihodnje leto bodo tu začeli s prvimi montažnimi deli

Jugoslovanska odlikovanja

francoskim mornariškim častnikom

Pariz, 20. jun. (Tanjug). Veleposlanik FLRJ v Parizu Srdjan Prica je priredil danes svečano kosilo v čast delegacije Jugoslovanske vojne mornarice, ki je končala svoj obisk francoski vojni mornarici. Razen naših zastopnikov so bile pri kosilu tudi visoke francoske vojaške in civilne osebnosti.

Veleposlanik Prica je pri kosilu pozdravil goste in poudaril pomen vse boljših odnosov med mornaricama dveh prijateljskih narodov, ki imata enak cilj — obrambo miru in neodvisnosti.

Viceadmiral Mate Jerković je potem v imenu predsednika republike maršala Tita izročil admiralom Noniyu, Saliyu in Potuhonu visoka odlikovanja — red za vojaške zasluge I. reda, za zasluge v skupni borbi v drugi svetovni vojni.

V zdravstvenih zavodih družbeno samoupravljanje

Iz razgovora s sekretarjem Sveta za zdravstvo in socialno politiko LRS tov. Matijo Maležičem

Do nedavnega so bili zdravstveni zavodi proračunske ustanove. S 1. junijem pa so bolnišnice in zdravilišča prešla na samostojno finansiranje. O tem so že prej mnogo razpravljali kolektivi teh zavodov, pa tudi drugi zainteresirani državljani. Že med razpravo je bilo v Sloveniji precej očitno, da prehod na samostojno finansiranje ne bo dovolj uspešen, če ne bo povezan z družbenim upravljanjem teh zavodov. Ko so lani izšle teze o oblikah samoupravljanja zdravstvenih ustanov, so bila mnenja o uspešnosti samoupravljanja precej različna. Po prvotnem zveznem osnutku naj bi sestavljali upravne odbore n. pr. bolnišnic ljudje, ki so zainteresirani na dobrem poslovanju bolnišnic, to je predstavniki delovnih kolektivov, ljudskega odbora, socialnega zavarovanja in delovnega kolektiva bolnišnic. Prav ta sestava je sprožila med kolektivi zdravstvenih zavodov največ razpravljanih. Večina ni mogla razumeti, da je velika razlika med samoupravljanjem n. pr. v tovarni in med zavodom splošno-družbenega značaja. Družbeno upravljanje je nadaljnja stopnja v demokratizaciji samouprave, v sedanjem položaju pa je primerno za ustanove ali podjetja z zelo razvitemo splošno družbeno značajem.

Konec maja je Izvršni svet Ljudske skupštine Slovenije izdal uredbu o začasnih organih upravljanja zdravstvenih zavodov s samostojnim finansiranjem. S to uredbo je bilo samostojno finansiranje tudi formalno povezano z družbenim upravljanjem in najpozneje do konca junija bodo v vseh zdravstvenih zavodih Slovenije prevzeli upravljanje upravni odbori.

Po tej uredbi sestavlja upravni odbor 8-12 članov, ki jih imenuje nadzorni organ, in sicer po 1 zastopnika zavoda za socialno zavarovanje, po 1 zastopnika okrajnega sindikalnega sveta, ostale člane pa imenuje iz vrst delovnega kolektiva in druge državljanje. V odboru mora biti tudi upravnik zavoda in najmanj en zdravnik. Svet za zdravstvo je priporočil okrajem, naj v upravne odbore imenujejo res razgledane ljudi, ki bodo znali razumeti potrebe zdravstvenega zavoda, pa tudi tolačiti interese bolnikov in skup-

nosti. Uredba ne določa, koliko članov delovnega kolektiva naj bo v upravnem odboru. Gotovo je, da bo v zavodih, kjer je mnogo uslužbencev, ki bodo znali prav tolačiti in izpolnjevati nalogo družbenega upravljanja, v upravnem odboru več članov kolektiva, kot v takem zavodu, kjer je že doslej bila občina enostranost ali pa gospodarska neurejenost.

Upravni odbor teh zavodov bo seveda imel le gospodarsko-upravne funkcije. V ničemer se ne sme vtikati v strokovno delo, to je v način zdravljenja. Po uredbi skrbi upravni odbor za pravilno upravnno, finančno in ekonomsko poslovanje zavoda, kakor tudi zavarovanje splošnega ljudskega premoženja, za čim smotnejšo uporabo materialnih sredstev, določa predračun dohodkov in izdatkov, sprejema zaključni račun zavoda, določa v sporazumu z nadzornim organom cene oskrbnega dne, odloča o uporabi sredstev skladov ter o investicijah, ki grede iz sklada zavoda itd.

Ponekod se je pojavljala bo-

jazen, češ da se bo upravni odbor vtikal tudi v način zdravljenja. To je že z uredbo onemogočeno. Kadar pa bi upravni odbor videl, da je zdravljenje dvomljivo, pa lahko predlaga strokovnemu zdravstvenemu svetu, ki ga prav tako uvaja uredba o organih upravljanja, naj zadevo preišče. Zdravstveni strokovni svet bo po preiskavi ukrepal sam ali pa dal ustrezne predloge upravnemu odboru.

Posebno v podeželskih bolnišnicah in zdravstvenih zavodih so zdravniki, pa tudi ostalo osebje, z veseljem sprejeli to uredbo in pričakujejo od nje velike koristi. V Topolšnici n. pr. pravijo takole: doslej na okraju, pa tudi v velikih okoliških podjetjih, niso imeli za nas dosti razumevanja. Naših težav niso razumeli, zato smo pri njih po navadi naleteli na gluha ušesa. Zdaj, ko bodo v upravnem odboru tudi ljudje izven našega zavoda, bodo gotovo bolj razumeli naše težave in pričakujemo, da nam bo to samo koristilo. Prav tako govore prva poročila o poslovanju s samostojnim finansiranjem, da so izdatki

s področja zakonodaje in iz upravne prakse, pregledi tujih revij ter mnogih domačih publikacij in revij.

Druga številka »Nove administracije«

Nedavno je izšla druga številka »Nove administracije«, biltena za vprašanja državne uprave, družbene samouprave in organizacije gospodarstva. Bilten izdaja »Biro za organizacijo uprave in gospodarstva« pri Tajništvu za zakonodajo in organizacijo Zveznega izvršnega sveta. Tudi druga številka se bolj kaže, kako potrebna je takšna publikacija. V času, ko se razvija krajnja samouprava in ko odpravljamo birokratski centralizem lahko takšen bilten, v katerem prenašamo izkušnje ljudskih odborov in sploh organov državne uprave, mnogo pripomore k izboljšanju administracije ljudske oblasti.

Druga številka je zelo pestra in prinaša več zanimivih sestavkov, med drugim članek Selma Hasimbegovića o razvoju gospodarske samostojnosti krajevnih skupnosti ter članek o organizaciji službe dokumentacije v Jugoslaviji, ki ga je napisal bivši vodja švicarskega tehničnega dokumentacijskega centra V. Mikulašek, ki se zdaj mudi v naši državi kot svetnik. Komisije tehnične pomoči UNESCO za organizacijo dokumentacije v Jugoslaviji.

S področja dela ljudskih odborov so objavljeni trije sestavki, in sicer o takšni in davku na promet, ki jih predpisujejo ljudski odbori; napisal ga je Božidar Djinić. B. Tonić je napisal članek: »Posli ljudskih odborov v zvezi s prodajo stanovanjskih hiš iz splošne ljudske imovine.« Razen tega pribehuje »Nova administracija« več člankov s področja finansiranja in poslovanja zdravstvenih ustanov, iz personalne prakse, iz upravne tehnike, iz pisarniške prakse,

s področja zakonodaje in iz upravne prakse, pregledi tujih revij ter mnogih domačih publikacij in revij.

V Vojniki bo 5. julija kmečki praznik

Kmetijski zdruzi v Vojniku in Vianji vas pripravljata skupno z vsemi množičnimi organizacijami in s pomočjo občinskega ljudskega odbora 1. kmečki praznik v okolici Čelje. Kmetje in ostali prebivalci se za praznik izredno zbirajo. Sodelovali bodo vse kmetijske zdruge s področju tega okraja. Na ta dan se bodo pomerili koseci in žanječice, hkrati pa bodo prikazali košnjo travnikov in žetev s stroji ter oranje s traktorji, vse pa bo združeno s kulturno prireditvijo.

DNEVNA KRONIKA

Termoelektrarna Kovova dograjena

V termoelektrarni Kosovo v Obilju so montirali že vse naprave. Včeraj so stroji obratovali za poskušajo. Termoelektrarna Kosovo z zmogljivostjo 2500 KW bo začela obratovati 7. julija, na Dan vstaje srbskega naroda.

Plenum Centralnega odbora sindikata trgovinskih delavcev

Danes se je začel v Beogradu plenum Centralnega odbora sindikata trgovinskih delavcev Jugoslavije, na katerem obravnavajo mesto trgovine v našem gospodarskem sistemu. Na dnevnem redu je tudi obravnava politike cen, dohodkov, samoupravljanja in konkurence v trgovini. O svojem stališču in sklepih bo plenum jutri sprejel resolucijo.

Še tri visokofrekvenčne peči v Ravnah

V novi jeklarni železarne v Ravnah na Koroskem so začele danes obratovati še tri visokofrekvenčne peči za vlivanje posebnih vrst jekla. Nove naprave bodo omogočile vlivati ladijske osi ter razne oši za eksplozivne motorje, lokomotive in vagoni. Zadnja leta je začela ta železarna izdelovati vrsto legiranega konstruktorskega jekla, jeklo za ventile in krogljene ležaje, za ključavnice nože ter jeklo, odporno proti temperaturi in trdoti.

Seja LO Maribor-okolice

Maribor, 20. junija. Danes so na šesti redni seji obeh zborov Ljudskega odbora Maribor-okolica razpravljali o delu Sveta za notranje zadeve, o uvedbi okrajnih taks ter o vinčarjih. V razpravi so oboje obravnavali brezvestne uslužbence kmetijskih zdruzi, ki so s slabim poslovanjem povzročili skrupozni dokajšnji primanjkljaj. Sprejeti pa so tudi ustrezne sklepe, da bi onemogočili gospodarski in mladinski kriminal ter predloge za iz-

Svečane akademije ob Dnevu bivšega boreca

Beograd, 19. junija. Nocoj je bila v Beogradu svečana akademija, posvečena Dnevu bivšega boreca. Ta dan praznujejo vse članice Svetovne federacije bivših borec na svetu. Svečanost praznika Centralni odbor Zveze borec Jugoslavije in Centralni odbor vojaških vojnih invalidov. O pomenu tega mednarodnega praznika je govorila Neda Boženić, članica CO ZBJ.

Pisma uredništva

Ali imam pravico?

Tovariš urednik!
Leta 1945 so me Amerikanci osvobodili iz nemškega taborišča in takoj nato sem se javil jugoslovanski Titovi delegaciji v Linzu. Tu smo zbirali za repatriacijo naše pregnance, razen tega pa smo že prirejali kulturne prireditve. S propagandnimi nastopi sem bil precej zaposlen in seveda tudi s pripravami za vrnitev. Zato se nisem mogel takoj vrniti v Osijek, kjer sem imel svoje stanovanje.

Medtem so mi v Osijeku v mesecu maju organi NOG Osijek odpeljali iz mojega stanovanja vse pohištvo v skladišče. V Osijek sem se vrnil šele meseca septembra 1945 in ko sem našel stanovanje prazno ter se zanimal, kje je moje pohištvo, sem stopil pred upravo NOG. Le-ta mi je izdala odločbo, da mi morajo vse moje stvari vrniti. Vendar pa tega niso mogli storiti, ker so medtem pohištvo že razprodali. Obljubili so mi, da mi bodo za povračilo za moje stvari našli ustrezno pohištvo in da me bodo o tem obvestili. Potem sem odšel na službeno mesto v Radovljico. Od tu sem se zmeraj pismeno zanimal, kako je z mojim pohištvom. Na moja pisma so mi redko, ali prav nič odgovorili, konec leta 1946 pa so me presenetili z vsoto 3245 dinarjev, kar naj bi nadomestilo moji dve spalnici, jedilnico, kuhinjo, violino, tri razne instrumente, dve omari raznih učnih in znanstvenih knjig, nešteto sklada za vokalno, instrumentalno ter klavirsko glasbo in klavir.

Ker sem ves čas menil, da mi je kot glasbeniku potreben vsaj klavir in postelja, sem se napotil na Kontrolno komisijo v Ljubljano, v Beograd, na sodišče v Ljubljano in Janjo tožilstvo v Osijek. Ko sem se vračal iz delovne akcije

Samac-Sarajevo, sem se oglasil v Osijeku pri jaonem tožilstvu. Oglasil sem se tudi pri prosvetnem referentu NOG s potrdilom in odločbo, da mi ornejo moje stvari. Popsod so mi le obljubljali, a ničesar storili. Ke sam nisem ničesar opravil, sem najel advokata, naj bi on posredoval. Ker sem bil službeno premeščen v Koper, sem se tja tudi preselil in ker mi le še niso vrnil pohištva, sem bil primoran prositi sodišče v Kopru, naj pošlje dopis na NOG Osijek. Sodišče je upravn NOG pisalo junija 1952. leta. Uprava je odgovorila februarja 1953. leta in to na ponovno urgenco sodišča. Tedaj je Uprava zahtevala, naj sam predlagam, koliko naj mi povrne za moje pohištvo, seveda pa je tudi zahtevala, naj predložim seznam stvari, ki so mi bile odzete, kar naj s pričami potrdim.

Stoar še zdaj ni rešena. Vem, da mi uprava NOG vsega tega ne more vrniti, pendar pa je dolžna, ker je moje pohištvo nezakonito razprodala, škodo poravnati. Klavir mi lahko vrne, ker tako ve kje je.

Tovariš urednik! Zdi se mi, da sem dovolj dolgo moledeval za svojo pravico. Uprava NOG je nezakonito in neocenjeno prodala moje pohištvo, ki sem si ga o dolgih letih nabavil. In zato menim, da mi mora škodo poravnati.

J. Brečko, prolis glasbe

Ali je Idrija v Istri?

Vsa čast novim železniškim vagonom! Zelo so udobni, opremljeni s tapaceranimi sedeži, na katerih potniki — če jih ni preveč — lahko zadržujejo kakor doma na divanu.

Vse pa vendarle ni prav v teh vagonih. Ondam sem se vozil v enem izmed njih, pa so ob dolgi vožnji vzbudile mojo pozornost slike, ki so bile pribite na stenah kupeja, v katerem sem sedel. Prav lepe slike: dolina reke Ibar, Reka Crnojevića, samostan Gračnica, Avala in Idrija. Toda kaj to pomeni? Ali prav berem? Na sliki namreč piše »Idrija v Istri, industrijsko mesto z velikim rudnikom živega srebra.«

Idrija v Istri? Ne, tega pa ne morem verjeti. V osnovni šoli smo se učili, da je Idrija na Notranjskem. Lahko bi tudi rekli, da je v Slovenskem Primorju, ker godi pod ta pojem vse slovensko ozemlje, ki je bilo med prvo in drugo svetovno vojno pod Italijo.

Čudno, ali ne? Po vsem svetu vedo, kje je Idrija, naša turistična propaganda pa vendar tega ne ve.

FRANJO GODEC

POPRAVEK

V včerajšnji številki se je v naslovu pri pismu uredništvu vrnila ne ljubna napaka Naslov se mora glasniti: »Zakaj uničiti plodno zemljo!«

CK LMS naši mladini

Osemnajsti plenum CK LMS je poslal mladinskim organizacijam in mladini pismo, v katerem pravi, da se je mladinsko življenje precej razvilo, kar kažejo številni mladinski dnevi, festivali in druge prireditve. Vendar pa pismo hkrati poudarja, da so nekatera vodstva mladinskih organizacij pozabila na glavne naloge mladinskih organizacij. Ponekod razpravljajo predvsem o organizacijskih načelih, namesto o politični in vsestranski vzgoji mladine. Plenum je v pismu podčrtal, da prav zaradi takšnih pojmovanj pada del mladine pod ma-

lomeščanski vpliv, kar se kaže v pomanjkljivem razumevanju naših naporov, v obojevanju vsega tujega ter nekritičnem sprejemanju zahodne kulture in zahodnega življenja sploh. Mladinska vodstva bi se morala temeljiteje poglobljati v življenjske probleme mladine. Plenum tudi priporoča mladinskim organizacijam, naj poskrbe, da bodo v občinskih in okrajnih središčih dobile mladinske sobe ali domove, kjer se bo zbirala mladina. Prav tako naj mladinske organizacije vzpodbujajo k ustanavljanju občinskih knjižnic.

Novo uredbe Zveznega izvršnega sveta

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Zneske akontacij davka na dohodek za prvo polletje 1953, ki so določeni po dosedanjih predpisih, pa še ne plačani, je treba plačati najpozneje do 15. julija 1953. Akontacije davka na dohodek kmečkih gospodarstev za tretje četrtletje 1953 je treba plačati najpozneje do 15. avgusta 1953, za četrto četrtletje pa najpozneje do 1. novembra 1953. Če akontacije davka na dohodek niso plačane v določenih rokih, bodo izterjane prisilno ob določenih stroških in plačili obresti 6 % letno.

Na seji Sveta so v razpravi o odobri poudarili, da ostane s tega področja še nekaj neresenih vprašanj: organizacija davčnega aparata, dnevnice itd.), za katera bodo po proučitvi udj pripravili ustrezne odločitve.

Pravice do pokojnine zavarovancev vojaških vojnih invalidov

Uredba o določanju pravice do pokojnine zavarovancev — vojaških vojn invalidov, ki jo je sprejel Zvezni izvršni svet, daje vsem vojaškim vojnim invalidom od I. do VI. skupine, ki so hkrati zavarovanci, pravico, da se jim namesto pokojnine, določene o delovnem stazu in invalidnosti po redpisih o vojaških vojnih invalidih, določi polna invalidska pokojnina, skor za primer nesreče pri delu, in pravico tudi do polovice vojaške ojne invalidnine.

Enako pravico priznava uredba tudi družinam po smrti invalidov, zahteti s to uredbo, kakor tudi družinam v vojni padlih zavarovancev in

družinam zavarovancev invalidov od I. do VI. skupine, ki so pred uveljavljenjem te uredbe podlegli posledicam vojne invalidnosti.

Pravice iz te uredbe so priznane tudi vsem, ki so bili upokojeni po čl. 7 prejšnje uredbe o socialnem zavarovanju vojaških oseb in pripadnikov ljudske milice, kakor tudi družinam po smrti teh oseb.

Ratifikacija mednarodnih pogodb

Zvezni izvršni svet je ratificiral več mednarodnih pogodb in sporazumov, največ s področja trgovinskih stikov. Ratificiral je sporazum med FLRJ in Egiptom o deblokaciji in vrnitvi egiptovske imovine v Jugoslaviji in jugoslovanske imovine v Egiptu, blokiranje po izbruhu vojne leta 1941, sporazum med FLRJ in kraljevino Grčijo o živinskih kužnih boleznih, protokol o jugoslovansko-švicarskih pogajanjih o izmenjavi blaga za leto 1953, sporazum med FLRJ in sederalno republiko Nemčijo o medsebojnem pošiljanju ovrhovljenih izvlečkov iz matičnih knjig umrlih jugoslovanskih državljanov v Nemčiji oziroma nemških v FLRJ, protokol o trgovinski izmenjavi med FLRJ in kraljevino Švedsko za čas od 1. oktobra 1952 do 30. septembra 1953, dodatni protokol k sporazumu o blagovni izmenjavi med Jugoslavijo in Avstrijo za čas od 28. februarja do 31. avgusta 1953, sporazum med FLRJ in Avstrijo o nepremičninah avstrijskih dvostanikov v jugoslovanski obmejni coni z zaključnim protokolom k temu sporazumu, sporazum o ureditvi obmejnega prometa

med FLRJ in republiko Avstrijo ter druge.

Izrebane obveznice iz prvega ljudskega posojila se lahko vnovčijo do 31. avgusta 1953

Zvezni izvršni svet je sprejel tudi uredbo, po kateri lahko podpisniki prvega ljudskega posojila, katerih obveznice so bile izrebane leta 1949 (bodi v maju ali decembru) z dobitkom ali za amortizacijo, pa še niso vnovčene (po čl. 4. prejšnje uredbe) do zastarele, lahko obveznice (in doseple kupone) vnovčijo do 31. avgusta 1953. Nekateri podpisniki prvega ljudskega posojila namreč svojih obveznic niso pravočasno vnovčili in so zato zastarele, zdaj pa imetniki prosijo, naj bi jim omogočili izplačilo. Zvezni izvršni svet jim je s to uredbo ustregel.

Sprejeti so bili tudi predpisi o določitvi dela deviznih sredstev, ki jih bodo gospodarske organizacije prodajale Narodni banki FLRJ, in predpisi o davku na dobiček iz deviznega poslovanja. Smoter teh predpisov je v tem, da se podjetjem in gospodarskim panogam po konkretnih pogojih in možnostih pusti na razpolago večji del deviz.

Sprejeti so bili predpisi o organizaciji jugoslovanske svobodne cone v Solunu o Zvezni upravi za investicijsko graditev, o ukinitvi Višje šole za zunanjo trgovino, o razglasitvi leksikografskega zavoda FLRJ za gospodarsko ustanovo s samostojnim finansiranjem, o obveznem pošiljanju primerkov tiskovin knjižnicam in predpisi, s katerimi se spreminja in dopolnjuje uredba o prejemkih državnih uslužbencev v službi na tujem.

boljšanje javnega reda in miru ter prometa. Prav tako sta ob zboru sklenila posvetiti vsi skrb reševanju vinčarskih odnosov, pri čemer jim bodo v veliko pomoč ugotovitve za to določene komisije na terenu.

Veliko slavje v Rušah

Maribor, 20. junija. Jutri bo delavsko prosvetno društvo terena Ruše proslavilo 30-letnico in 25-letnico godbe na pihala. Ob tej priložnosti bodo razvili tudi prapor, ki mu bo botroval član CK ZK Martin Greif. Nocoj bo tamošnja godba priredila javni koncert, na jutrišnji proslavi pa bodo sodelovala tudi nekatera bližnja društva Svoboda. Ruška Svoboda vključuje 380 članov ter glasbenih sekcij z moškimi, mešanimi in mladinskimi pevskim zborom, orkester in godbo na pihala. Šahovsko sekcijo, ljudsko univerzo, knjižnico ter gledališko in keglaško sekcijo.

Sestanek komisije za reformo šol

Ustanovili so podkomisije za posamezna vprašanja

Beograd, 21. junija. Včeraj je bil sestanek Komisije za reformo šol splošne izobrazbe, ki jo je Zvezna ljudska skupščina imenovala na zadnjem zasedanju. Na dnevnem redu sta bili predvsem dve vprašanji: organizacija in delo komisije ter ustanovitev republiških komisij.

Predsednik komisije dr. Miloš Zanko je svetoval, kako naj bi organizirali delo v komisiji. Na temelju razgovorov so ugotovili, da reforme naše splošne izobrazbe ne smemo začeti pri reviziji učnih načrtov, kot doslej, temveč moramo upoštevati nove poglede na splošno šolsko izobrazbo, ki ne ustreza več našemu gospodarsko družbenemu sistemu. Mitra

Na Dan bivših borec so delegacije polagale vence na grob Neznane junaka na Avali

ZADNJE ŠPORTNE VESTI

J. Miller vrgel disk 47.55 m

Ljubljana, 20. junija. — V II. kolu atletske zvezne lige so dosegla moški prvi dan naslednje številke točk: moški — Mladost 15.227, Odrad 15.100, Zvezničar 13.925; ženske — Mladost 7509, Odrad 7223, Janko Miller (S.O.) je dosegel nov slovenski rekord v metu diska z rezultatom — 47.55 m.

NOV SLOVENSKI REKORD V METU KROGLE

Golec — 14.35 m

Celje, 20. junija. — Prvi dan atletskega dvoboja med zagrebškimi Dinamom in domačim Klavirjem ki venoma zbrali 16.886 točk, medtem ko so atlet Klavirjari dosegli 16.881 točk. Ženske Klavirjari so dosegle 6.641 točkovke Dinama pa 6.634. Med pomembnimi rezultati je rezultat, ki ga je dosegel član Klavirjari, Igor Zupančič v metu krogle 14.35 m, Igor Zupančič pa je v metu na 400 m časom 50.6 dosegel letošnji najboljši rezultat v Sloveniji.

SPLIT — naše najlepše okno v svet

Sproščeno obravnavanje vseh vprašanih

PRED sedemnajstimi stoletji — kakor pripoveduje legenda — je rimski cesar Dioklecijan razposlal svoje dejo zdrav in prijeten kraj, kjer bi zgradil palačo za svoje zadnje dni. Tako so ob vzhodu Koljaka in Mosora v slikovitem zalivu, ne daleč od mesta Salone, sezidali veličastno in skladno poslopje, znano zdaj kot Dioklecijanova palača, v katere naročju je zrasel Split, glavno mesto Dalmacije.

Kakor pravi zapisek iz leta 1501, je štel Split tedaj 700 hiš s 6000 prebivalci, ki so govorili hrvatski in bili oblečeni »all'usanza schiava«, po slovanom. Pozneje je število prebivalstva počasi naraščalo, saj je pred dobrim pol stoletjem štel mesto nekaj manj kot dvajset tisoč prebivalcev. V osvobodilni domovini se je začelo glavno mesto Dalmacije naglo širiti in zdaj je po številu prebivalstva drugo mesto na Hrvaškem, takoj za Zagrebom. Ima kakih 80.000 prebivalcev.

V Splitu so se menjali osvobodilci, prihajale in odhajale so vojske, toda nikomur se ni posrečilo streti duha tega mesta, od usode katerega je bilo odvisno življenje vse Dalmacije. To se je pokazalo tudi v narodnosvobodilni vojni, ko je okupator takoj spoznal, da tod ne bo nikdar imel miru. Vihralo so rdeče zastave, se razletavale bombe, razlegali so se revolverjski strelci, a na vročem pločniku so ostala trupla fašistov. Skoraj vsak tretji Splitčan je bil udeleženec krvavega spopada za svobodo domovine in rodnega mesta, in ljubezen do njega je prešla celo v pregovor. Tu je že od leta 1942 deloval Mestni narodnosvobodilni odbor. V začetku leta 1945 je bila v Splitu sestavljena prva vlada Hrvatske.

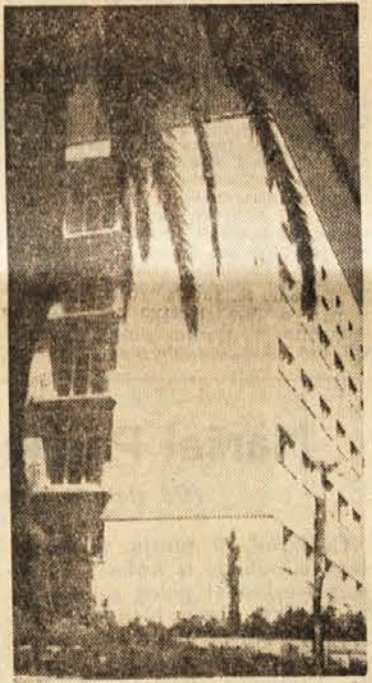
Svobodoljubni in revolucionarni Split je zdaj jedro političnega, kulturnega in družbenega življenja Dalmacije. S svojo industrijo raste v gospodarsko središče, iz katerega se bodo v bližnji ali daljni prihodnosti razvile nove industrijske naprave in konec bo gospodarske zaostalosti in bede, ki so tukajšnje kraške gorce in spretno pomorščake stoletja gnala po svetu s trebuchom za kruhom.

Politično življenje Splita je zdaj v znamenju vsestranskih naporov, da bi iz Socialistične zveze napravili zares »ljudski parlament«. Tu ni govora o »iskanju vsebine dela«, kakor v mnogih organizacijah SZDL, čeprav je vsa dejavnost še v štadiju poskusov.

Razvijanje svobodnega obravnavanja vseh vprašanih, v katerem bo sodelovalo čimveč prebivalcev, to je naš cilj, nam je rekel sekretar Mestnega komiteja Petar Alfirović.

Kako to doseči? Splitski politični delavci podarjajo kot pozitivno, da je delo organizacij Socialistične zveze oživelo, odkar v njih živahneje obravnavajo vprašanja svojega mesta. Glavno težišče je na sklicevanju zborov organizacij, ne pa na prirejanju splošnih političnih predavanj. V nekaterih delih mesta prakticirajo tudi sestanke posameznih delov organizacije (iz ene ulice, iz več hiš).

»Takšni sestanki nimajo dolocene dnevnega reda,« pravi predsednik SZDL prvega rajona Alujević; »na njih člani povedo svoje mnenje o vprašanih, ki jih teže. Na takšnih sestankih dobi odbor vpogled v najvažnejša vprašanja, ki zanimajo članstvo, in na podlagi tega sestavlja dnevni red sestankov organizacij SZDL. In kadar so takšna vprašanja na dnevnem redu, je udeležba članstva večja, razprava pa živahnejša.«

Nova stavba splitskega mestnega ljudskega odbora

ska. S tem vprašanjem se morajo organizacije SZDL ukvarjati, ker neposredno želi mnogo meščanov. Organizacije pa se še niso lotile iskanja stanovanj in določanja, kdo se bo v katero stanovanje vselil. Pač pa delajo nekaj drugega. Ker poznajo razmere na svojem področju mesta, si prizadevajo izločiti najbolj pereče primere in predlagajo, naj bi le-te najprej obravnavali.

Na takšnih sestankih slišimo tudi pametne predloge, kako bi bilo treba posamezna vprašanja urediti. Tako je na primer na nedavnem sestanku Osme osnovne organizacije nekdo predlagal, naj bi ustanovili komisijo, ki bi vplivala na izboljšanje trgovskega poslovanja. V Splitu opaziš težnjo, da bi s takšnim obravnavanjem raznih vprašanj pojasnjevali tudi splošne politične ukrepe državnega vodstva.

»Ni nam bilo težko lotiti se takšnega načina dela,« pravi sekretar Mestnega komiteja, Petar Alfirović. »Naša dolžnost je zdaj, da to pot nadaljujemo.«

BURNO IN BUJNO KULTURNO ŽIVLJENJE

Se v vlaklu sem slišal govoriti splitske dijake o uspešni reviji pevskih društev in folklornih skupin v novi lepo urejeni dvorani Doma kulture »Vicko Krstulović«. Bila je kulturna manifestacija, o kateri so po Splitu govorili dva dni.

V mestu opaziš lepo urejeno centralno razstavo dijaških del, poleg nje pa polemični ciklus člankov iz splitske »Slobodne Dalmacije« o Narodnem gledališču. To so ostri članki, napisani potem, ko so bili v »Vjesniku« objavljeni Futilević, Lovrićev in Segličevi članki. V njih so napadali gledališče, repertoar, delo »Morski psi« nekega mladega avtorja. Uprava je odgovorila, tudi napadla, hotela je odstopiti, pa ji pristojne oblasti niso dovolile, pisala je letake, sklicevala ankete. Začele so se spletke, očitki o nezdravih razmerah, o pomanjkanju sistema in odločnosti v vodstvu. Zdaj je gledališče na razmeroma nizki ravni. Jeseni se bo to stanje popravilo, ko pridejo gledališki delavci in igralci iz Beograda in Zagreba.

Split ima kakih deset muzejev, galerij in institutov. Razen Muzeja hrvatskih starin in Pomorskega muzeja ima Galerijo umetnin, Arheološki muzej, Meštrovićevo galerijo in Oceanografski inštitut. Pomanjkanje prostorov čutijo tudi te ustanove, vendar ne tako ostro kakor šole. Polovica važnih in zlasti za turiste zanimivih predmetov Etnografskega muzeja leži v zabojih, ker jih ni kje razstaviti.

D. O.

Pogled na del splitskega pristanišča z glavnim sprehajališčem

Niso se še odločili:

Turistično ali industrijsko mesto

Govorica o gospodarski pasivnosti Srednje Dalmacije je stara menda prav toliko, kolikor tudi težnja ljudi te dežele, da bi se kakorkoli otresli večnih skrbi za jutrišnji dan. Za gospodarski razvoj Splita so idealne perspektive, soneče na sedanjih močni podlagi in naravnih pogojih. Gospodarska zmogljivost glavnega mesta Dalmacije že daje kake štiri milijarde dinarjev letne akumulacije, v najbližji prihodnosti pa bi se lahko ta vsota še povečala.

PROMET IN SEVERNO PRISTANIŠČE

Split je mesto z dokaj slabimi kopenskimi zvezami, kar znatno zavira razvoj industrije na tem področju. Zgraditev železniške proge Split—Livno, ki bi se amortizirala že v štirih letih, bi pomenila prvi korak na poti k temeljiti ureditvi železniškega omrežja v Dalmaciji. Zgraditev te proge bi bila zelo važna tudi za Bosno, ker bi znaten del naravnih bogastev Livna, Bugojna, Tušnice in okolice (premog, les, živilski proizvodi, živilska krma) dobil svojo normalno pot do morja.

Z izkoriščanjem tušniškega premoaga bi prihranili v splitskem industrijskem bazenu samo pri dovozu kakih 250 milijonov din oziroma dvakrat več, če bi rudnik Siveriš, ki je zalogami premoaga že pri koncu, ustavil obratovanje.

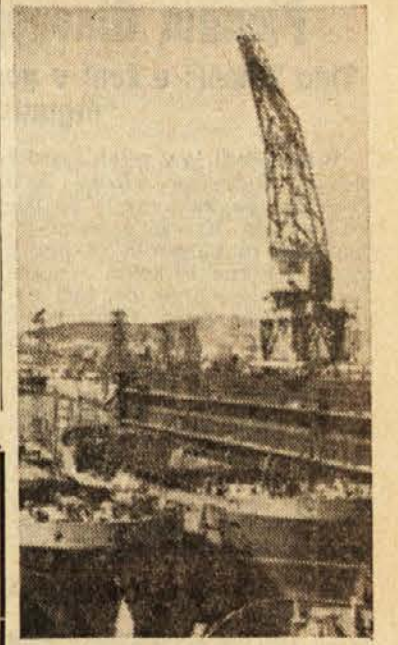
Električne energije bo v glavnem dovolj, ko bodo zgradili več hidrocentral ob zalivu reke Cetine, predvsem »Perućec«, ki so jo že začeli graditi. Po dograditvi železnice Split—Livno bo premog iz Tušnice znatno pocenil tudi električno energijo.

KAKSNE SO MOŽNOSTI

Split je glavni proizvajalec jugoslovskega cementsa. Skorajšno povečanje proizvodnih zmogljivosti bo omogočilo cenejšo in boljše proizvodnjo. Zato se čedalje bolj vsiljuje potreba, da bi industrijo cementnih izdelkov razširili. Splitski polivinil, naša nova industrija, je že prodrla na trg, čedalje več pa je tudi možnosti, da prodre še v predelovalno industrijo in celo v gradbeništvo, ladjedelništvo, v izdelovanje instalacijskih naprav itd.

Neposredna bližina kombinata aluminija v Razinah, ki bo po vseh znakih sodeč, za poskušnjo obratovanje že konec letošnjega leta, je vzpodbudila splitske gospodarske voditelje, da razmišljajo o izdelovanju aluminijaste posode in ostalih aluminijastih izdelkov za široko potrošnjo.

Decentralizacija trgovinskega ladjevja, o kateri zadnje čase upravlja

Motiv iz ladjedelnice »Vicko Krstulović«

no govore kot o enem izmed važnih gospodarskih činiteljev, bo vrnila Splitu prvenstvo jadranske svobodne plovlje.

PREMALO IZKORISČENE TURISTIČNE MOŽNOSTI

Dalmatinska obala od Omiša do Trogira je polna spomenikov bogate umetniške in politične minulosti tega področja. Sloveče izkopanine Salone, sedem sončnih Kaštelov kakor tudi hladne in veličastne kolonade na Peristilu in Meštrovićeve galeriji, omogočajo, da bi Split lahko postal eno najvažnejših turističnih središč na Jadranu.

S 400 posteljami v desetih manjših hotelih je Split zdaj v glavnem prehodni kraj za mnoge naše in tuje turiste, ki se v polnih mesecih sprehajajo po splitski plaži.

Omeniti pa kaže še nekaj, na kar nas je opozoril tudi podpredsednik MLO Rade Dumančić. Gre za to, da Split (kar velja tudi za druga mesta) nima določene perspektive glede avo-jega nadaljnjega gospodarskega razvoja. Ni si na jasnom, kaj naj predvsem gradi: ali naj pospešuje ladjedelništvo ali predelovalno ali težko industrijo, živilsko ali katero drugo? Da bi mogli to določiti, je potrebna temeljita gospodarska analiza, ki se je bodo kmalu lotili.

Niko Kadija

Splitski akvareli

ZAPISKI S PLAŽE

Split, junija. Če pravimo, da se je zbral »ves Split«, seveda ne mislimo 80.000 ljudi kajti ta »Split« je veliko manjši. »Split« je plaža in tisto okrog nje — ožje staro središče, kavarna, Dioklecijanova palača in prostor tja gor do »Dardina«. Vanj sodijo stari prebivalci, »pravil« Splitski, a ne prišleci ki jih je več ko »pravil«. Ta kraj je tesno povezan z minulostjo, s splitskimi težaji in tradicionalni črni noši s čepico, ki je zdaj samo še redkost, nekaj izumirajočega, kar nas spominja na stare — da ne rečem »dobre« — čase.

Niti otovorjenih osličev ne vidiš več v Splitu na vsakem koraku. Zdaj je Split moderno lepo mesto. No, čeprav se je razširil, moderniziral, naprednil z industrijskimi napravami, je vendar tisto »splitsko« v njem še vedno izredno močno. Malo naših mest ima tako žive in svojske poteze, tako izrazito psihološko barvo kakor Split in njegovi ljudje.

PRAVICO IMAJO DO TEGA

Statistika zgovorno priča: vsak tretji Splitčan je sodeloval v NOB. Statistika pa tudi kaže da povprečno vsakega zavarovanca mesečno trikrat zdravniško pregledajo, da je v zadnjih treh mesecih bilo izdanih 75.487 receptov, kar znaša 15 in pol milijona din.

Pride zdrav človek v službo, dela dva ali tri dni, odide za nekaj mesecev na bolniški dopust vrne se pa s pet gre... To se sicer dogaja tudi v drugih mestih. Toda tukaj se razlaga glasi: Pravico ima do tega!

TUDI MOJ SIN SE JE BORIL...

Pravijo, da Splitčani nimajo »dlake na jeziku«. Ne vem, kje toliko zmerjajo ljudsko oblast kakor ravno v Splitu, in sicer zmerjajo, »zahvalja« jo v pravem pomenu besede. Toda naj samo kdo poskusi vmešati se od zunaj zlasti če je provokator (kar Splitčani takoj zavohajo), ki želi izkoristiti razpoloženje. Stril ga bodo.

»Boril sem se, tudi moj sin se je boril, zato imam pravico kritizirati. Tebe sior, pa se to prav nič ne tiče!« »Voli sem odbernika pa bom tudi došel, da ga bodo odslovili, če ni prid. Gospo ti tvoje! E...«

»Eik

Moram se popraviti: Splitčan ne zmerja ljudske oblasti, kritizira jo kot svojo oblast, kot oblast o kateri čuti, da je v resnici njegova. Na žalost navadno ne pride delj od kritike. Svojo pravico izražati mnenja povprečni Splitčan obilno izkoristil, toda manj jo uporablja pri praktičnem delu.

»Dejal sem!«

»Eik

In s tem je zadeva končana.

RIBA — ČUDNA STVAR

Na trgu je živo, bučno in — drago. Ko gre Splitčan v Zagreb se tam naša — rib. Dve sto metrov od morja je riba dražja kakor v mestu, oddaljenem več sto kilometrov, kamor jo vozijo z vlaki, in sicer znatno dražja.

Zakaj pa tako — to vprašanje že leta muči Splitčane. O tem mnogo govore, toda zdi se da ne resno. Razlaga nisem našel nikjer, niti pri me-

ščanih, niti pri »pristojnih«. Če pa omeniš ribo, Splitčan koj odvi.

SPORT IN GLEDALIŠČE

Neredko na javnih zborih kjer se predsedniku ni treba bati »gluhe tišine«, kažejo se prsti na komuniste. Kritika je ostra. Od komunistov mnogo zahtevajo.

Komunisti, pravijo, morajo prenehati biti komunisti samo na nogometnem igrišču, ko postanejo samo navadni navijači »Hajduka« to se pravi, samo Splitčani.

Sploh je sport v Splitu poseben problem, čeprav ne zaseben. Prava ma vse splitsko življenje, in če govorimo o barvitosti tega mesta, v

njej športna barva prevladuje če že ne moti skladnosti kompozicije. — Ugledni igralci tega mesta niso samo ugledni igralci, marveč »zvezde«, in sicer v smislu, ki se razlikuje od naših nazorov o telesni vajolji. Niso samo »zvezde žoge«, športne »zvezde« marveč splitske zvezde, ki se jasno bleče na splitskem nebu in so vanje uprte oči starih in mladih.

Sport in gledališče! Ta dni je bila premiera Tiardovićeve opere »Splitski akvareli«. Gneča pred blagajno! Rezervirali so, posredovali, se potegovali za protekcijo. Da bi dobili vstopnice izkoristijo vse zveze — družinske, poslovne, celo partijske. Pri klasičnih igrah — pa polprazna dvorana. Nekaj dijakov in razumnikov. »Shakespeare... kaj bi to...«

GRGUR NINSKI POTUJE...

Se zmeraj se niso domenili med seboj, kam bodo postavili znani kip Grgura Ninskega. Najbrž, pravijo, bo v parku za »Zlatimi vratmi«.

Ta negotovi sklep so sprejeli po letu dni iskanja. Postavili so Splitski posnetek kipa na voz in ga vozili sem pa tja po mestu. Nekaj dni stoji na enem mestu pa na drugem, na tretjem... Zbral so se meščani, strokovnjaško ga ogledujejo, komentirajo delajo opazke.

Voz se pomika, za njim bučna množica. Grgur Ninski potuje.

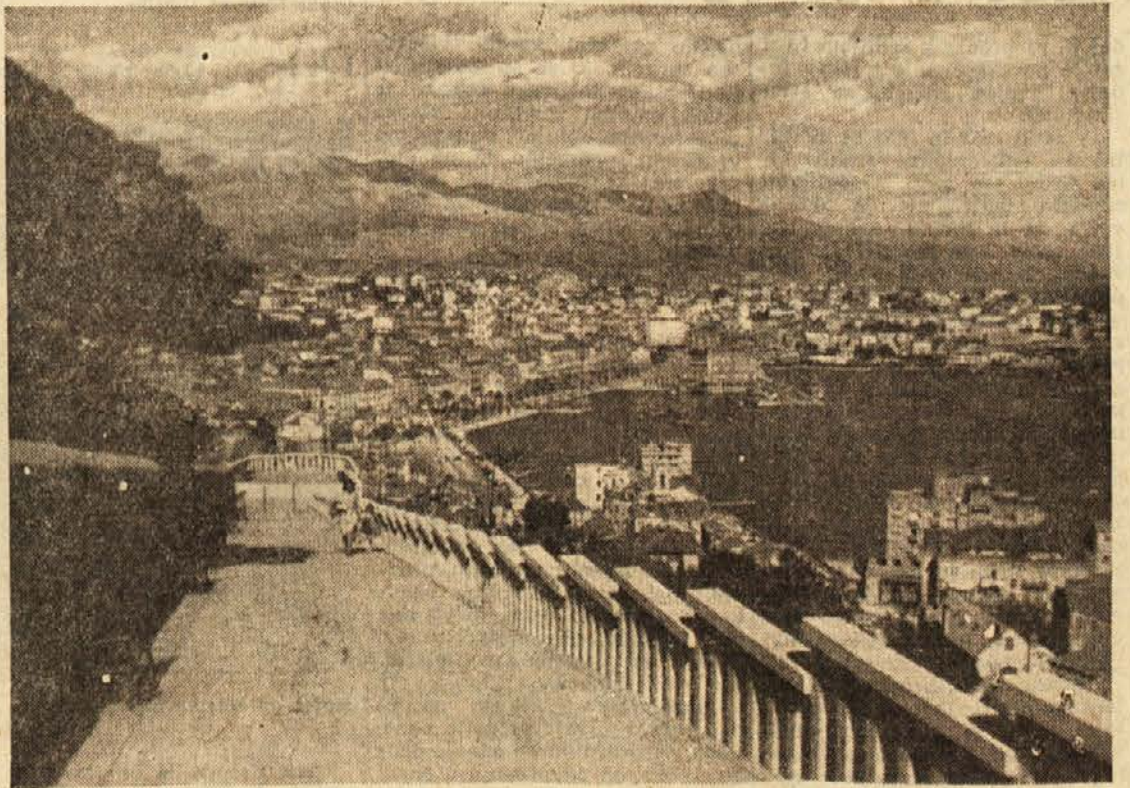
»VRH MARJANA GORE...«

Sem s »kontinenta« in težko razumem Splitčane. Toda po štirih dneh bivanja v tem mestu sem začutil v sebi nevarno nagnjenje, da bi postal oseben in se slepo zaljublil v Split. Ko se je vlak vzpenjal v breg nad Severnim pristaniščem sem obžaloval, ker odhajam. Ne zaradi kovanja v morju, saj je bilo tudi tam več dežja ko sonca, marveč zaradi sončnega vzdušja splitskega življenja.

Opazoval sem Marjana ves bujen in ozelenel, tisti čudoviti in tolikokrat opevani »vrh Marjana gore« ki pa je visok borih 25 m in kjer skorajda ne vidiš sprehajalcev, čeprav imaš do tja iz mestnega središča kakih 10 minut zložna hoje.

In spomnil sem se Splitčane, ki je vroče sanjal o velikih stvareh: kako bi na to »goro« napeljali vzpenjačo, da bi mu bil »vrh« bolj pri rokah. Pa bi od tod pogledal Split in dejal: »Ča je Londra kontra Splito gradole.«

D. Oblak

Z Marjana je prelep razgled na Split in njegovo pristanišče

RAZGOVORI O PREMIRJU IN SPOPADU NA KOREJI

Združeno poveljstvo obljublja da bo polovilo izpuščene voine ujetnike

Doslej so baje ujeli 971 ujetnikov. Kitajsko-severnokorejska delegacija zahteva, naj Združeno poveljstvo obnovi nadzorstvo nad vsemi ujetniki.

Pan Mun Jom, 20. junija (AFP). — Danes je bila v Pan Mun Jomu plenarna seja predstavnikov obeh vojskujočih se strank. Seja je trajala 25 minut, prihodnja seja pa bo sklicana, ko bo to zahtevala ena stranka.

Kitajsko-severnokorejska delegacija je zahtevala od Združenega poveljstva, naj vnovič postavi nadzorstvo nad vsemi vojnimi ujetniki v taborišču.

Vodja delegacije Združenega poveljstva na pogajanjih v Pan Mun Jomu general William Harrison je poslal 18. t. m. voditelju severne delegacije generalu Nam Ilu pismo, v katerem omenja beg severnokorejskih vojnih ujetnikov iz taborišča Združenega poveljstva. Harrison poudarja, da izjave uradnih predstavnikov Južne Koreje dokazujejo, da je bila ta akcija pripravljena na skrivaj in v sporazumu z najvišjimi osebnostmi južnokorejske vlade. Harrison poudarja, da so ujetniki med svojim begom iz posameznih taborišč dobili zunanjo pomoč.

V pismu je dalje rečeno, da vojaške enote južnokorejske varnostne službe, ki bi morale čuvati ujetnike, niso malone ničesar ukrenile, da bi preprečile beg in da so na razpolago vsi dokazi, da so bili južnokorejski stražarji in ujetniki dogovorjeni.

General Harrison je na koncu svojega pisma sporočil generalu Nam Ilu, da ameriške čete zamenjajo južnokorejske straže, ki so zapustile svoja mesta v taboriščih, in da si prizadevajo na tihem pobegniti ujetnike. Spričo tega tde, da so do 18. t. m. našli 971 ujetnikov.

Piung Jun Tai, ki opravlja dolžnost predsednika južnokorejske vlade, je poslal vrhovnemu poveljniku obojestranskih sil Združenega poveljstva na Koreji generalu Clarku pismo, v katerem zahteva, naj Združeno poveljstvo vrne severnokorejskim vojnim ujetnikom, ki so pobegli iz taborišča in ki jih bodo morda ponovno ujeli, vse pravice. V pismu prav tako zahteva, naj južnokorejskim oblastem izroče severnokorejske ujetnike, ki so še zmeraj v taboriščih Združenega poveljstva.

enot na Koreji general Pang Te Huaj sta poslala vrhovnemu poveljniku obojestranskih sil Združenega poveljstva generalu Clarku poslanico, v kateri izjavljata, da so oborožene sile Združenega poveljstva skrivaj sodelovale »pri množičnem begu severnokorejskih ujetnikov« in da »so resno odgovorne pri tem izgredu«.

Po slabi družbi rada glava boli

(Narodni pregovor.)

New York, 20. junija (Tanjug). Dejstvo, da Združeno poveljstvo ni preprečilo Sing Man Rijevega ukrepa glede severnokorejskih vojnih ujetnikov, je povzročilo splošno kritiko in nezadovoljstvo v krogih Združenih narodov. In sicer tem bolj, ker so pričakovali, da bo Sing Man Ri res napravil takšen korak. Kakor poroča UP, je bil poveljnik Združenega poveljstva general Clark obveščen o nameri Sing Man Rija. Mnogi delegati pri Združenih narodih so izjavili v zasebnih razgovorih, da je težko raz-

umljivo, zakaj ne more ameriška vlada nadzorovati Sing Man Rija. Bivši poveljnik VIII. ameriške armije na Koreji, general Van Fleet, je davi v tisku odkrito podprl Sing Man Rija. Dejal je: »Sodim, da ima Sing Man Ri prav ter da je moral to storiti.« Potem je general Van Fleet kritiziral politiko predsednika Eisenhowerja v zvezi s premirjem. Republikanski član Kongresa Ralph Gwinn je celo predložil resolucijo, v kateri pozdravlja Sing Man Rijeve ukrep. Kaže, da so v amerškem kongresu res ljudje, ki odkrito podpirajo in vzpodbujajo Sing Man Rija.

Po drugi strani so v amerškem kongresu številne osebnosti, ki zahtevajo premirje v Koreji in ki razumejo, da je v ta namen treba napraviti odločne korake proti Sing Man Riju. Demokratični senator Walter George je predlagal, naj bi odstranili Sing Man Rija. Poudaril je, da ima Združeno poveljstvo pravico to storiti, ker Sing Man Ri onemogoča premirje in provocira Združene narode. Ob izjavi senatorja Georgeta mnogi v Združenih narodih menijo, da je odstranitev Sing Man Rija edini način, ki bi omogočil sklenitev pretrajta in začetek urejanja korejskega vprašanja v celoti.

BRITANSKA VLADA PRIPRAVLJA ostre ukrepe proti Sing Man Riju

London, 20. junija (Reuter). V diplomatskih krogih v Londonu so prepričani, da bo britanska vlada poslala oster protest južnokorejski vladi zaradi izpuščene severnokorejskih ujetnikov, ki nečejo biti repatriirani. Pričakujejo, da bodo v notri ostro obsodili predsednika Južne Koreje zaradi kršitve spoznanja o premirju, ki moral biti kmalu podpisan. Izvedlo se je, da si bo Velika Britanija pridržala pravico svobodnega ravnanja pri bodočih vojskih in političnih pogajanjih v Koreji. Uradni britanski krogi so v skrbah zaradi današnje vesti, da namerava Sing Man Ri rekrutirati izpuščene severnokorejske ujetnike v južnokorejsko vojsko ter jih pripraviti do tega,

Zadnja poročila

Gruber pri Nehruju

Dunaj, 20. jun. (AFP). v Birgenstocku v Švici sta se danes sestala predsednik indijske vlade Nehru in avstrijski zunanji minister Gruber. Na sestanku sta obravnavala nekatera gospodarska vprašanja, ki se tičejo obeh držav.

Kamboški kralj spet doma

Bangkok, 20. junija (AFP). Kamboški kralj, ki se je pred tednom dni prostovoljno odselil v Siam, se je nedavno vrnil v Kambožjo. Kaže, da je njegov povrtek v zvezi s prepovedjo siamske vlade, da bi na siamskem ozemlju organiziral odpor proti Franciji.

Kralj je izjavil, da se bo Kambožija obrnila na Združene narode in jih prosila pomoči pri akciji za neodvisnost dežele. Če pa jo bodo Združeni narodi odklonili, bo pozval ljude, da se pripravijo na boj za neodvisnost.

Schäfer obsojen

Bonn, 20. jun. (AFP). Vojni zločinec Schäfer je bil danes obsojen na 6 in pol let ječe.

Kriza francoske vlade

Pariz, 20. junija (Tanjug). Današnja konferenca bivših predsednikov vlad in predsednikov parlamentarnih skupin je pokazala, da so težave zaradi vladne krize veliko resnejše in nesoglasja večja, kakor je sprva kazalo. Očitno je bilo, da v sedanjih pogojih ni lahko ustvariti trdne vladne večine in da so precej utemeljeni dvomi tistih, ki ne verjamejo, da bo »velikemu svetu« uspelo najti ključ za rešitev krize.

Na konferenci sta zastopnika socialistične stranke Guy Mollet in Jules Moch razložila nekatero ukrepe, ki so po njunem mnenju podlaga za podrobnejši program. Sodila sta, da je treba zagotoviti popolno zaposlenost, ki pomeni sistematično vzpodbudo gospodarstvu, z investicijami, povečanjem proizvodnih sredstev, s borbo za pocenitev, s poenostavitvijo razdeljevalnega aparata ter z zidavo stanovanj. Dalje je treba izboljšati življenjske pogoje delavcev, uvesti obdavčenje visokih dohodkov in velikega kapitala ter boriti se proti davčnim utajam. V Severni Africi je treba uveljaviti popustljivost politiko in ustaviti je treba prelivanje krvi v Indokini.

Na konferenci so obravnavali vire novih finančnih sredstev in problem nadaljnjih vojskih naporov. Zastopniki socialistične stranke, so zaradi stališča ostalih strank poslali predsedniku konferenca Paulu Reynaudu pismo, v katerem so izjavili, da stališče teh strank onemogoča nadaljnjo razpravo o programu bodoče

Ameriški rojaki gostje IZseljske matice

Slovenska izseljska matica je priredila sinoči sprejem ameriškim rojakom. Pri sprejemu so bili tudi predsednik Sveta za kulturo in prosveto Slovenije dr. Anton Melik, tajnik Glavnega odbora zveze sindikatov Slovene Mavričji Borc in predstavniki drugih republiških ustanov in organizacij. Izseljence — goste je pozdravil predsednik IZseljske matice Tone Seliškar. Zatem je bil izveden kulturni program. Za sprejem so se zahvalili Ludvik Medvedšek.

Pri sprejemu je bilo okrog 130 naših rojakov, ki so sedaj v stari domovini na obisku. Mnogo pa jih je napovedanih iz ZDA še za julij in avgust.

Fusan, 20. junija (UP). Združeno poveljstvo je noč objavilo, da je 200 do 300 severnokorejskih ujetnikov pobegnilo danes iz ujetniških taborišč v Južni Koreji.

Medtem so južnokorejski funkcionarji začeli deliti severnokorejskim ujetnikom, ki so bili izpuščeni po ukazih Sing Man Rija, dokumente o južnokorejskem državljanstvu. Poročajo, da so pri tem južnokorejske oblasti zahtevale od njih, naj se pripravijo v južnokorejsko vojsko. Pravilo, da bodo ujetniki, ki bodo to odklonili, poslani nazaj v ujetniška taborišča.

Položaji v Vzhodni Nemčiji

Berlin, 20. jun. (AFP). Položaji v Vzhodnem Berlinu in na vsem področju Vzhodne Nemčije je še vedno zelo resen. Potrjujejo vesti, da je bilo obsedno stanje v vsej sovjetski coni Nemčije.

Sovjetske čete in oklopniški oddelki so se zbrali okrog vseh večjih vzhodnonemških mest. V Berlin je prišla iz taborišča Döberitz motorizirana divizija, ki šteje 12.000 ljudi, ter kakšnih tri tisoč vojakov elitnih enot, ki ne pripadajo nobeni diviziji in so bile nastanjene jugovzhodno od Berlina. Drugod so bile sovjetske enote odpeljane s ključnih točk in zamenjane z vzhodnonemškimi policijskimi odredi.

Po drugi strani so nekoliko popustili represivni ukrepi v Vzhodnem Berlinu. Policijska ura je bila nočoj skrajšana za dve uri. Hkrati je bil odprt po en prehod iz vsakega dela vzhodnega v sosedni zahodni sektor Berlina.

Connant terja ukinitve sovjetskih represivnih ukrepov

Berlin, 20. junija (United Press). Ameriški visoki komisar v Zahodni Nemčiji James Conant je danes izjavil, da pomeni izločanje vzhodnega Berlina kršitev četvernega sporazuma. To je izjavil ob obisku v Berlinu, kjer se je sestel s predsednikom zahtevnih občin Reuterom.

»Če sovjetske oblasti zares iskreno žele izboljšati usodo vzhodnonemškega prebivalstva, potem bodo nedvomno takoj ukinitve vse represivne ukrepe, ki so jih izdali, je dejal Conant in dodal, da udeležba sovjetskih čet pri zatiranju demonstracij kaže, da prebivalci sovjetske cone kljub osemletni okupaciji in progandni nočejo priznati sovjetskega režima ter da ne podpirajo vzhodnonemške vlade.

Tekme za prvenstvo teniskega kluba »Ljubljane«

Prvenstvenega tekme med BSK in Sarajevo se je končala z rezultatom 1:0 (0:0). Edini gol je bil Markovičev v 76. minuti.

Rim, 20. junija (AFP). Italijanska vlada je imela danes svojo zadnjo sejo pred ostavko, ki jo bo dala novemu parlamentu. Na tem sestanku vlada ni obravnavala političnega položaja po volitvah niti sestave nove vlade. De Gasperi je samo na koncu seje s splošnimi besedami govoril o zaslugah dosedanje vlade, češ da bi njeno delo moglo biti dobra osnova za bodočo vlado.

Rimska vlada pred ostavko

De Gasperijevo rezerviranost tolmачilo v rimskih političnih krogih kot potrditev, da namerava dosedanji predsednik sestaviti enostransko vlado, sestavljeno izključno iz članov demokratske stranke.

Dosedanji notranji minister Scelba je poročal o volitvah. Znova je govoril o razveljavitvi glasovih in poudaril, da je bilo razveljavih največ glasov. Stranke centra se pri tem izgubile največ glasov. Vendar kaže, da demokristjani ne upajo več, da bi mogli z revizijo razveljavitvi glasovnice doseči spremembo volilnih izidov.

Maršal Papagos v Carigradu

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, 20. junija. — Po slovesnem odhodu iz Ankare, ki mu je prisostvoval poleg predsednika turške vlade Menderesa in drugih članov vlade tudi jugoslovanski veleposlanik v Turčiji dr. Ljubomir Radovanović, so maršal Papagos in številni grški

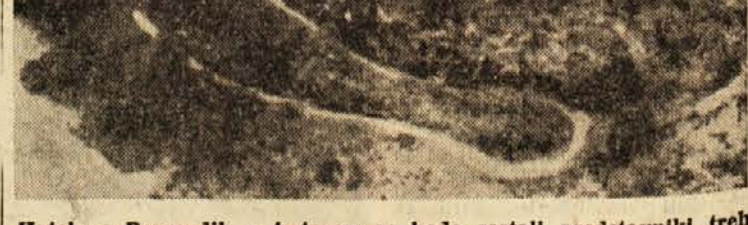
Rodoljub Čolaković sprejel indijskega gosta

Beograd, 20. junija (Tanjug). Član Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković je danes dopoldne sprejel D. C. Lala, predsednika zunanje-političnega komiteja Kongresa Indije, ki je pred dvema dneva obiskal našo državo. V pogovoru z Rodoljubom Čolakovićem se je g. Lal zlasti zanimal za kulturna in prosvetna vprašanja v naši državi ter za možnosti kulturnega sodelovanja Jugoslavije in Indije.

Partizan — CRVENA ZVEZDA V LAHKI ATLETIKI

Včeraj se je začel derby moštvene lahkoatletične prvenstva države. Crvena zvezda je dobitela doslej nepamaganega državnega prvaka Partizana. Končno smo dobili moštvi, ki sta enake vrednosti. Zdaj vodi Crvena zvezda s 18.599 : 18.496 točkami.

Hotel na Bermudih, v katerem se bodo sestali predstavniki treh zahodnih držav

James Hagerty in uslužbenec britanskega in francoskega veleposlanstva v Washingtonu so prispeli na Bermudske otoke. Tukaj bodo pripravili varnostne ukrepe in druge priprave v zvezi z bližnjo konferenco treh velebil.

Priprave na Bermudskih otokih

James Hagerty in uslužbenec britanskega in francoskega veleposlanstva v Washingtonu so prispeli na Bermudske otoke. Tukaj bodo pripravili varnostne ukrepe in druge priprave v zvezi z bližnjo konferenco treh velebil.

Plenum Glavnega odbora AFŽ

Vida Tomšič o ženi v gospodarstvu in o ženskih organizacijah

V Ljubljani je v petek zasedal plenum Glavnega odbora AFŽ Slovenije, na katerem je po poročilih Ade Krivic o zunanje-političnih in notranjih vprašanjih ter ing. Vilme Pirkovič o vprašanjih delovne žene na vasi govorila predsednica Centralnega odbora AFŽ Jugoslavije Vida Tomšič.

Govorila je o nekaterih negativnih pojavih v gospodarstvu. Ko odpuščajo žene z dela, gredo ponekod tako daleč, da govore, da bo treba odstraniti vse poročene žene z delovnih mest, kar je popolnoma reakcionarno geslo. To bi pomenilo povratek v kapitalizem.

Potem je govorila o nalogah organizacije AFŽ. Zlasti je poudarila potrebo kandidiranja žena pri volitvah za republiško in zvezno skupščino. Glede organi-

zacij samih sodi, da je treba sprejeti stališče, po katerem se nič ne sme odrežati od zgoraj. Kjerkoli žele imeti žene svojo lastno organizacijo, jo lahko imajo, vendar je odveč imeti takšno organizacijo AFŽ s političnim značajem, ki bi se uveljavila kot neke vrste ženska stranka. Takšnih organizacij ne potrebujemo, ker so se žene že toliko uveljavile in ker je naše politično življenje že tako razvito, da nam ni potrebna AFŽ kot organizacija, posebno še, če je postavljena od zgoraj. Ker so se žene vključile v Socialistično zvezo delovnih ljudi, tam ni smotno uveljavljati ženske organizacije. Toda, če ponekod žene hočejo imeti posebno žensko organizacijo ali društvo za posebno ženska vprašanja, je to njihova stvar in pravica.

TRŽAŠKA KRONIKA

BAROMETER PADA

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, junija.

V Trstu je zlasti zadnji čas vse polno uličnih prodajalcev. Majhnim trgovincem s ceninim blagom na trgu »Ponte Rosso« so se pridružili prodajalci na »Piazzu Cavana« in številnih tržških trgih. Ponujajo nogavice po 80 lir, pravo angleško blago po 2000 lir, žepne robce, »pri katerih ima prodajalec izgubo ker je baje »že toliko zaslužil, da mu je dovolj in da se hoče tega blaga čim prej znebiti.« V starem mestu, v mračni ulici s črnimi luknjami namesto oken in vrat leže po mizah in po podu stari lonci, žebli, slike Franca Jožefa, raztrgani dežniki, čevlji in druga ropotija, ki čakajo na slučajnega kupca.

Tu, čisto blizu, pa je »Piazza Unità« s razkošnimi občinskimi poslopji in poslopji conejskega sveta, mojstrovine avstrijske arhitekture, široke ulice, po katerih je vse polno novih avtomobilov trgovin, polnih najraznovrstnejšega in najrazkošnejšega blaga. Pretiravali bi, če bi rekli, da Trst ni bogato mesto.

Težavno bi bilo oceniti neko mesto po zunanjih vtisih. Splošno

dej in razprodaj v zadnjem času. saj je povpraševanje kupcev čedalje manjše. No, to so samo simptomi.

V letih 1953 in 1954 bi morale tržaške ladjedelnice zgraditi samo 53.000 ton ladij. Zmogljivost tržških ladjedelnice je mnogo večja od te tonaže. Konec leta 1951 so v njih gradili ladje z 68.000, ob koncu leta 1952 pa s približno 69.000 ton nosilnosti. To so večidel potniške ladje in jih je gradilo mnogo delavcev. Letos in prihodnje leto pa je v načrtu graditev petrolejskih in tovarnih ladij. Zgraditev let-teh terja znatno manjše število delavcev, zlasti tistih za natančna dela, za katera je pri potniških ladjah potrebna visokokvalificirana delovna sila. Zategadelj zdaj pričakujejo, ne brez razloga, da se bo še bolj zaostroila kriza in da bodo znova odpuščali delavce v ladjedelniki industriji, ki je ena izmed najvažnejših v gospodarskem življenju Trsta in njegovega življa. Spričo sedanjih razmer, v katere je prišel Trst nasilno in s tujo voljo, le-ta ne bo mogel vzdržati konkurenčnega boja ne le v pomorstvu in pristaniškem prometu, marveč tudi v ladjedelnosti. Pri svojih naporih je

močno prizadet zaradi visokih cen surovin, ki se oblikujejo na italijanskem tržišču, s katerimi je sedaj umetno povezan. Visoke cene surovin, strojev, polizdelkov in drugih predmetov, ki jih morajo tržaške ladjedelnice kupovati po Italiji za izdelavo ladij, so mnogo višje od cen na drugih tržiščih.

Toda Tržačani so sedaj odvisni čedalje bolj se od nečesa drugega.

Italijanski zamotani in zapleteni davčni in carinski sistem se je krepko vgnedil v Trstu in črpa iz njega mnogo sokov. Visoke zaščitne carine za določene predmete konkurenčnih italijanskih izdelkov zavirajo redno blagovno zamenjavo Trsta kot enakopravnega partnerja z drugimi državami. Zaradi teh zaščitnih carin postajajo posamezni predmeti, nabavljeni po znatno ugodnejših cenah od tistih, ki vladajo na italijanskem trgu, znatno dražji, ker je treba zanje plačati vse uvozne take.

Barometer tržaškega gospodarskega življenja še dalje pada. Pada v presledkih od ene do druge stavke, od odpuščanja v enem do odpuščanja v drugem podjetju. Mladen Petrinč

PREJŠNJI TEDEN PO SVETU

Dogodki v Vzhodni Nemčiji

Nedeljske demonstracije berlinskih delavcev in pa neredi, ki so izbruhnili v številnih vzhodnonemških mestih, so vznemirili mednarodno javnost in vnovič opozorili svet na Berlin in Nemčijo. Ti dogodki so razkrili vso globino in širino porazov, ki so jih utrpeli vzhodnonemški informbirojevci in njihovi gospodarji. Saj ne glede na to ali so dogodki v Vzhodni Nemčiji rezultat spontane akcije berlinskih delavcev ali ne, preostane dejstvo, da so le-ti zelo naglo presežili meje, ki jih utesnila doseči akcija neke skupine agentov, kakršnih koli. To potrjuje tudi dejstvo, da so morali za zadušitve neredov pozvati sovjetsko armado in tanke ter razglasiti obsedeno stanje, saj vzhodnonemške oblasti niso bile sposobne storiti to s svojim aparatom, za katerega vemo, da ni maihen.

Politično špekuliranje

V volilni kampanji v Italiji so že pol leta zajete vse politične sile in programi, kar vpliva na stališče političnih skupin in formacij pred volitvami v naslednji meri in po volitvah v neprimerno večji meri. Vsa ostala dejavnost se je ustavila ali do skrajnosti zmanjšala. Volilni izidi 7. junija so vzpodbudili stranke skupine in programe za nove kombinacije in načrte za bodočnost, sprožili so ambicije in razvili utvare. Sprožili so celo vrsto vprašanj, ki se vrtijo v čarobnem krogu, ne da bi bilo upati na njihovo skorajšnjo rešitev. In če zmeraj niso rezultati teh poslednjih volitev dobro sprekuhalci, še vedno niso napravili seznama uspehov in neuspehov in tudi ne do konca razstili računov, kdo je pravzaprav dobil in kdo izgubil na volitvah, in če v delu večnih volitev novici govore o novih volitvah.

Resna kriza

Danes je minilo mesec dni, odkar je Francija brez vlade. Narodna skupščina, kot kaže, ne utesne več stavitvi 19. junijevske vlade. Predvčerajšnjim je odločilno tudi četrtega mandatarja v sedanjih krizi, radikal-socialista Andréja Marijeja.

PRI DUŠITVI VSTAJE JE SODELOVALO 80.000 SOVJETSKIH VOJAKOV

Val aretacij v sovjetski coni Nemčije

Bonn, 20. junija. — Vsa večja mesta v sovjetski zasedbeni coni Nemčije, v katerih so se delavske demonstracije razrasle v ljudsko vstajo proti okupatorskemu režimu, so še zmeraj podobna obleganju in trdnjavam. Obsedeno stanje je bilo razglašeno tudi v Leipzigu, Jeni, Geri, Warnemundu, Magdeburgu, Kemnitzu, Rostocku in Halleu. Podoba je, da so v vseh teh mestih dosegle represalije oblasti vrhunec.

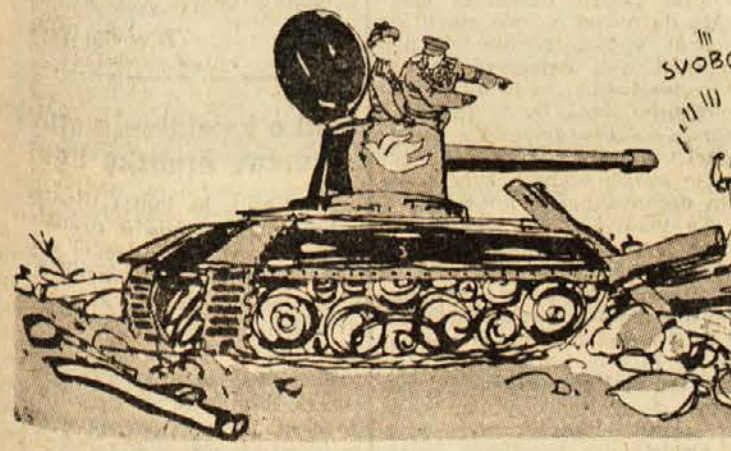
Komemoracije za žrtvami

Bonn, 20. junija (AFP). Generalna konferencaja zahodnonemških sindikatov je pozvala danes vse delavce Zahodne Nemčije, naj v torek ob 15. uri ustavijo za pet minut delo v počastitev žrtev, ki so padle pri neredih v vzhodnem Berlinu. Tega dne bodo prirejene tudi številne komemoracije za padlimi žrtvami iz Vzh. Nemčije.

Družba za poitalijančevanje STO

Trst, 20. junija (Tanjug). Primorski dnevnik poroča v današnji številki, da so se tukaj začele priprave za ustanovitev italijanske družbe, ki bo z italijanskim kapitalom odkupljala zemljo slovenskih kmetov v coni A STO. Na čelu te družbe, ki bo porabljala tudi vatikanska finančna sredstva, je politični svetnik italijanske vlade pri angloameriški vojaški upravi Diego de Castro. Na odkupljeni zemlji se bodo naselili italijanski priseljenci.

Za trden mir...

— Streljaj, Kolja, saj vidiš, da so to kapitalisti!

NOVA EGIPTOVSKA VLADA ZAPRISEGLA

Vlada se odslej imenuje »kabinet revolucije«

Kairo, 20. junija. (Reuter). Nova egiptovska vlada je sinoči prisegla prvemu predsedniku egiptovske vlade generalu Nagibu. Vlada je prisegla v nekdanji kraljevi palači »Abdine«, ki je sedaj postala uradna rezidenca predsednika republike. Nova egiptovska vlada je imela svojo prvo sejo takoj po imenju. Seji je predsedoval general Nagib.

General Nagib

seji izjavil, da se ministrski svet imenuje »kabinet revolucije« in dejal, da bodo ta izraz odslej uporabljali za novo egiptovsko vlado.

Vlada je na svoji prvi seji sklenila, da bo med 21. in 25. junijem veljal 50% popust na železnice, da bi tako omogočili kar najbolj močno udeležbo ljudstva na proslavi, ki bo sproščena razglasitve republike 23. junija. V Egiptu bodo odslej vsako leto 23. junija velike slovesnosti.

PISMO IZ BELGIJE Bruselj na prvi pogled

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Bruselj, junija
Človek stopa v neznano mesto z mešanimi občutki. Seveda je vse odvisno od osebnega razpoloženja. Ljudje z nežnejšimi občutki, ki iščejo v vsem Nevaliso, »modri svet romantike« sodijo, da je potrebna za prvo srečanje z vpletemost določena in sicer močnejša — doza vznemirjenosti. V drugo vrsto sodijo tisti, ki ob srečanju z neznanim popolnoma zaupajo vase — le-te ne more nič presenetiti še manj pa vznemiriti.

K sreči je i prva i druga vrsta maloštevilna. Velika večina potnikov ima v glavnem uravnovešene občutke in omejene želje. Ko izstopajo na železniški postaji ali na letališču, ti smrtniki ne pozabljajo prinesiti s seboj poleg potnih listov, prtljage in radovednosti tudi nekoliko razburjenja in nekaj malega kritičnega duha, ki se izraža predvsem v skromni želji po primerjavi. Sicer pa je to tudi najboljši način seznanjanja.

KAJ VIDIMO V BRUSLJU?

Ker spadamo v to tretjo zelo številno kategorijo, je tudi nas navdalo podobno razpoloženje, ko smo se nekega julijskega dne precej nepričakovano srečali z Brusljem oči v oči.

Kaj vidimo v Bruslju, kar tudi v drugih velikih mestih in česa ne opazimo, je bilo prvo vsekakor ostroumno vprašanje, ki smo si ga zastavili takoj pri odhodu z železniške postaje. V iskanju odgovora najprej povemo temeljne značilnosti tega mesta. V srednjem veku so bili to grbi. V naši demokratični dobi je tudi v tem oziru nastala hvaljevredna sprememba. V skladu s antifevdaldnim okusom in namesto starih heraldičnih knjig so se pojavili Bedeckeri, pošne znamke, geo-

grafski učbeniki, različni leksikoni. Za vse te je sodobni grb pariški Eifflov stolp, berlinska brandenburška vrata, dunajska cerkev Sv. Stefana itd. Res je, da to niso ravno najlepši arhitektonski vzorci, toda svet jim je že priznal, da častno izpolnjujejo važno in odgovorno vlogo simbola tega mesta.

V Bruslju je ta vloga našla svoj dostojanstveni izraz v palači pravosodnega ministrstva. To neoklasicistično poslopje, zgrajeno v obliki paralelograma, ali kakor so ga nekateri imenovali »gomila kamenja«, zajema 26.000 m², ima 300 dvoran, med njimi dvorano »izgubljenih korakov«, ki meri 3000 m². Kakor pariški Eifflov stolp tako tudi bruseljska pravosodna palača ne pretrava v nagibanju k čisti estetiki in rafiniranemu okusu; zato pa močno dominira.

Po drugi strani, ki se ne more izogniti našemu pazljivemu očesu, ima Bruselj neko skupno črto s Parizom, Dunajem in Budimpešto. To je krožni bulvar — na Dunaju — Ring in Gürtel, v Budimpešti — Kerut v Parizu in Bruslju — »znanji bulvar«. Krožni bulvarji, se pravi ulice v obliki prstana, so, kakor pravijo, znamenje visoke urbanistične kulture; za nas navadne potnike, ki smo nehoti zašli semkaj, pa so prometni izum, ki ima zlasti to korist, da nam v neznatem velemestu odvzema skrb, da bi se zgubili.

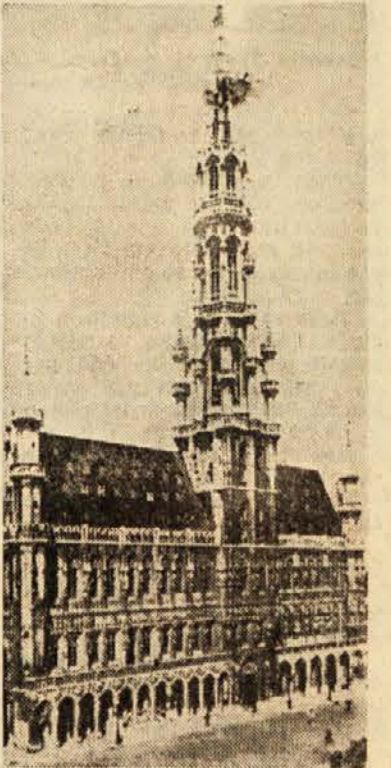
Za razliko od Ringa ali Keruta, ki v krogu oziroma elipsi obkrožajo ožji oziroma širši center mesta — pa bruseljski »znanji bulvar« s svojim asfaltnim obročem obkrožajo prav vse Bruselj. To seveda ne pomeni, da je zunanja stran tega obroča pusta in nenaseljena. Nasprotno, na obeh pločnikih se vrstijo poslopja, toda tista, ki so znotraj, pripadajo Bruslju, zunanja pa nekemu drugemu mestu, ki se tu imenuje Anderlecht, malo naprej Saint Jules, zatem pa Ixel ali Eterbeck, tamkaj spet Jose Tennode in kdo bi mogel naštetih njihova imena.

ČESA BRUSELJ NIMA

Ko sem na vprašanje nekega bruseljskega novinarja, kaj mislim o Bruslju, odgovoril in sicer povsem iskreno, da je to zelo lepo mesto, je le-ta odvrnil: »Ne, Bruselj ni lepo mesto. London ima Temzo, Praga Vltavo. Bruselj pa nima reke, mesto brez reke pa ne more biti lepo mesto.«

Bruseljski kolega je imel samo deloma prav. V resnici, Bruselj ima in nima reko. Ta nepremična reka ima tudi svoje ime. Imenuje se Sena, po njenem koritu se pretaka voda, torej vendarle obstaja, vendar pa se je z njo pripetilo nekaj čudnega. Medtem ko Temza, Tibera in Vltava tečejo po sredi mesta, pa bruseljska Sena teče pod mestom.

Za razliko od Pariza, Londona, Moskve, Madrida in Berlina nima Bruselj podzemeljske železnice. Zato pa ima tramvaj, ki je poseben kras mesta. Bruselj ima več kot 90 zasebnih tramvajskih linij. V njem je vse polno tramvajskih prog, po ulicah veselo hitijo v vseh mogočih smereh rumena železna vozila. Spočetka vozijo kot strele, nenadoma pa se ustavijo in zapeljejo v sosedno ulico. Priznati moramo, da bi številni prebivalci Bruslja rajše videli, da bi tramvaj polagoma začeli odstopati mesto trolejbusu. Toda reforme ni zmeraj lahko izvesti, tem manj, ker je bruseljska cest-

Mestna zbornica v Bruslju

na železnica v zasebnih rokah in sicer katoliških, saj ima Belgija katoliško vlado.

PREDNOST DECENTRALIZACIJE

Na koncu naj povemo, da Bruselj še nečesa nima. Nima centralizirane policije. Pariska policijska prefektura in londonski Scotland Yard imata pristojnost nad vsem mestom, ne glede na to da je razdeljeno na več raznih občin. V Bruslju ima sleherna občina svojo posebno policijo, ki se celo po uniformi razlikuje. Vsaki izmed teh policij povečuje predsednik tiste občine. Ker pa je dobršno število občin v rokah socialistov, je policija teh občin, ko izbruhnejo stavke in demonstracije, naklonjena stavkajočim ali demonstrantom.

Francoska javnost obsoja usmrnitev Rosenbergovih

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 20. jun. Usmrnitev zakonca Rosenberg je napravila v Parizu zelo ogorčen vtis. Redko kdaj je bilo v Franciji javno mnenje tako soglasno. Lahko trdimo, da je celotna Francija ne glede na različna politična naziranja bila tokrat enodušna v mišljenju, da je treba Juliusa in Ethel Rosenberg pomiločiti.

Iz Francije so zlasti zadnje dni poslali številne brzojavke predsedniku Eisenhowerju in zahtevali pomilostitev Rosenbergov. V teh petičijah vidimo imena najuglednejših pisateljev in umetnikov, najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov v Franciji, od katoliških do židovskih, ter najvidnejših političnih osebnosti, med drugimi tudi ime predsednika republike Vincenta Auriola in zunanjega ministra Georgesa Bidaulta, ki sta direktno izrazila ZDA svoja želja, naj bi zakonca Rosenberg pomiločili.

Res, da so kominformovci tudi to zadevo široko izkoristili v svoje propagandne smote, vendar pa je ne glede na to francoska javnost enodušna želela, da bi bila Rosenbergova pomiloščena.

Sinoči, ko so zvedeli, da je bila zavrnjena prošnja za odgoditev

Potvorjeno gradivo na razstavi v Rimu

Rim, 20. jun. (Tanjug). — Poslaništvo FLRJ v Rimu je danes izročilo italijanskemu zunanjemu ministrstvu protestno noto zaradi razstave, ki jo je v Rimu organiziral »Mednarodni odbor za obrambo krščanske civilizacije« pod imenom »Narodna razstava za svobodo«.

Na razstavi, ki je bila odprta pod italijanskimi zastavami in označena »krščanske demokracije« je odprt tudi jugoslovanski oddelek, ki na podlagi potvorjenega gradiva lažljivo in žaljivo kaže boj naših narodov, sedanje stanje v Jugoslaviji in žali jugoslovanske voditelje. Jugoslovanski oddelek na tej razstavi se pojavlja v Rimu prvokrat, medtem ko ga ni bilo na isti razstavi v Belgiji in Franciji.

V notri italijanskemu zunanjemu ministrstvu je bilo posebej poudarjeno, da so pri urejanju jugoslovanskega oddelka razstave sodelovali znani ustaški vojni zločinci, ki uživajo še sedaj v Rimu zatočišče in zaščito italijanske vlade. Izmed vojnih zločincev, ki so sodelovali pri urejanju jugoslovanskega oddelka, se zlasti odlikuje »duhovnik« Draganič, ki je bil imenovan na plenarni konferenci episkopata v Zagrebu 17. novembra 1941 za člana komisije za nasilno prekrščevanje pravoslavnega življa v Jugoslaviji v katoliško vero.

Dejstvo, da je italijanska vlada dovolila otvoritev jugoslovanskega oddelka, je poudarjeno v jugoslovanski noti, »ni mogoče razlagati kot dokaz dobre volje in pripravljenosti, da bi se raz-

Zahteva Zapotockega

Dunaj, 20. junija. (Reuter). Predsednik Češkoslovaške republike Zapotocky je izjavil na seji Izvršnega odbora sindikatov da je treba ukrepi vse potrebno, da bi se povečala delovna storilnost, izboljšala kvaliteta proizvodnje ter povečala delovna disciplina. Zapotocky je poudaril, da so ti ukrepi potrebni, da bi tako podprli denarno reformo, ki je bila pred kratkim izvedena na Češkoslovaškem

NOTA FLRJ ITALIJANSKEMU ZUNANJEMU MINISTRU

Potvorjeno gradivo na razstavi v Rimu

Rim, 20. jun. (Tanjug). — Poslaništvo FLRJ v Rimu je danes izročilo italijanskemu zunanjemu ministrstvu protestno noto zaradi razstave, ki jo je v Rimu organiziral »Mednarodni odbor za obrambo krščanske civilizacije« pod imenom »Narodna razstava za svobodo«.

Na razstavi, ki je bila odprta pod italijanskimi zastavami in označena »krščanske demokracije« je odprt tudi jugoslovanski oddelek, ki na podlagi potvorjenega gradiva lažljivo in žaljivo kaže boj naših narodov, sedanje stanje v Jugoslaviji in žali jugoslovanske voditelje. Jugoslovanski oddelek na tej razstavi se pojavlja v Rimu prvokrat, medtem ko ga ni bilo na isti razstavi v Belgiji in Franciji.

V notri italijanskemu zunanjemu ministrstvu je bilo posebej poudarjeno, da so pri urejanju jugoslovanskega oddelka razstave sodelovali znani ustaški vojni zločinci, ki uživajo še sedaj v Rimu zatočišče in zaščito italijanske vlade. Izmed vojnih zločincev, ki so sodelovali pri urejanju jugoslovanskega oddelka, se zlasti odlikuje »duhovnik« Draganič, ki je bil imenovan na plenarni konferenci episkopata v Zagrebu 17. novembra 1941 za člana komisije za nasilno prekrščevanje pravoslavnega življa v Jugoslaviji v katoliško vero.

Dejstvo, da je italijanska vlada dovolila otvoritev jugoslovanskega oddelka, je poudarjeno v jugoslovanski noti, »ni mogoče razlagati kot dokaz dobre volje in pripravljenosti, da bi se raz-

Zahteva Zapotockega

Dunaj, 20. junija. (Reuter). Predsednik Češkoslovaške republike Zapotocky je izjavil na seji Izvršnega odbora sindikatov da je treba ukrepi vse potrebno, da bi se povečala delovna storilnost, izboljšala kvaliteta proizvodnje ter povečala delovna disciplina. Zapotocky je poudaril, da so ti ukrepi potrebni, da bi tako podprli denarno reformo, ki je bila pred kratkim izvedena na Češkoslovaškem

S P O T I P O A N G L O A M E R I Š K I C O N I S T O

Škedenj se ne vda

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Škedenj, junija
Marčni dnevi leta 1946...
Ze je minilo deset mesecev, odkar je bil Trst osvobojen in odkar je nad starim mestom Sv. Justa zmagoslavno zavihrala jugoslovanska zastava s peterokrako zvezdo. Utihnilo je bobne-

se ga je polastil Vidali. In »Il Lavoratore« je objavil pred tržaškimi volitvami članek, v katerem je pisal, da bi slovenski delavci morali zamenjati osebne legitimacije — ki so bile dotlej štirijezične: v italijanski, slovenski, angleški in nemški.

Partije je potegnil iz žepa informbirojsko izkaznico in jo raztrgal. Škedenj je dal mnoge borce v narodnoosvobodilno vojsko. Tudi zdaj je ponosen na svoje oficirje, na invalide, na ranjene in padle tovariše, ponosen na svoj anti-fašizem. Leta 1947 je začel akcijo za postavitev spomenika padlim borcem svojega kraja. V nekaj dneh so zbrali blizu 300.000 lir in teh 300.000 so se polastili po resoluciji informbiroja. Spomenik, za katerega so prispevali ljudje, še zdaj ne stoji, pa tudi denarja ljudem niso vrnil.

»TOVARIŠ TITO NI POZABIL NA ŠKEDENJ«

»Bili smo v Pazinu,« pripoveduje Škedenjec.

»Slutili smo, da bo tamkaj govoril Tito.«

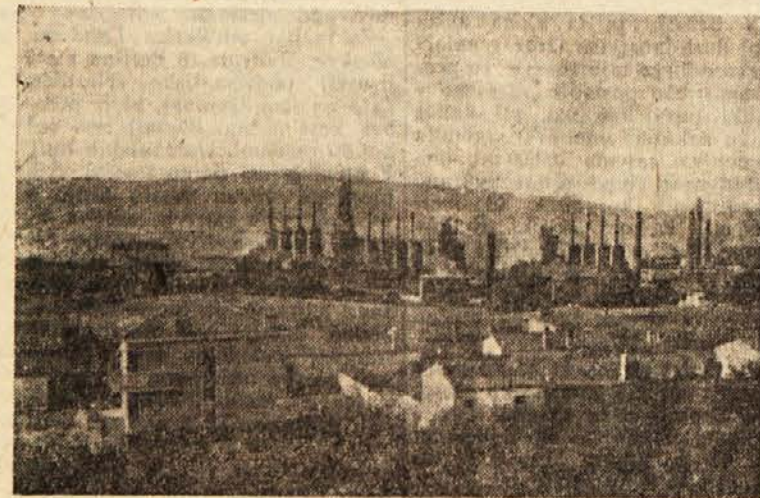
Samo iz Škedenja je bilo v Pazinu okrog 100 ljudi. In vsi se vesele, ker je jugoslovanski predsednik govoril tudi o njih in o njihovem Škedenju. Obudil jim je spomin, pravijo, na tiste majske dni 1945, ko so razburjeni razobešali zastave po svojih rdečih, belih in rumenih hišah. In na tisto cvetje so se spomnili ob slovesu z borci, ki so odhajali in na klice »Nasvidenje« in na zastave na šoli in na kri na asfaltu leta 1946.

»Tovariš Tito misli na slovenski Škedenj.«

»Tito nas ne da Italiji, in mi se ne vdamo.«

»Da, takšen je tovariš Tito!«

M. P.

Slovenski Škedenj, predmestje Trsta, so preimenovali v »Servolo«, slovensko Zavlje poleg njega pa v »Zaule«

nje topov in treskanje minometalcev...

Toda tu, v Škedenju, tržaškem predmestju, so se marca 1946, ko je legal mrak na zemljo, znova razlegali strel. Štirinajst ranjenec in dva mrtva so obšli s krvjo sivi ulični asfalt.

Naša zastava je izginila s Sv. Justa. Jugoslovanske zastave so morali povsod sneti. Toda Škedenj je tega marčnega večera sklenil boriti se za svojo zastavo in ne bo je dal iz rok.

Zastava je vihrala na slovensko-italijanski šoli.

»Sneti jo je treba,« so sporočili iz Trsta.

»Ostala bo,« so odgovorili iz Škedenja.

Nekateri italijanski učitelji so jo skušali sneti.

Škedenj jim tega ni dovolil.

Prišel je duhovnik-diplomat, da bi vplival na škedenjske delavce.

Niso ga poslušali.

Ljudje so se zbrali pred šolo.

Tega večera se je spominjal Škedenj tistih majske dni 1945, ko so nad vsem krajem vihrale svobodo oznanjujoče zastave. Spominjal se je razigranih kol in radosti, kakršne dotlej ni poznal. In umika se je spominjal, ko so morali borci po dobljeni bitki zapustiti Trst. Škedenj je jokal. Tudi mnogi borci so jokali. Dekleta so jih obsipala s cvetjem in topli pogledi ljudi so jih spremljali. Toda borci ob slovesu niso imeli ničesar, da bi jim povrnil. Mahali so ljudstvu in drug drugemu klicali: »Nasvidenje«.

Škedenj ni pozabil nanje. Ta zastava je bila del domovine, ki je ostal v njem.

V tistem mraku so jo delavci branili s svojimi prsi. Vanje so se zarile jeklene policijske krogle, asfalt je bil pobarvan s krvavimi lisami.

Glejte, takšen je Škedenj.

»FARABUTO, KO PRIDE ITALIJA, TE UBIJEMO!«

Nekoč, do leta 1910, je imel Škedenj svojo zemljo tja do Sv. Antona, nekaj km daleč. Kos za kosom je moral prodajati tujcem. Na hribu, ki ga zdaj imenujejo »Monte Pantalone«, so sadili krompir in gojili vinsko trto. Škedenj je ubranil ta hrib do nedavnega. Potem so izdali zakon o odkupu zemlje v družbeno koristne namene. In tako so izrgali Slovincem tretjino hriba. Na slovenski zemlji so začele rasti ne slovenske, marveč italijanske tovarne in podjetja.

Tovarne rasejo, toda škedenjski ljudje morajo iskati dela in se ogorčeno boriti za skromen zaslužek v tržaškem pristanišču, v livarni »Ilva« in v rafineriji nafte.

Tudi Vidali je začel po bukarštanski resoluciji mešetariti po Škedenju.

Slovenski delavci so se znašli med dvema zidovoma, med dvema ognjema. Med irendentisti in informbiroji. Eni kakor drugi so pritiskali nanje.

Slovincu Rutarju, delavcu, so poslali pismo: »Farabuto (podlež), ko pride Italija, te ubijemo. Pripravi se na smrt. Za hrbtom ti stoj!«

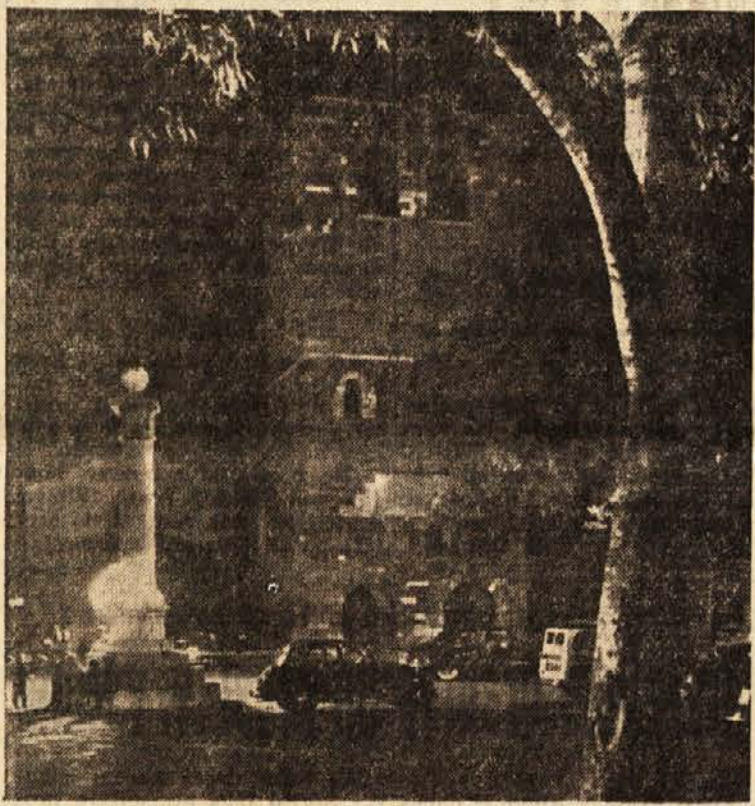
Škedenj se ni prestrašil takih pisem in groženj. Takšni so škedenjski Slovinci.

»IL LAVORATORE« PROPAGIRA ITALIJANSKE IZKAZNICE

Po letu 1948 so mnogi Škedenjci prenehali brati »Il Lavoratore«. Nekoč je bil to napreden časnik, v katerega nepristranost in reacionalnost niso dvomili. Toda po resoluciji Informbiroja

— z novimi izkaznicami, samo v italijanski. Mnogi so raztrgali časnik in ga niso več brali.

Zavedni so to storili že prvega dne. Pa tudi zapeljanim se polagoma odpirajo oči. Na partijsko konferenco v Izoli v jugoslovanski coni STO je prišel pred dvema letoma dotedanji informbirojec Ernesto Suban. Vpričo članov

Stari grad pri Sv. Justu v Trstu

JUGOSLOVANSKI DELEGAT PRIPOVEDUJE

ITALIJANSKA CARINA IN TRST

Prepotovali smo STO. Brez postanka v Monfalconu. Italijanska obmejna postaja in italijanski cariniki. Gledajo potni list, potem pa po prtljaji.

»Vi ste na prehodu?«

»Na prehodu!«

»Ničesar za ocariniti?«

»Ničesar.«

»Cigarete?«

»Imam.«

»Koliko?«

»Takole okrog 15 škatlic.«

Carinik je presenečen nad tem priznanjem, ki ga je primoralo, da mora v vročini »uradovati«.

»Vi teh cigaret ne smete prenesti čez italijansko ozemlje. Jugoslavija ni član Ekonomsko-socialnega sveta. Te cigarete bi morali zapečatiti na meji.«

»V redu. Strinjam se. Zapečatite jih zdaj. Če se ne motim, je to italijanska obmejna postaja.«

Carinik odkima: »To zdaj ne gre. Zapečatiti bi jih morali že v Trstu.«

»Tam me ni nihče vprašal, zdaj pa smo na obmejni italijanski postaji. Če so pri vas predpisi, po katerih se cigarete ne smejo prenesti niti pri tranzitu, potem se izvolite ravnati po teh predpisih. Mislim, da ni prav, da tukaj nadzirajo tržaške carinske organe in da mi pravite, kaj bi morala napraviti carina v Trstu.«

Italijanski carinik se zmede — praska po glavi in odide po predstojnika. V kupe prihaja zdaj še neka višja carinska šarža. Zelo vpludno zahteva, da bi mu pojasnili položaj. Pojasnjujemo mu. On izvleče iz žepa nekakšno knjigo in pojasnjuje, kako je vsa zadeva zelo, zelo zamotana in kako se nikakor ne more končati le z zapleno cigaret, ali njihovi

vim pečatenjem. »Žal, zakon pravi za take primere — zapor.«

Nekdo iz naše družbe doda: »To bi bil prvi primer, da se neko v Italiji aretirajo za tihotapstvo. Razen tega je ta »tihotapec« na meji prijavil organom svoje »tihotapstvo«.

Smejemo se.

Smejejo se tudi italijanski cariniki; neugodno jim je.

Lokomotiva daje signal za odhod.

Cariniki se spogledajo — in zamahnejo z rokami.

Menda ne zaradi tega, ker imajo carino STO še za neko vrsto svoje ekspozitive?

PAKISTANSKE JEREVICE

V palači Združenih narodov v Zenevi je ob našem prihodu zasiedala Komisija za človečanske pravice. Razpravljajo o pomembnih in kočljivih problemih. Razprava je resna, dokazi izbrani.

Medtem zdaj pa zdaj odmeva po dvoranih in hodnikih palače smeh.

Smejejo se delegati, smejejo se administrativno osebe, smejejo se uniformirani spremljevalci, ki za pol franka kažejo turistom, večidel Amerikancem, prostor, s katerega je kakšna osebnost nekdanjega Društva narodov imela kak slaven govor.

Pakistanski delegat se protivi enakopravnosti žensk. Dokaz: ženske niti ne zahtevajo, niti ne želijo enakopravnosti. »Ženska je gospodje delegati, kakor jerebica. Spusti jo iz kletke, pa jo bo sama poiskala in se prostovoljno vrnila vanjo. Mi tukaj lahko govorimo, kar hočemo, jerebica ostane jerebica, ženska pa bo zmeraj v podrejenosti.«

Po tem govoru diplomati po hodnikih OZN uporabljajo izraz

RAZGOVOR Z GENERALNIM TAJNIKOM KASIMOM GÜLEKOM

Pred kongresom Narodnorepublikanske stranke Turčije

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Ankara, junija

V skromni enonadstropni hiši v stranski ulici ankarskega središča je skupaj s tiskarno strankinega glasila »Ulus« vodstvo Narodnorepublikanske stranke. Pred dvema letoma je bilo še v razkošni palači, ki je bila kakor mnoga druga poslopja Republikanske stranke odvzeta z zakonom z dne 21. avg. 1951, ker je bila sezidana z denarjem iz državnega proračuna za dvajsetletnega republikanskega vladanja. Državna

ljenje. Sam odgovarja na mnoge brzojavke in se sestaja z zastopniki iz vse države.

Generalni tajnik Gülek, ki je na tem položaju že tri leta, je odgovoril na vprašanje, kaj misli o izidu bodočih volitev, brez oklevanja in s popolno gotovostjo: »Na prihodnjih volitvah bomo zmagali.«

Na takšno prepričanost naletiš tudi pri mnogih drugih republikancih. Pravijo, da Demokratiška stranka ni izpolnila svoje volilne

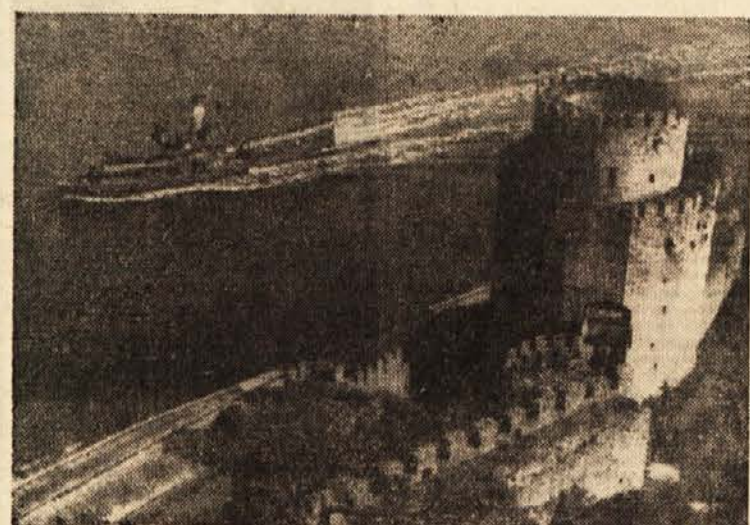
volj za stik z volivci in niso odhajali na teren. Stranka je bila 27 let na krmilu. Zato so menili, da ni resne sile, ki bi ji mogla nasprotovati. Mnogi državljani, zlasti politično neopredeljeni, so glasovali za Demokratiško stranko v želji, da bi okrepili opozicijo v parlamentu. Nihče med njimi ni upal, da bo Demokratiška stranka tako nepričakovano prišla na krmilo. Po Gülekovem mnenju je proti Republikanski stranki glasovalo tudi mnogo tistih, ki niso zadovoljni s kemalovimi reformami in ki se želijo vrniti na staro.

LAICIZEM, REPUBLIKA IN ETATIZEM — GLAVNA GESLA

Med razgovorom z generalnim tajnikom Republikanske stranke je prišlo do izraza priznanje napredku sedanje vlade, ki ne dopušta, da bi vero izkoriščali za politične namene. Demokratiška stranka je opazila to nevarnost za turško demokracijo, se začela proti tem pojavom odločno boriti in pri tem jo republikanci popolnoma podpirajo, kajti na njihovi zastavi bodo tudi v bodoče napisana gesla laicizma, republikanstva in etatizma v gospodarstvu.

Republikanci sodijo, da stranke, ki koketirajo z versko reakcijo, kot n. pr. Kmečka stranka, Gibanje narodnega prebujanja in posamezni deli stranke Millet ne pomenijo nič resnega. Po njihovem mnenju ni treba precenjevati vloge teh strank v političnem življenju Turčije. To prepričanje temelji na dejstvu, da imajo razumniki ogromen vpliv in ugled v državi; velika večina le-teh je tesno povezana s kemalizmom in nikakor ne bo dovolila, da bi se glede posvetnega značaja sodobne turške države kar koli spreminilo.

Glede bližnjega kongresa stranke meni republikanski generalni tajnik, da bo na njem še bolj utrdila svoje vrste in razgibala člane stranke v borbi za oblast. Razen splošnih okvirov na prihodnjih volitvah še ne bodo določili strankine linije, marveč bodo počakali, kdaj bo vlada razpisala volitve. Ko bo to znano, bodo sklicali izredni kongres, na katerem bodo določili taktiko in

Rumelihisarska trdnjava na Bosporu

uprava je dobila takrat vrsto poslopij Republikanske stranke po vsej Turčiji, vrednih 100 milijonov turških lir.

Spor glede ostalega premoženja Republikanske stranke še vedno traja in je v parlamentu stalno na dnevnem redu. Med drugim zahtevajo, naj bi stranki vzeli hišo, v kateri je tiskarna. Če se bo to zgodilo, bo Republikanska stranka ostala brez sedeža. »Pripravljeni smo delati tudi pod šotori in se boriti za oblast,« odgovarjajo republikanci na grožnje posameznih poslancev demokratiške stranke, da ne bodo mirovali, dokler ne bo Republikanski stranki odvzeto tudi preostalo premoženje.

PREPRICANOST O VOLILNI ZMAGI

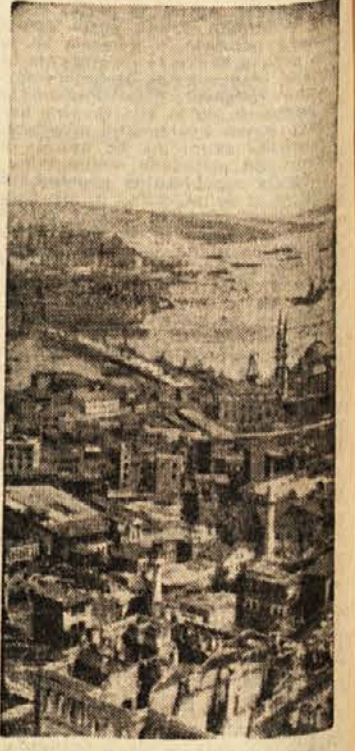
Redni kongres Republikanske stranke se bo začel v ponedeljek. Na njem bodo razpravljali o tekočih vprašanjih notranjega strankarskega življenja, o političnem položaju v državi in o zunanje-političnih problemih. V zvezi s tem kongresom smo obiskali sedež Izvršnega komiteja Republikanske stranke, na čelu katerega sta predsednik stranke Ismet Ineni in generalni tajnik Kasim Gülek. Čeprav že prileten, živahni in gibčni Ismet Ineni še vedno odločno uravnava strankino živ-

obljube; življenjski stroški so se podvojili, način uvoza in izvoza je neučinkovit itd. To so v glavnem bistvene stvari, iz katerih vodstvo Republikanske stranke črpa prepričanje, da bo na prihodnjih volitvah zmagalo. Hkrati upajo, da bi mogle biti volitve tudi pred jesenjo 1954, morda v maju, če bo vlada menila, da prihodnja letina ne bo dobra.

ZA SPREMEMBO VOLILNEGA SISTEMA

V razgovoru z Gülekom je bilo omenjeno tudi vprašanje, kaj zahteva Republikanska stranka glede sprememb volilnega zakona, ki je bil sprejet, dokler je bila še na krmilu. Gülek je pojasnil, da opozicija zahteva predvsem odpravo večinskega sistema. »Mi smo na zadnjih volitvah dobili 42% glasov, a imamo samo 53 poslancev v parlamentu. To ni realna slika odnosa sil, pa tudi ljudstvo ni zastopano, kakor bi bilo treba. Demokratiška stranka ima 410 sedežev v parlamentu za 4 in pol milijona svojih glasov. Narodnorepublikanska stranka pa za svojih 3.300.000 samo 69.«

Gülek navaja kot enega osnovnih vzrokov poraza Republikanske stranke na volitvah leta 1950 pretirano samozavest večine strankinega vodstva in pa poslanskih kandidatov, ki se niso menili do-

Del Carigrada

osnovno smer te največje opozicijske stranke v Turčiji.

Za nazore vodstva Republikanske stranke je značilna odločnost, zmagati na prihodnjih volitvah. Republikanska izjava »Borili se bomo, pa čeprav bi morali delati tudi pod šotori, pa pričla, da najstarejša politična stranka Turčije, ki je nepričakovano izgubila na zadnjih volitvah, ne misli zamuditi priložnosti, ki ji jo nudijo prihodnje volitve.

Zdravko Pečar

Pakt o kolektivni varnosti držav Arabske lige

Kairo, 20. junija (Reuter) Egiptovska vlada je predložila njim objavila, da je začel veljati pakt o kolektivni varnosti in ekonomskem sodelovanju med državami Arabske lige, ki je bil sklenjen v Aleksandriji junija 1950. Konec tega meseca bo sestanek ministrov za zunanje zadeve in obrambo ter načelnikov generalštabov držav Arabske lige, na katerem bodo proučevali izvajanje tega pakta.

Dr. J. D.

Na pragu Ljubljane je Bizovik

pa nihče ne ve, kaj se tam dogaja

Nepoštenost pri gospodarskih računih in diktatorstvo ne pritegneta ljudi. - Sekretar, ki s trdo roko kroji pravico in s pretepi utrjuje svoje oblasti

Ni videti, da bi se vas Bizovik na zunaj kaj razlikovala od stotin vasi na Slovenskem Svažna, razmeroma bogata vas, ki leži tik Ljubljane, z velikim zadržanim domom sredi kmetijskih hiš. Človek bi mislil, da je v letih po osvoboditvi že precej zbledela tudi senca nekdanjega narodnega izdajstva, ki je v času vojne ob vnožju tlikanaj zloglasnega sv. Urha razdvajalo ljudi z bolj globokimi prepadi kot morda kje drugje. In vendar v Bizoviku ni vse tako, kot bi moralo biti.

Iz teh vprašanj se vidi malo drugačna analiza položaja v Bizoviku. Vidi se, da so vaščani izgubili zaupanje v ljudi, ki vodijo politično delo v Bizoviku.

POLITICNA, GOSPODARSKA IN OBLASTVENA FUNKCIJA V ROKAH ENEGA SAMEGA ČLOVEKA

Če vprašate v Bizoviku, kdo je odbornik za vas, zveste, da sta to Jaka Mojskrič in Brajer. Če sprašujete naprej, zveste, da je Brajer tudi sekretar celice ZK, predsednik zadrage, odbornik ZB, odbornik zadruga doma, na občinskem komiteju pa vedo povedati, da je Brajer tudi predsednik SZDL čepav to že dve leti ni. Menda bi se čudno zdela, če bi bil kdo drug.

Človeka pogreje! Kaj ni nikogar več v Bizoviku, ki bi imel še kje besedo. Seveda, tu je še Marija Bricelj. Samo niso se še zedinili, kolikokratna tajnica je. Mimogrede smo ujeti, da je tajnica AFZ, SZDL, ZB, ko je bil v Bizoviku ljudski odbor. Je bila tajnica tudi tam, in morda je sedaj tajnica še kje drugod. Tovariš Brajer pravi, da pač zna biti tajnica. Zna pisati zapisnike. Vaščani pa mrmrajo nad tem in kdor je pogumnejši, pove, da dela organizacije na vasi sploh ni čutili in to

potrdijo tudi na vseh občinskih forumih Tisti, ki delajo analize o politični situaciji, pa menda niti ne pomislijo, da bi znal biti tudi v takih nenormalnih združitvah funkcij eden od vzrokov, zakaj ni v Bizoviku nikogar, ki bi kjer koli kaj delal.

Pa še nekaj ostane pri vsem tem. Čisto razumljivo nam je, zakaj v vasi ne poznajo kritike. Naj le kdo poskusi kritizirati Brajerja ali Briceljevo, mar ne ve, da bi tako kritiziral vse združene množične organizacije in še oblast povrhu! Toda morda bi se še našel kdo, ki bi vse to vzel na svojo vest. Toda premislj se prav gotovo, ker ve, da je

PEST - MOČAN FAKTOR ZA KROTENJE ALI PA ZA PRIDOBIVANJE LJUDI.

Kar neverjetno se nam zdi, da smo morali slišati o »junaških« podvigih Brajerja - oblastnika in skoraj bi rekli diktatorja v Bizoviku - iz njegovih lastnih ust. Na dolgo je pripovedoval, kako ga je v gostilni, ki je v Bizoviku važno turistično in menda tudi finančno dejstvo, vendar ta ali oni izzival in ga je on usekal, da je padel po tleh. Kako ga je izzival drugi in so ga odpeljali v bolnišnico, ker je sekre-

tarjeva roka pač težka. Kako so pobegnili izzivači, ko je potegnil revolver in užgal za njimi itd. To smo zvedeli od Brajerja samega in ne od tistih, ki so jih dobili po zobeh in si tega ne upajo povedati in ne od občinskega komiteja, ki se dela, kot da za vse to nič ne ve, česar pa ne verjamemo, saj se razburja ves Bizovik.

Res prepadi so globoki. Izkopala jih je kri, ki je tekla med našimi in belimi. Toda - kopati prepade še danes ta dan? Je to najboljše? In se zraven spraševati, zakaj se ljudje odtegujejo, zakaj ne delajo, zakaj ni blizu mladine?

Morda je še kje kakšna taka vas kot je Bizovik. Radi bi jim vili pogum, tako kot ljudem v Bizoviku. Saj tako ne more iti naprej Občinskemu ljudskemu odboru in komiteju ZK pa čisto resno svetujemo: Ni kršenje demokracije, če pomagajo ljudem razbiti fronto ljudi, ki so združili v svojih rokah vse funkcije in si te roke še umazali z gospodarskim kriminalom - če vaščani niso dovolj pogumni, da bi to sami storili. Nasprotno njihova dolžnost do demokracije je, da omogočijo ljudem, da povedo svoje mnenje javno in glasno in da raztrgajo strahove ter bojznosti, ki jim ne dajo povedati tega, kar mislijo. —a

Tovarna, ki še nima tovarniške podobe

Ljubljanska tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov še nima ustreznih prostorov, toda izdeluje že 130 predmetov

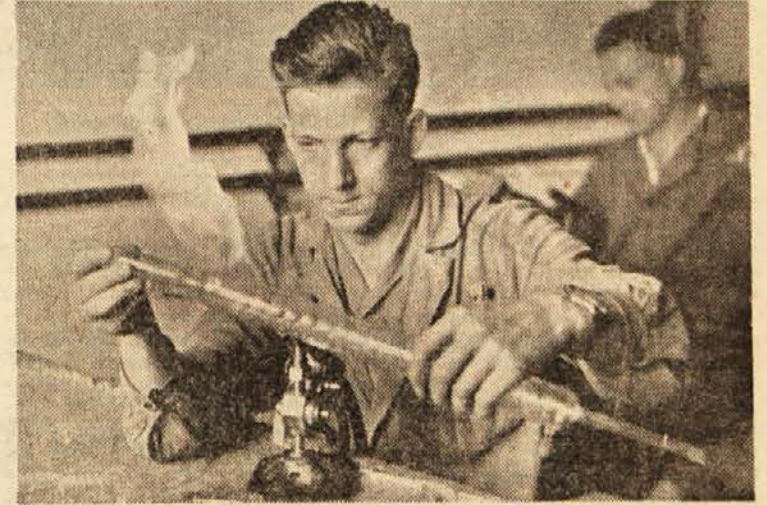
Majhna deska z napisom: »Tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov« v Metelkovi ulici ne vzbuja posebne pozornosti mimoidočih. Le malokateri Ljubljančan ve da je to pomembna tovarna Tudi tisti, ki bi vstopil na obširno dvorišče, katerega obdajajo dolge pritlične barake z bornimi stanovanji, bi ne vedel da je pred tovarno Del tovarne, steklopihaštvo, se namreč stiska v male sobe pomešane med stanovanja. Vsi znaki tovarne: dimnik, velike bale, skladišča in strogi vratar pri vhodu - vsega tega tu ni. Ni niti strojev, razen nekaj majhnih ki spominjajo na krojaško delavnico. Urne roke delavke, ki nad plameni predelujejo steklene cevi in jih režejo na kose - to je vse.

lizonov din izdelkov. Vsak delavec bo izdelal povprečno za okrog 660 tisoč din produktov. Med delavstvom je 70% žensk.

Sedaj izdelujejo okrog 130 raznih proizvodov. V optičnem oddelku delajo mikroskove, mikroskope, leče vseh vrst, gledališke daljnogledne, urarske in botanične lupe, šolska učila in podobno. Pred kratkim so končali serijo 500 mikroskopov s stokratno povečavo. Sedaj pripravljajo serijo mikroskopov s 600 kratno povečavo. Zanimiv je tudi lepni mikroskop v obliki svinčnika, ki je namenjen za tehnike in inženirje in stokrat povečuje objekte, vendar ne bo dražji kakor 2500 din. Prav te dni so se lotili tudi serijske proizvodnje malih povečevalnih stekel, okusno obdanih s polivinilom v usnjenih zavitkih.

Podobno razočaranje bi doživel obiskovalec v drugem delu tovarne, v optičnem oddelku na Tržaški cesti št. 4. In vendar je to trava tovarna. To ime zasluži že zato, ker so njeni izdelki ce-

Tovarno najbolj skrbijo nezadostni in neprimerni prostori. Če bi imeli boljše prostore, bi se lahko lotili še mnogih proizvodov, ki jih sedaj večinoma uvažamo.

Poseben oddelček tovarne so steklo pihači, ki ustvarjajo občudovanja vredne predmete

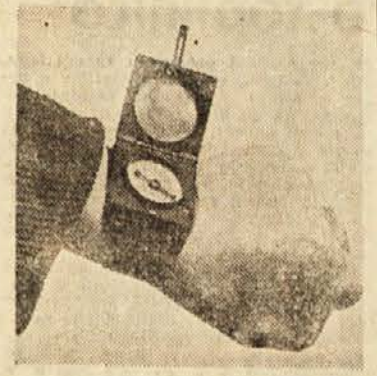
njeni, kvalitetni in skoraj vsi edinstveni v naši državi hkrati pa je to tovarna kateri se obeta v prihodnjih mesecih lep razvoj. Začeli so pred petimi leti. Zbrali so se nekoliko strokovnih delavcev, ki so izdelali najnujnejše orodje Stroj, katere so sami izdelali so vredni blizu 65 milijonov din.

Računajo, da bodo začeli izdelovati tudi toplomer in druga merila z živim srebrom. Sedaj n. pr. izvažamo živo srebro, tovrstna merila pa ponovno uvažamo.

Postopoma, ko so popravili stroje in orodje, so povečali proizvodnjo. V letu 1949 so naredili izdelkov le za kakih 50.000 din vrednosti. Letos pa bodo kakor trdijo dobavili za okoli 100 milijonov din.

Nadaljnja reorganizacija avtobusnega prometa

Ljubljana, 19. junija. V javnosti se je že dje časa govorilo o ponovni decentralizaciji javnega avtobusnega prometa v Sloveniji. Za sedaj pride v poštev, koliko smo informirani le področje in de lokrog Ljubljanskega javnega avtobusnega podjetja »Slovenija« avtopromet Ljubljana ali kratko »SAP«. O tej nameravani decentralizaciji ni vahnno razpravljajo pristojni forumi zadnje dni ter prizadeti tereni in okrajni ljudski odbori.

Tudi ročni kompas »M. 52« je eden od izdelkov te tovarne, ki ga pri nas prvi izdelujejo. Namenjen bo rezervnim oficirjem, planincem, turistom - komurkoli. S kompasom, in zlasti če ima še zemljevid, se bo vsakdo lahko znašel in krenil v pravo smer iz samotnih krajev, in je in drugih ovir, ki so v takih krajih lahko usodne.

Vse avtobusne zveze bodo morale potekati tako da bodo sedeži okrajev kakor tudi glavno mesto Ljubljana in široko področje medsebojno povezani kar oajugodneje in običajno. Mnogi sodijo, da bo promet za sedaj vsaj na bivšem Kranjskem treba urediti tako da se bodo avtobusne linije z ozemlja vsakega okraja stekale zjutraj na sedež okraja zvečer pa obratno. To velja seveda tudi za Ljubljano, ki mora prav tako obratiti vse svoje dose danje zveze z zaledenim ozemljem jih če je to mogoče še razširiti in izboljšati. Seveda je važno, da se pri polje področje in glavno mesto v ju trznjih urah opravi dopolnilne svoje opravke in polji ter se v popol danih ali zgodnjih večernih urah zopet lahko vrnemo domov. V V

Kako kaže letos TUJSKI PROMET V LJUBLJANI

Turistični promet v Ljubljani od februarja naprej iz meseca v mesec narašča, kar je sicer običajno v tem letnem času. Toda število tujcev, ki so v letošnjih pomladanskih mesecih obiskali Ljubljano, je tudi večje kot v istih mesecih lanskega leta. Tako je marca 1952 obiskalo Ljubljano 5169 tujcev, letos v istem mesecu pa že 5456. Maja lani je bilo 5718 gostov, letos pa za skoraj 1000 več, namreč 6714.

nam povedo tudi podatki iz leta 1952. Takrat je obiskalo Ljubljano 52.879 tujih gostov, na mesec povprečno torej 4406.

povprečna doba bivanja. Če so se v maju tujci zadrževali v našem mestu še manj časa pomeni, da se je večina od njih ustavila v Ljubljani mimo-grede, ne pa zato, da bi se tu zadržali dlje časa in si ogledali mesto. Res je, da so bili ti gostje namenjeni večinoma v druga naša letovišča, kot pihača in zdravilišča, (tako je za lansko leto angotovljeno, da je največ nočitev odpadlo na Bled, Rozaske Slatine in Dobrovo), vendar bo treba misliti tudi na to, da bi se tujci dlje zadrževali tudi v Ljubljani z raznimi pretditvami, zlasti pa s primerno propagando, to ne bo težko doseči. Vendar pa bo vsako povečanje števila tujcev v Ljubljani nalteln na težavo, dokler ne bo rešeno vprašanje hotelov. Kajti 4 hoteli in 3 prenočišča s 513 posteljami, ne bodo mogli zadostiti povečanemu tujekemu prometu.

Število tujcev je letos naraslo takole: januarja je obiskalo Ljubljano 5189, februarja 4910, marca 5456, aprila 5574 in maja 6714 tujih gostov. Ka ko je po vojni porasel tujski promet.

Vendar pa Ljubljana kljub temu zavzema v tujekem prometu Slove nije pomembno mesto, saj je od vseh mest in okrajev Slovenije imela naj več gostov. V marcu na primer, je bilo v Ljubljani 5456, v Mariboru 2752, v radovljiškem okraju (Bled) 2476, v Celju 1145 in kranjskem okraju 1040 tujev. Povsod drugod jih je bilo znatno manj, večinoma pod 300. Zanimivo pa je pri tem, da je bilo število nočitev v radovljiškem okraju skoraj enako številu nočitev v Ljubljani, kar pomeni, da so se v turističnih krajih tujci zadrževali več časa kakor v mestih.

V NEKAI VRSTAH

V prometu je že 104.000 obveznic mestnega posojila

Ljubljana, 20. junija. Zadnje dni je pristopilo k vpisovanju posojila predvsem veliko sindikalnih organizacij. Sindikalna organizacija »Telekomunikacije« v Sentvidu je vpisala 200 tisoč dinarjev. Republiški svet sindikatov je iz sredstev I ljudskega posojila dal 800.000 dinarjev. Tudi člani armijskih delavnic so te dni vpisali okoli 80.000 dinarjev. Gradbeno podjetje Tehnika je kljub temu, da tudi samo gradi stanovanja, odstopilo iz svojih sredstev 100.000 dinarjev za mestno posojilo. Skupno je sedaj v prometu že 104.000 obveznic v znesku nad 52 milijonov dinarjev.

začno sestavljati že prave tovarniške stroje. Za bežen pogled v razstavno dvorano te prepiča, da se sedanjí ocnici v gospodarstvu temeljito razlikujejo od nekdanjih vajencev, kar je najboljše potrdilo, da so industrijske šole potrebne in da bi jih bilo greh oklniti.

Železniška industrijska šola Ljubljana-Siška je bila ustanovljena leta 1947. Dosele se je v njej izučilo okoli 450 mladih ljudi. Na razstavi vidis, da so se ti ljudje naučili v šoli ne samo strokovnega dela, ampak da so pridobili tudi precej splošne izobrazbe. To je kader, ki pomeni za naše gospodarstvo mnogo več kakor va jenci v starem pomenu besede.

Oglejte si, kaj znajo učenci Železniške industrijske šole

Ljubljana, 21. junija. Včeraj je bila v Doma železničarjev v Ljubljani otvoritev razstave izdelkov učencev Železniške industrijske šole. Razstavo si je vredno ogledati, ker plastično prikazuje razvoj učencev v gospodarstvu - od prvega letnika, ko se uče najosnovnejših del v obdelavi kovin, do tretjega letnika, ko

Zbor slovenskih združnic bo razpravljal o vlogi žena v združništvu

V kmetijstvu Slovenije dela razen 175.000 moških tudi 238.000 žensk, ki predstavljajo torej 58% vse kmetijske delovne sile. Razen tega ženske samostojno gospodarijo na 43.600 kmetijah. Kmetijska proizvodnja je potem takem prav tako delo ženskih rok kakor moških članov družin in zadrug ali pa celo še bolj.

To bo imel v mislih tudi tretji /zbor slovenskih združnic 25. t. m., ko bo ugotavljal, kako se kmečke žene in kmečko prebivalstvo sploh tega dandanes že zaveda. Ugotavljal bo, ali kmečke žene že enakopravno sodelujejo in soodločajo v zadrugah, v občinskih ljudskih odborih in v življenju vasi sploh, ter kako jim krajevne in okrajne zbirnice in politične organizacije pri tem pomagajo. Zbor bo skušal tudi dognati, v kolikšni meri se žene že zavedajo, da jim ravno za družništvu lahko olajša življenje, jim pomaga pri gospodinjstvu, pri vzgoji otrok in jim skratka omogoča, da gospodar sko, politično in kulturno napredujejo.

Razstavljeni izdelki iz vajeniških šol kažejo mnogo bolj nazorno kakor spričevala, kako si mladi um in roke prilastajo znanje starejšega strokovnega rodu

Razširitev in preimenovanje samostojne agronomske in gozdarske fakultete

Izvršni svet Ljudske skupščine LRS je izdal uredba s katero se dosedanja samostojna agronomska in gozdarska fakulteta razširi in preimenuje v samostojno fakulteto za agronomijo gozdarstvo in veterinarstvo s tremi oddelki (agronomsko gozdarskim in veterinarskim).

Danes mineva deset let

MISLIM da mi še zlopa ni tako burno bilo srce, kot tisto jutro - 21. junija 1943 -, ko sem šla na zbirno mesto za žensko demonstracijo. Toda to ni bilo od strahu! Saj sem imela takrat za seboj že nekaj demonstracij in sem bila vajena, da so nas Italijani napadali, pretepali in ločili. Ne! To je bilo nekaj drugega!

domov, dokler Lombroso ne sprejme delegacije. Kakih 2500 nas je šlo v gosti povorki z Vrtače pred »visoki komisariat« - palačo današnjega izvršnega sveta. Palača je bila zavarovana z gostimi kordoni vojakov in karabinierjev. Vrata so bila zaprta, očitno zaklenjena.

smo predre vse kordone in v veli častni povorki smo krenile na Kongresni trg, od tam pa naravnost pred škofijo.

Sie smo »pozdravili« Lombrossa, ki je prav ta dan prevzemal posle »visokoga komisarja« za Ljubljansko pokrajino. Sie smo terjal izpustitev naših ljudi. Kakšen bo uspeh? Njegov prednik Grazioli, je sicer objavil, da se bodo postopoma vracali vsi interniranci, toda vsega je prišlo kakih 1000 ljudi. Kmaju po prvih ženskih demonstracijah se je vrnilo nekaj bolnikov - živih okostnjakov, pozneje pa so prihajali tisti, ki so se že vnaprej zapisali belih gardi.

»Tako torej ti, novi komisar, sprejemaš slovenske žene! Srnato! Tudi ti boš doživel isto kot me danes!« Tako je zavrešalo med nami Lombrosso za nas le gledal skriti za zavesami in svojim čuvarjem ukazal: »Premistite te žene! Polovite jih!« V hipu je bilo, kot da je zavel od nekdaj strahovit vthar Italijani so se divje zagnali med nas in po naših brbtih po ramah in glavah so padali udarci puškinih kopit pesti trde vojaške dlani. Me pa - čeprav smo bile goih rok - smo jim vračale miko za drago iz surovih rastišnih rok smo iztrgale prenekatero tovarniško, ki so jo že noteli odvijati. Kljub temu je bilo aretiranih 28 tovarišic.

Nenamoda pa je škofija zažvela K oknom so prihajali »gospodje«. To da nekam čudno so se nam nasmi nali. Stais sem med ženami na sred uice nasproti vratom. »Zahtevamo da izpustite naše lju di! Sišite zahtevamo! Ne prosimo!« Tedaj sem zaslišala z desne stran nek čuden šum in množica se je zga nila. Skoro istočasno me je zbudil v desno ramo kot s tisoč ostrih iglic da sem skoraj omanjnila - močn curki iz debelih gasliskih cevi so padli na nas. V hipu je bilo, ko da je kdo vli oja na ogenj. Kljub gasilcem, ki jil je politikai škot na pomoč, bi bili verjetno vdrle naravnost do škofa, če ga ne bi bila čuvala močna zaklenjena vrata in debeli zidovi.

»DALMACIJA« - TVORNIKA KARBIDA I CIJANAMIDA
Dugirat pri Splitu
ISČE DIPLOMIANEGA STROJNEGA INŽENIRJA
Plača po tarifnem pravilniku. Trosobno stanovanje je zagotovljeno v novi stavbi. Ponudbe poslati na gornji naslov.

»Danes moramo uspeti! Ne gremo

PRVI HIDROENERGETSKI VIR NA SPODNJEM TOKU SAVE

Končane so priprave za izdelavo načrta za hidrocentralo v Krškem

V družbenem planu za letošnje leto je med temeljnimi investicijskimi deli med drugim določeno raziskovanje in projektiranje nove velike hidroelektrarne na Savi pri Krškem. Ta pripravljana dela so zdaj že v glavnem končana. Merjenje in geološka geografska raziskovanja so pokaz-

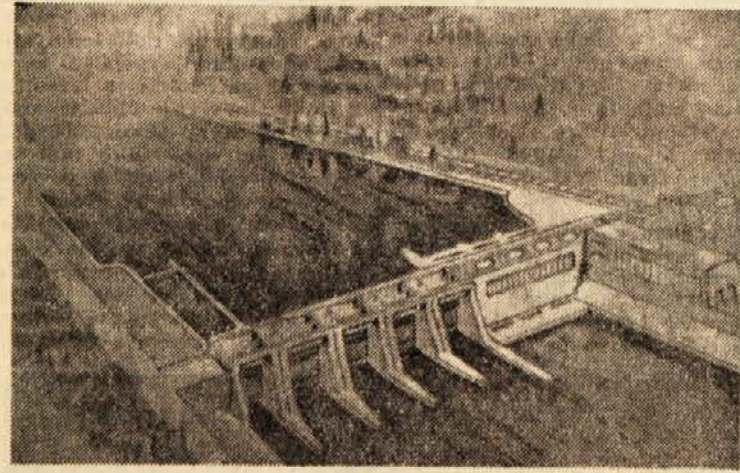
kjer so pogoji za gradnjo hidroelektrarne približno enaki, določa izkoriščanje vodne sile v štirih zaporednih stopnjah: Vrhov, Boštanj, Blanca in Krško. Predvidene štiri skoraj enake hidroelektrarne, od katerih bo največja na zadnji stopnji pri Krškem, bodo skupaj lahko dajale na leto okrog

100 milijonov kilovatih ur električne energije.

Po prvotnem projektu bi imela stopnja Krško pri padcu 9 m učinec 26.000 kilovotov. Zdal izdelan idejni načrt pa določa, da bo izkoriščen padec 10,2 m, kar bo dalo učinek 31.000 kilovotov in srednjo letno proizvodnjo 170 milijonov kilovatih ur. Glede na konfiguracijo terena bo način gradnje te hidrocentralne drugačen kakor n. pr. na Dravi. Vsi trije agregati s Kaplanovimi turbinami po 15.000 konjskih moči bodo nameščeni v prsto stojči strojni ob letem bregu, v strugi poleg strojne pa bodo zgrajena štirje pretočna polja omogočila odtok stolne katastrofalne vode (3225 kub. metrov na sekundo), ne da bi voda narasla čez normalno zajezitev. Načrt pa dopušča praktično izrabo 390 kub. m vode na sekundo, kar je zagotovljeno tri mesece v letu. Pri manjšem dotoku pa se bo voda zbirala ponoči v akumulacijskem jezeru za poznejšo izrabo ob dnevnih konicah obtežitve, pri čemer bo gladina zajezitve-

nega jezera varirala dnevno le za en meter.

V projektu je upoštevana tudi poznejša zgraditev plovne poti na Savi. Zato je poleg pretočnih polj ob desnem bregu predvidena plovna komora za dviganje in spuščanje ladij do 1000 ton. Po ureditvi plovnega kanala Sisak—Zagreb in siveke struge do Krškega bo prav zgraditev hidroelektrarne z zajezitvenimi jezери omogočila plovbo do Zidanega mosta. Projektant pa tudi ni pozabil na ribjo stezo. Zgradnja Save, ki bo segala 11 km po reki navzgor do Blance, bo terjala le manjša zavarovalna dela za železniško traso na levem bregu,

Takšna bo bodoča hidrocentrala Krško, gledana z desnega brega Save

zala, da so geološki in ostali pogoji na izbranim mestu zelo ugodni. Temeljni za jez in strojno bodo zgrajeni na dolomitnih plasteh, ki jih lahko dobro obremenimo. Pa tudi glede vodne propustnosti ni bojzani, tako da komplikacij pri gradnji ni pričakovati in bo mogoče gradbena dela končati že v treh letih. Idejni projekt, ki so ga izdelali v podjetju »Elektroprojekt« v Ljubljani, bo v kratkem predložen sekretariatu za gospodarstvo pri republiknem izvršnem svetu zaradi tehnične in gospodarske ocene. Po njegovi odobritvi bomo lahko že mislili na priprave za gradnjo, kajti idejni načrt je napravljen v takšni obliki, da se lahko že na njegovi podlagi uredi staviščne, prihodnje leto pa se ob nizki vodi lahko že začne dela za ureditev prve stavbne jame.

Hidroelektrarna Krško bo prvi hidroenergetski vir na spodnjem toku Save. hkrati pa končna stopnja sistema hidroelektrarne s pretočno akumulacijo od Zidanega mosta do Krškega. Na tem odseku,

650 milijonov kilovatih ur električne energije.

Po prvotnem projektu bi imela stopnja Krško pri padcu 9 m učinec 26.000 kilovotov. Zdal izdelan idejni načrt pa določa, da bo izkoriščen padec 10,2 m, kar bo dalo učinek 31.000 kilovotov in srednjo letno proizvodnjo 170 milijonov kilovatih ur. Glede na konfiguracijo terena bo način gradnje te hidrocentralne drugačen kakor n. pr. na Dravi. Vsi trije agregati s Kaplanovimi turbinami po 15.000 konjskih moči bodo nameščeni v prsto stojči strojni ob letem bregu, v strugi poleg strojne pa bodo zgrajena štirje pretočna polja omogočila odtok stolne katastrofalne vode (3225 kub. metrov na sekundo), ne da bi voda narasla čez normalno zajezitev. Načrt pa dopušča praktično izrabo 390 kub. m vode na sekundo, kar je zagotovljeno tri mesece v letu. Pri manjšem dotoku pa se bo voda zbirala ponoči v akumulacijskem jezeru za poznejšo izrabo ob dnevnih konicah obtežitve, pri čemer bo gladina zajezitve-

Pri Kropi so odkopali 650 let staro topilnico

Ljubljana, 20. junija. Te dni so strokovnjaki odkopali pri Kropi na Gorenjskem najstarejšo topilnico, tako imenovano »slovensko peč«. Zelarstvo je bilo v naših krajih znano že v starih časih, vendar so topilnice niso ohranile. Najdena peč je edini ohranjeni spomenik taratne železarske dejavnosti, zato je naloga pri Kropi na Gorenjskem tem bolj pomembna.

Na prvo združbo so našli delavci, ki delajo čisto iz Krope na Jamnik, okoli Jelovice. Obvestili so takoj inženirje in potem sta se za stvar zavezala Kovaški muzej v Kropi in Tehnični muzej v Ljubljani. Predvideno so začeli odkopavati. Pomagali so domačini, kajti vsakdo je bil ponosen, če pomaga odkrivati spomenik, ki potrjuje staro tradicijo kovaške obrti in železarnstva v teh krajih.

Strokovnjaki so bili, kakor pravi-

jo, presenečeni predvsem zaradi tega, ker niso imeli nikakih podatkov o pečeh v Kropi. Zgodovina zatrjuje samo to, da je bila tam v 14. stoletju »Slovenska peč«. V nekem spisu, ki so ga poslali kovači iz Krope v 16. stoletju cesarju Ferdinandu, v katerem ga prosijo, naj jim dovolj kopati rudo in kovati železo, pa je prav tako v podkrepitve te prošnje zapisano, da imajo v Kropi še stoletno železarsko tradicijo.

Kakor računajo, niso še odkopali vsi ostanki topilnice. Gradbeni in drugi strokovnjaki se sedaj dogovarjajo tudi o tem, ali naj esno, ki je predvidena ravno čez najbližje, premaknejo na desno ali levo stran, da bi se omogočilo ohraniti peč na mestu v prvotnem položaju.

Na najbližje je prišlo več metalurških strokovnjakov, zgodovinarjev in arheologov, ki se zanimajo za to najstarejšo ohranjeno peč.

Zičnice bodo pomagale podaljšati turistično sezono

Bled, 19. junija

Gorenjski kot bo dobil tako računajo, v kratkem nekaj žičnic, ki bodo precej pomagale poživiti turizem.

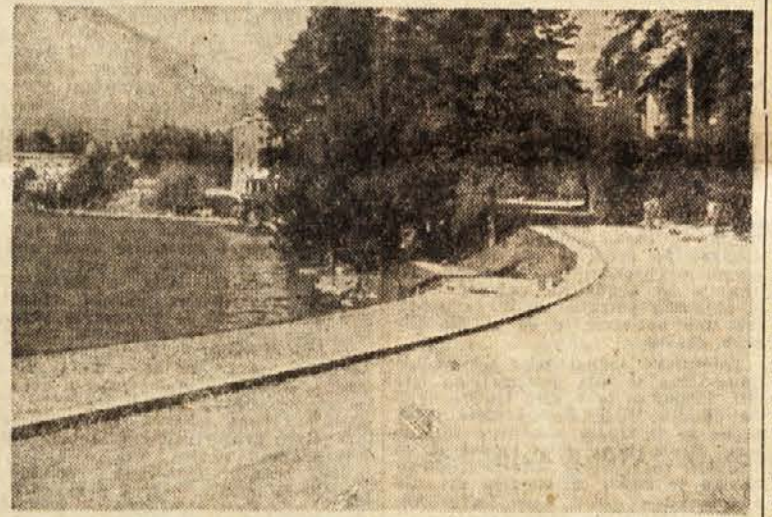
Eno največjih žičnic, ki bo dolga 6 do 7 kilometrov, pripravljajo iz Zake poleg Bleda na Kokošince (Pokljuka). Radovljiški okraj je v letošnjem proračunu odobril 33 milijonov dinarjev za načrte in druga pripravljala dela za žičnico, ki so jo že pričeli graditi. Žičnica bo peljala do izvršnih smučišč v višini 2000 m, ustreznih za tek na 10 km, slalom in druge smučarske discipline. V Planici bo samo skakališče. Ta žičnica bo turizmu precej pomagala. Od Kokošince, kamor bo žičnica pripeljala turista, je res še okrog 6 ur hoje do vrha Triglava (mimo Vodnikovke koč), toda turisti si bo le prikrjal kakih 1000 m višine.

Gradnja žičnice pripravljajo tudi jeseniška železarna. Ta žičnica bo peljala od Jesenic do ugodnih smučišč na Mezakliji, kjer imajo

žičnica prva začela obratovati.

Za tretjo vzpenjačo se ogrevajo Bohinjci. Peljala naj bi od Bohinjskega jezera (s prostora med hoteloma Zlatorog in Vogel) na Vogel na 1600 m višine, kjer so prav tako primerni tereni za raznovrstni zimski šport. Vendar tudi v Kranjski gori nečajo zaostati. Pripravili so predlog za žičnico iz Kranjske gore na Vitrane. Toda o gradnji zadnjih dveh žičnic (Bohinja in Kranjska gora) še ni izrečena odločilna beseda, ker se pojavljajo težave s sredstvi. Blejske in jeseniške žičnice pa so se graditelji že lotili.

To so pomembni koraki v razvoju turizma in gostinstva na Gorenjskem. Žičnice bodo omogočile domačim in tujim turistom, športnikom in ljubiteljem prirode, da bodo lažje hodili uživati gorske lepote. Omogočile bodo, da se bo poletna sezona raztegnila na vse leto. Tedaj, upajmo, bodo popustile tudi cene na Bledu, ki jih upravnik blejskih hotelov in restavracij na-

Ob Blejskem jezeru je prijetno, toda žal nekoliko predrago življenje

jeseňski delavci tudi počitniški dom. Gradnja žičnice železarni ne bo delala posebnih gmojnih skrbi, saj bodo marsikaj opravili tudi jeseniški kovinarji, tako da bo, kakor vse kaže, jeseniška

vačno opravičujejo, češ da je Bled pač sezonski kraj, v katerem morajo gostinski obrati v dveh, treh poletnih mesecih toliko zaslužiti, da pokrijejo celoletne režijske stroške. K. M.

Lovite tatu!

Sodišče ga je obsodilo in jetniška vrata so se za njim zaprla. V podjetju so njegovi tovariši nekaj časa zmejavali z glavami, ta in oni ga je pomiloval ali pa celo zatrjeval, da tako visoke kazni ni zaslužil — potem pa je njegovo dejanje utonilo v pozabo.

Tako je pri nas marsikje, kadar je kdo obsojen zaradi kaznivih dejanj zoper ljudsko imovino. Nihče v podjetju si zaradi tega ne beli glave, kakor da bi šlo za preprosto stvar, za nepomemben dogodek.

Ali pa je stvar res tako preprosta? Poglejmo malo v kriminalni statistiko:

Od celokupnega števila kaznivih dejanj, ki so bila izvršena v Sloveniji lansko leto, jih je bilo 33% naperjenih proti ljudski imovini. Navadno imenujemo vsa taka kazniva dejanja gospodarski kriminal. Ta izraz je postal že nekako vsakdanji, tako da ob njem malo kdo n. pr. razmišlja, kolikšna je gmotna škoda, ki jo taka kazniva dejanja prizadenejo družbi in kakšno bi bilo čež nekaj let naše gospodarstvo, če bi bili ob številnih pojavih gospodarskega kriminala brezbrizni vsi državljani, vse družbene organizacije. Samo lani je bilo zaradi gospodarskega kriminala gospodarstvo Slovenije oškodovano za okrog 160 milijonov dinarjev. V Ljubljani so organi notranje uprave v letu 1952 zabeležili 296 primerov kaznivih dejanj proti ljudski imovini, zaradi katerih je bila družba oškodovana za okrog 85 milijonov dinarjev. (Tu pa ni vsote škoda zaradi tako imenovane »neonske afere, o kateri je v zadnjih dneh precej govora po Ljubljani.) Koliko pa znaša šele škoda zaradi tistih kaznivih dejanj, ki niso bila odkrita!

Med nami je mnogo ljudi, ki kaznivih dejanj proti ljudski imovini še vedno ne smatrajo za prava, tatvinam »enakovredna« dejanja. Tako n. pr. nekateri stari juristi opredeljujejo gospodarski kriminal večidel kot dejanja, ki so »na meji med dopustnim in nedopustnim«. Ta salomonska definicija je plod miselnosti v starih kapitalističnih časih, ko je veljal za večjega zločinca človek, ki je ukradel kokoš, kakor goljuf, ki je s špekulacijami in spretno pripravljenimi konkurzi spravil sto in sto siromašnih ljudi ob prihranke ali pa celo na beraško palico. Marsikdo zagovarja človeka, ki je naredil kaznivo dejanje zoper ljudsko imovino, češ da je bil v slabem gmotnem položaju, da na njegovem mestu ne bi nihče delal drugače itd. Resnica pa je precej drugačna. Proti gospodarskemu kriminalu so najbolj »gentlemenski« ljudje, ki so na lahek način dobro živeli v kapitalističnem družbenem redu ter so še polni spominov na »lepo preteklost«, in tisti, ki so se v birokratizmu napasli v senci raznih privilegijev, pridobljenih s komolci.

Ne bom na široko razpravljal o vzrokih, ki posredno ali neposredno vplivajo na porajanje gospodarskega kriminala. Naj opozorim le na dva: na napačno kadrovsko politiko in na mlačen odnos do ljudske imovine. V novem gospodarskem sistemu daje mnogo podjetij prednost »sposobnosti«, ne pa moralni vrednosti uslužbenca. »Sposoben« pa je zanje tisti človek, ki »se zna značajiti«, ki »zna okrog prinašati« višje forume in izigravati našo zako-

nodajo. Poglejmo n. pr., kako so se »značajili« uslužbenci ljubljanske Mestne klavnice. Nakupovalci so predlagali račune, na katerih so sami podpisovali prodajalca in kupca. Tako so dobili kmetije v roke nižje račune (tudi za 20 din pri kilogramu) — in nakupovalci so masno zaslužili, ko so spravljali v žep različko. Vodstvo klavnice je to dopuščalo!

Pri nas vlada v večini podjetij in ustanov premlačen odnos do ljudske imovine. Zgodil se n. pr., da nekdo ukrade iz skladišča 50 kg cimenta, pa ga zaradi tega nihče ostro ne obsodi. V najboljšem primeru mu vodstvo odpusti službo, organom javne varnosti pa stvari nečajo javiti, ker se boje, da ne bi trpel ugled podjetja. Ob mlačnem odnosu do ljudskega premoženja se med mnogimi kolektivni poraja mišljenje, da so podjetja njihova last, s katero lahko po mili volji razpolagajo. Naposled le pride na dan kakšno hušje kaznivo dejanje in tedaj nastopijo organi javne varnosti. Vodstvo si umije roke in pokaže s prstom na zločinca, čeprav mu je prej samo — bodisi posredno ali neposredno — dajalo potuho. In nobena politična organizacija se ne spomni, da bi o stvari razpravljala.

Poglejmo si odkrito v oči: čestota je naša krivda prav toliko kakor krivda obsojenca. Mar ni med nami ljudi, ki večkrat vpijejo »lovite tatu!« — pa so sami več krivi kakor tat?

Gospodarski kriminal je nevaren pojav, katerega korenine bi morali resneje iskati in ruvati. Mar se smemo zadovoljiti z ugotovitvijo, da tatove in goljufe preganjajo organi državne varnosti? Tako brezbrizni je značilna za kapitalistično ureditev, ki se ne bori proti kriminalu zaradi človeka, ampak le zaradi kapitala, zaradi varnosti privatne lastnine. Socialistični družbi, ki se bori za nov lik človeka, pa ne more biti vseeno, v kakšnih okoliščinah nastajajo nagibi h kaznivim dejanjem in kaj se skriva za kulisami raznih kazenskih afer. V socializmu je kriminal družbenopolitični problem, proti kateremu se morajo boriti vse organizacije, vsi pošteni državljani, ne pa samo organi javne varnosti. Boj proti kriminalu je boj za novega človeka, boj za izkoreninjenje izkoriščevalske miselnosti!

F. Sušteršič

IZ RAZNIH PODJETIJ

Rudarji v Kreki za ukinitve deputata

Tuzla, 19. junija.

Po živahni razpravi, ki je trajala deset dni, so večeraj na 25 voličih v rudniku lignita v Kreki opravili referendum o ukinitvi deputata premoga. Glasovalo je 4533 rudarjev. Za ukinitve je bilo oddanih 3000 glasov ali 66%, proti pa 1533 ali 34%. Kako upravičena je ukinitve deputata v Kreki, kaže ta-le primer. Samo v januarju je dal rudnik za deputate nad 2000 ton premoga, ki so ga plačali iz plačnega sklada po 2500 din. Zato so v januarju izplačali za dobrih 5 milijonov manj mezd.

V tem podjetju pametno gospodarijo

Kula, 20. junija.

Kolektiv tovarne armatur »Iskra« v Kuli je iz presežka plačnega sklada razdelil samo neznatno vsoto. Tako je predlagal delavski svet in drugi so se s tem strinjali. V skladu za samostojno razpolaganje imajo 33 milijonov in sklenili so ves ta denar porabiti za razširitev zmogljivosti.

Vsa letna proizvodnja te tovarne je že razprodana. Armature te tovarne so lani uspešno konkurirale na vselejmu v Turčiji. Letos jih je izdelala tovarna 400 ton.

»Litostroj« bo dal okoli 12 milijonov din amortizacije manjšim podjetjem

Ljubljana, 20. junija.

Na večeršnjem zasedanju so sklenili, da bo odstopil del teh sredstev »Litostroj«, in sicer 46%, kar bo znašalo okoli 12 milijonov din. To vsoto je Zbor določil kot časovno pomoč »Saturnus«, »SKIPU« in še nekaterim manjšim podjetjem, ki imajo velike razvojne možnosti, so pa v težavah zaradi zastarelega parka.

V Topoljšico po zdravje

— Kam pa ti, Milan?

— V Topoljšico po zdravje. Vlak je drvel naprej. Kolesa so pela vsakomur svoje. Dekletu, ki se je peljala na obisk k zaročencu: pri-dem, pri-dem; fantu, ki je šel v tuberkulozno zdravilišče Topoljšica: zdrav-je, zdrav-je...

Na kolodvoru je že čakal zdraviliški avtobus. Majhen je, nizek in star, a soferjeva vlnudnost in dobra volja je zabrisala to pomankljivost.

Pot od Soštanja skozi ljubko dolino do Topoljšice je dolga komaj 4 km, vendar je bilo toliko časa, da so poedinci izmenjali misli.

Student, ki je v vlaku povedal, da gre v Topoljšico po zdravje, jih je poslušal s široko razprtimi, zarečimi očmi. Bledu, upadlo lice je preletel svetel žarek upanja. Zdravje, zdravje...

Bolniku ni potrebno tavati s prtljago po zdravilišču. Ze pri avtobusu je sanitetna sestra ljubivo pristopila k novim pacientom. Milan je begal z žalostnim pogledom po okolici. Zrak je dišal. Krog in krog same zelene, dišeče smreke in mir... Vznožje gozda v Topoljšici pa se prevliva v prostorn cvetoč park. V njem so raztresene: Vesna, Zora, Breda, Mladica, Smrečica. To so zgradbe zdravilišča, ki je zgrajeno po paviljonskem sistemu. Moderen skupen trakt bi bil olajša-

va pri delu bolniškega personala, a pacientom ureditev bolnice v Topoljšici jemlje občutek utujenosti ter daje videz letovišča. Subalpska klima pomirjevalno deluje na živčni sistem.

Milan si je dolgo ogledoval notranjost poslopja, vse dokler ga ni ustavila sestra, ki mu je prijazno dejala:

— Tako, zdaj ste pa trudni, odpeljem vas v vašo sobo. Za danes bo dovolj.

— A tile tu? Pokazal je na bolnike, ki so se sprehajali za »Smrečico« po stezicah in posedali po raztresenih klopek. Oni so lahko še zunaj.

— Tudi vi boste še, oni so že skoro zdravi...

Milan se je vživel v svojem časovnem domu. Prišel je preko običajnih, natančnih zdravniških pregledov z modernimi röntgenskimi aparati in aparati za globinsko slikanje. Hranil se je boljše kot doma, počival je več, kot je želel in zavrta bolezen je začela razklopiti svoje neusmiljene krepelje. Črne, otožne oči niso več žarele v vročici. Mir in tiha volja sta sijala iz njih.

Zivo je spremljal dogajanja v bolnici. Dva dni v tednu so prihajali specialisti kirurgi, ki so z operativnimi posegi mnogim rešili življenje. Vsem bolnikom so bila na razpolago najmodernejša zdravila, s katerimi so zdravniki,

zmanjševali na minimum izbruhe krvi, jim vračali apetit, da so si fizično opomogli ter postali odpornejši proti boleznim.

Kdo vse to plača, se je vpraševal Milan.

Država, ljudska oblast. Oskrbnina za enega bolnika znaša dnevno 700 dinarjev. Odkar ima ustanova samostojno upravljanje se v njej ni nič poslabšalo. Mnogo si pomagajo z lastno ekonomijo. Tudi personalu ni pusto. Poleg omenjenih pripomočkov za kulturno prosvetno dejavnost imajo svoj bazen s termalno vodo, prostor za odbojko, prireditve itd.

Ko pacient zapusti bolnico, uprava zdravilišča piše na okrajni forum v katerem živi, kako je z njegovim zdravjem in kakšna zaposlitev bi zanj bila primerna. Tako se v stiku z oblastjo skrbi za bolnikovo nadaljnje življenje. Potrebni so poslani v okrevališča.

V kantini na vrtu sta Milan in Janez popila limonado, potem pa odšla na sprehod po Dolini mesece, kakor so imenovali bolniki prostor, kjer Luga pripluje nad zdravilišče. Ogledovava sta Lem in si želela, da bi kmalu smela na hrib, ki prijazno vabi.

— Rad bi vedel kaj pomenijo tista ogromna rebra na pobočju gozda?

Janez, ki je bil doma iz Soštanja, mu je raztolmčil: »To sta dve nedokončani stavbi, ki spa-

data k zdravilišču.« Povzpela sta se do njih in si ogledala krasne, moderne zgradbe, ki stoje v surovem stanju že štiri leta. »Vidiš, če bi tole dozdali,« je povedal Janez, »bi pridobili okrog 200 novih postelj. Potem bi jih imeli kar petsto.«

— Koliko nesrečnikov, ki čakajo na prostor v bolnici, bi prej prišlo na vrsto,« je vzdihnil Milan in tiho dodal: »Najbrž ni denarja.«

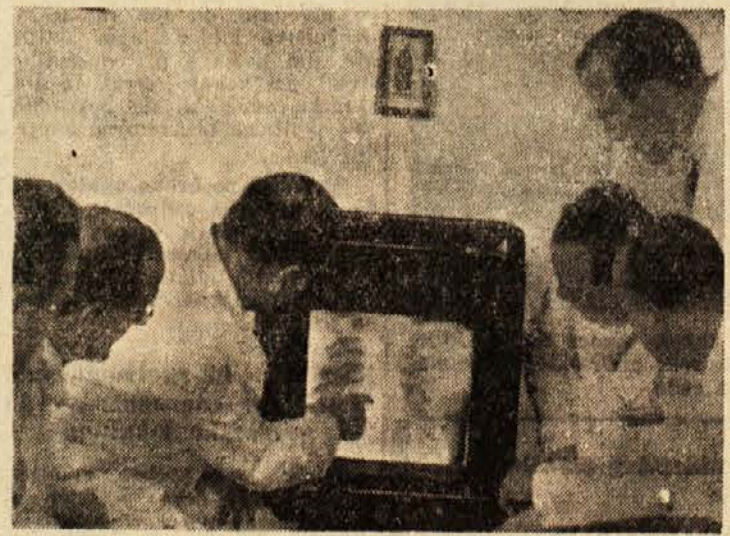
— Da, a pri nas v Soštanju so zgradili najmodernejšo kegljišče, za kar je šlo kar šest milijonov.

Milan je onemel. Fant, ki bi slekel iz sebe poslednjo srajco za trohico zdravja, tega ni mogel razumeti.

Ze pet dni ste brez temperature, Milan!

— Da, tovariš zdravnik! Milan se je smejal... Potem pa je pisal domov: »Veš, mama, saj v zdravilišču ni tako strašno. To ni kraj, kamor bi ljudje hodili umirati. V tem tednu so že trije odpotovali ozdravljeni. Tudi jaz se bom vrnil...«

Vera P.

Pred operacijo vsakega bolnika se zberejo zdravniki na strokovni posvet. Povečane slike na posebnem aparatu pomagajo zdravnikom do pravilne in najuspešnejše odločitve

KULTURNI OBLAZORNIK

IZ NASIH KINODVORAN

„HITREJŠI OD ZVOKA“

Sodobni človek se z znanostjo in tehniko bori za nove zračne prostore, človek železnih živec, izkušeni, odločen, ves predan svoji nalogi. Moderna aviacija je rezultat vrste znanstvenih in letalskih podvigoz anonimnih tisočev, ki v laboratorijih in tovarnah pripravljajo in ustvarjajo materialne pogoje za rezultate, v kakršne so še verjeli le redki ljudje verjeli. Med pionirje modernega letalstva, morda na prvo mesto, spada Anglija s svojimi letali na reaktivni pogon. Film »Hitrejši od zvoka« je prvi te vrste, ves angleški po kvantitativnih umetniških, tehničnih ustvarjalcih in po duhu, v katerem je bil ostvaren. Premagali so nekatere ovire, ki so doslej v filmski tehniki edinstvene.

Igralcev. Za te usluge kot igralce in režiser je tudi dobil plemiški naslov. V filmih »Ana Karenina« in »Dedinja« smo ga videli, gledalci pa ga bomo še v filmu »Iznanec z otoka«. Med vojno je služil v vojnem letalstvu. Tudi John Justin je bil med vojno letalec in poskusni pilot neke letalske tovarne, sicer pa je poklicni igralec. Nigel Patrick je v zadnji vojni letel nad Afriko. Kot poklicni gledališki igralec se je šele po letu 1946 uveljavil v filmu. V omnibusu »Trios« igra glavno vlogo gospoda Veznaia. Režiser David Lean je zaslovel s svojima filmoma »Kratke srečanje« in »Veliko pričakovanje«. Družba teh umetnikov je prinesla pričakovani rezultat — film, ki je dobil prvo nagrado tudi za najboljšo zvočno obdelavo. Po oceni časopisa »Films and reviews« je pa na prvem mestu med inozemskimi filmi, šele za njim se vrstijo »Človek v helenu«, »Prepovedane igre« in drugi, četudi po našem okusu ta razporedba ni pravična filmu »Prepovedane igre« glede na umetniško potenco in humanost vsebine.

30 let Etnografskega muzeja v Ljubljani

Razgovor z ravnateljem muzeja Borisom Ortom

Etnografski muzej v Ljubljani praznuje letos tridesetletnico svoje ustanovitve. S svojo živahno dejavnostjo, ki jo je razvil v zadnjih letih, je vzbujal pozornost in pri znanstvenikih in pri tistih, ki so se kakorkoli zanimali za njegove naloge. Da predočimo javnosti najbolj aktualna njegova vprašanja, nam je ravnatelj muzeja Boris Ort odgovoril na vrsto vprašanj, med katerimi se je prvotikalno muzejske tridesetletnice.

Leta 1921 je bil na pobudo dr. Nika Zupaniča še v okviru Narodnega muzeja v Ljubljani ustanovljen Etnografski inštitut, 17. julija 1923 pa je ta inštitut postal samostojna ustanova s naslovom »Etnografski muzej«, ki mu je bil prvi ravnatelj dr. Zupanič. Šele po drugi svetovni vojni pa je bilo mogoče razširiti muzejsko teritorialno območje na vse slovensko etnografsko ozemlje ne glede na državne meje in s tem postaviti vse delo na nov temelj. Prav zato smo mogli šele v zadnjih letih marsikaj dokazati, kar je bilo v prejšnjih letih zamujenega.

»Leta 1921 je bil na pobudo dr. Nika Zupaniča še v okviru Narodnega muzeja v Ljubljani ustanovljen Etnografski inštitut, 17. julija 1923 pa je ta inštitut postal samostojna ustanova s naslovom »Etnografski muzej«, ki mu je bil prvi ravnatelj dr. Zupanič. Šele po drugi svetovni vojni pa je bilo mogoče razširiti muzejsko teritorialno območje na vse slovensko etnografsko ozemlje ne glede na državne meje in s tem postaviti vse delo na nov temelj. Prav zato smo mogli šele v zadnjih letih marsikaj dokazati, kar je bilo v prejšnjih letih zamujenega.«

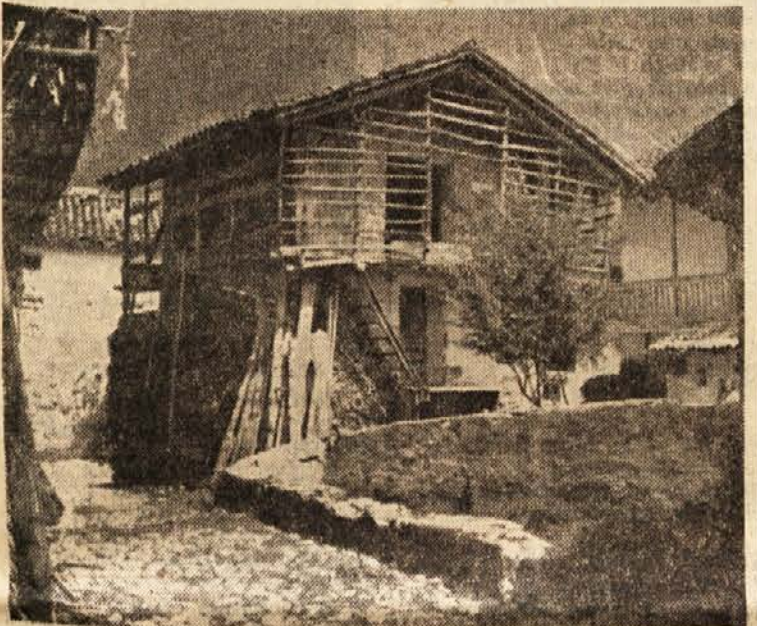
Kako je danes z muzejskimi zbirkami in sploh z njegovimi prostori?

»Etnografski muzej je še vedno gost v stavbi nekdanjega Narodnega muzeja

Kakšen je položaj Etnografskega muzeja med ostalimi našimi muzeji?

»Etnografski muzej je samostojna ustanova z namenom, da osredotoči zbirke ljudske kulture z vsega slovenskega ozem-

matično skušali v njih zamašiti vrzeli. V glasilu »Slovenski etnograf« skušamo primerno zajeti vso našo etnografsko problematiko z izbrano ustreznimi tematikami. Zlasti pa skušamo s posebnimi delovnimi ekipami sistematično raziskati slovensko ozemlje. Etnografija je družbene vede in to nam kaže, koliko smo zamudili. Nimamo niti najbolj osnovnih podatkov o življenju naših prednikov, pri čemer nismo bila raziskana niti področja niti posamezne panoge. To je bilo zlasti občutiti pri izdelavi znanstvenih elaboratorov za naša območja področja v času mirovne konference. Tudi zdaj želijo številne ustanove pojasnil na konkretna vprašanja iz našega preteklega ljudskega življenja. Ne vemo konkretno, kako je v določenih obdobjih naš človek v preteklosti sedel, kuhal, jedel, spal, kako je sploh bival, stanoval, se oblačil, obdeloval polje itd. Za ta vprašanja so se začele zanimati tudi druge znanstvene panoge — n. pr. arhitektura, glej Grabrijanov članek v »Etnografu« — in upravičeno pričakujejo odgovora od etnografov. Kakor druge znanosti, trpa tudi etnografija iz arhivov, toda pretrežno mora svoje vire črpati s terena. Zivi od terenskega gradiva in iz njega, brez tega ni mogoče zidati dalje. Zato smo se odločili z velikodušno podporo naše ljudske oblasti za veliko podjetje podrobne terenske raziskovanja posameznih predelov Slovenije s potujočimi ekipami. Do zdaj smo obišli številne predel Istre, kobarško-breginjskega in bovškega območnega kota ter Dolenjske. Z delom bomo nadaljevali. Ko bomo gradivo objavili v posebnih poročilih Slovenske akademije znanosti in umetnosti, bo postalo očitno vse njegovo bogastvo, ki bo temelj za nadaljnje znanstveno delo Etnografskega muzeja. Hkrati z našim delom na deželi smo prišli v neposreden stik z našim ljudstvom, ki smo mu s številnimi predavanji (do zdaj nad 40) skušali poljudno raztolmačiti vsebino in naloge naše etnografije. Prepričani smo se, da ne dobiš zlepa tako pozornih poslušalcev, če jih nepriljubljeno izobrazimo z vsebino iz preteklosti naše ljudske kulture. Naše ekipe so pri tem izvršile tudi važno ljudsko-prosvetno delo.

Iz terenskega gradiva Etnografskega muzeja: kaša (kašča) v Sužidu pri Kobaridu

in zaradi omejenih prostorov je stanje muzeja kritično, če ne katastrofalno. Kljub povečanju razstavnih prostorov — po vojni ima muzej na razpolago tri razstavne dvorane — so se stara vprašanja pojavila v mnogo hujši obliki. Muzejski predmeti bodo po številu kmalu dosegli številko 12.000, od teh jih moremo v desetdajših pogojih razstavljati le nekaj tisoč. To število najbolj pojasnjuje nenehno vprašanje razstavnih prostorov. Zaradi tega moramo imeti nerazstavljene muzejske zbirke deponirane v raznih zaprtih prostorih: v temnicah, posebnih obeh, zlasti pa moramo z našim najboljim delom upravljanje v depojih v kletnih prostorih Moderne galerije. Danes si muzeji prizadevajo, da imajo urejene tematske — razstavne zbirke, po drugi strani pa študijske zbirke. Gradivo študijskih zbirk je treba hraniti v depojih tako, da so vsak čas dosegljive za znanstvenike in vse, ki jih hočejo preučevati. Tudi študijske zbirke zahtevajo več prostora, tej nujni zahtevi pa muzej s svo-

ljo. Po vojni je bilo organiziranih veliko število novih krajevskih muzejev, kar je vsakogar pozitivno. Ni pa pravilno, če se pri tem zanemarjajo vprašanja naših starejših osrednjih muzejev. Dvomlji je napredek treh muzejev v Ljubljani, ki se morajo stiskati v eni stavbi. Predlagana združitve treh muzejev v enega bi bil korak v staro, tudi ustanovitev posebnega Zgodovinskega muzeja bi ne ustrežala. Menim, da bi po znanstvenem kriteriju ne bilo mogoče strpati vse etnografije in tak muzej, ne glede na to, da bi bili okrajani tudi drugi muzeji. Odločno zagovarjam samostojnost Etnografskega muzeja, ker je to v interesu razvoja naše etnografske znanosti. Razen tega — vsak narod ima svoj etnografski muzej in žalostno bi bilo, če bi bili Slovenci brez njega.

Kakšne napačne naloge ima danes Etnografski muzej?

»Po vojni smo si začrtali načrt dela. Preuredili smo razstavne zbirke in siste-

Iz terenskega gradiva Etnografskega muzeja: »Solj« s skuto nese »škufce«. (»Solj« je lesena posoda za skuto. »Škufce« nese, to je posebna označba za nošnja, kakor jo kaže slika.)

nih muzejev ter privatnih zbirk na primer slovensko ljudsko umetnost, ljudske noše itd. Pregled dela slovenskih etnografov in muzeja bo tako dostopen najširšim plastem.

J. T.

Prva svetovna enciklopedija Jugoslavije

Sistematično znanstveno delo, ki hoče enciklopedično zajeti celotno področje Jugoslavije, mora premostiti razne zapreke, od zaprek tehničnega značaja pa do takih, ki nastanejo ob končno redigranem in izenačenem gradivu. Pri nas je to še tem bolj pereče, ker tako delo šele prvič opravljamo. Zato je obudovanja vreden gigantski napor sorazmerno majhne skupine ljudi, ki je v pičlih treh letih ustvarila trdne temelje za normalen razvoj take znanstvene ustanove, kot je Leksikografski zavod.

Pred dvema letoma so ustanovili republiške redakcije Jugoslovanske enciklopedije. Sestavili so alfabetařij, t. j. abecedni seznam vseh imen in pojmov, ki pridejo v Enciklopedijo.

Pri alfabetařiju so celotno gradivo razdelili na 44 skupin (arheologija, likovna umetnost, gledališče, film, šport itd.). Vsaka republiška redakcija ima posebnega redaktorja za vsako stroko. Dvesto strokovnih redaktorjev pa oddaja gradivo v izdelavo sodelavcem ki jih je nekaj nad 1000. Osnutek alfabetařija so poslali vsem republiškim redakcijam v pregled in izpopolnitev nakar so ga t. j. vrnilli centralni redakciji. Alfabetařij so sestavljali leto dni, t. j. do lanskega junija, ko so ga na skupnem redakcijskem sestanku dokončno sprejeli. Nato so začeli obdelovati gradivo, ki je šlo približno po isti poti kot alfabetařij, le da je dokončno obdelano gradivo pregledal še verifikator, ki mora ugotoviti natančnost podatkov. V tem letu je centralna redakcija prejela že eno desetino gradiva. V glavnem obdelujejo gradivo za prvi zvezek, ki ga bodo dali v tisk že ob koncu letošnjega leta. Zvezek bo vseboval pojme od besede »Aachenski mir« do besede »Bosna«. Ostalih 7 zvezkov bo do lahko hitreje končali. Sodičijo, da bo celotno delo obsegalo 30 tisoč člankov (900 tisoč vrstic) in da bo imelo okrog 3000 slikovnih prilog.

Težave, ki se med delom pojavljajo, najzgovorneje pričajo o pomanjkanju strokovnjakov pri nas v nekaterih znanstvenih področjih. Velik del gradiva terjajo ogromen napor pri raziskovanju nekaterih pri nas še neobdelanih strokovnih predmetov.

obravnavali zgodovino posameznih strok, bo pri nas prvič sistematično in v celoti obdelali tovrstno gradivo. Zapleteno delo je tudi pri vojski in politični zgodovini, posebno iz narodnoosvobodilne vojne.

Maksim Gaspari: »Desetina« »Darovi« za škofove zavode. Karikatura iz »Ose« 1906 (z razstave v Nar. galeriji, ki je odprta do 28. t. m. dnevno od 10.—18. ure).

nih znanstvenih panog. Posebna težava so tako imenovani okvirni članki ali enciklopedični ključni objekti, kot jih imenujejo v redakciji. Večina teh člankov, posebno tisti, ki bodo

Gradivo, ki ga je centralna redakcija doslej prejela, v glavnem zadovoljuje. Za dela, ki jih niso sprejeli, je značilno predvsem, da gradivo ne obdelujejo leksikonsko in da niso sintetični. Redakcija smatra, da leksikon neke socialistične države ne more vsebovati le goto navajanje dejstev, temveč da morajo imeti posamezni pojmi in imena tudi marksistično oceno. Del gradiva ne ustreza tem zahtevam. Zlasti zgodovinske vede terjajo razčlenjenost nekaterih malomeščanskih in romantičnih pogledov.

Tudi ekonomika povzroča precej težav. Delo je težko, ker bo gospodarski razvoj vsake republike obdelan v 40 skupinah. Poleg tega pa naš hitri gospodarski razvoj skoraj vsak dan izpreminja podobo našega gospodarstva. Posebno pozornost bodo posvetili vrsti pri nas še neobdelanih ali malo znanih pojavov, kot so n. pr. latinisti, ki so v tedanji kulturni Evropi imeli pomembno vlogo itd.

Ce primerjamo prve enciklopedične izdaje, izšle iz središč z mnogo močnejšimi kulturnimi tradicijami in potenciali, lahko trdimo, da naša enciklopedija za njimi ne bo zaostajala.

Razstava holandskega slikarstva

V umetniškem paviljonu v malem Kalemegdanu so odprli razstavo del najboljših holandskih slikarjev, ki so ustvarjali od 1810 do 1950. Leto Razstavo je organiziralo holandsko ministarstvo za prosveto, umetnost in znanost ob sodelovanju z jugoslovansko komisijo za kulturne stike s tujino.

Predej je razstavo odprli, je tajnik komisije za kulturne stike s tujino Ivo Frol poudaril njen velik pomen za poglobljanje kulturnih in prijateljskih vezi med Jugoslavijo in Holandsko. Govoril je tudi holandski poslanik Charles Marie Dozy. Slavnost je so udeležili člani diplomatskega zbora v Beogradu, likovni umetniki iz kulturnih in javnih delavcev Beograda.

Pred nekaj dnevi je objavila Prešernova družba knjižni program za l. 1953. V želji, da se po-
drobneje seznanimo z delom te
naše kulturno-politične ustanove,
smo se obrnili za nekatera pojas-
nila na blaginika Prešernove
družbe tovariša Toneta Fajfarja.

Kaj je glavni namen Prešernove družbe in zakaj je bilo potrebno poleg naših založniških podjetij ustanovljati še posebno knjižno družbo?

O potrebnosti posebne knjižne družbe, ki si je nadelala ime Prešernova družba, je bilo govora na ustanovnem občnem zboru pred nekaj meseci. Na to misel smo prišli potem, ko nas je rapidno nazadovanje naročnikov »Prešernove knjižnice«, katero je prejšnja leta izdal Slovenski knjižni zavod, opozorilo na nevarnost, da ostanemo naše množice brez dobre in poceni knjige, ki bi širila socialistično kulturo zlasti na našem podeželju.

Neuspeh »Prešernove knjižnice« nas je spodbudil k razmišljanju o tem, kaj ukreniti na tem področju. Izkušnje iz preteklosti so nas nagnile, da ustanovimo družbo z lastno mrežo poverjenikov. Ta mreža mora seči v vse kraje. Zato smo od vsega začetka začeli z organizacijo te poverjeniške mreže. S pomočjo okrajnih odborov OF, ki so se ponekod bolj, drugod slabše zavzeli za to nalogo, smo ustanovili okrajne odbore Prešernove družbe, ti pa so začeli razpredati poverjeniško mrežo naprej na podeželje in v

Poživimo delo za Prešernovo družbo

tovarne. Do zdaj imamo že blizu 500 poverjenikov. S tem številom se nismo zadovoljni, ker so nekateri predeli Slovenije še dokaj zaspani.

Množična knjiga mora biti poceni? Kako boste to dosegli?

Velike naklade knjig so že same po sebi izdatno cenejše od manjših. Toda tudi pri nakladi 50.000, kakor jo predvidevamo za prihodnje leto, bi znašala cena 5 knjig visoko nad članarino, ki je za leto določena na 240 din. To ceno bo mogoče vzdržati samo s pomočjo posebnega sklada ustanovnin in podpornin. Ustanovne in podporne člane Prešernove družbe smo dobili predvsem med raznimi podjetji in ustanovami ter le med redkimi posamezniki. Seznan ustanovnih članov je najboljši prikaz razumevanja, ki ga imajo naši delovni kolektivi za razvoj socialistične miselnosti in kulture med našim ljudstvom. Medtem ko so se dobro odzvali kolektivni v Mariboru, Celju in Kranju ter le deloma v Ljubljani, imamo celo vrsto okrajev brez ustanovnih članov ali pa le z malenkostnimi redkimi izjemami. Zelo slab je bil odziv pri trgovskih podjetjih, zadržan pri obrtnih podjetjih. Prav tako opažamo nesorazmerje med velikimi in malimi podjetji. Da bi omo-

gočili sodelovanje posameznikov in manjših podjetij, ima družba tudi podporne člane z najnižjim prispevkom vsaj 500 din. Toda s temi je še slabše. Prepričani smo, da bi ob večjem trudu naših okrajnih družbenih odborov in poverjenikov lahko nabrali še nekaj milijonov, če se ne bi zadovoljili samo s prvim kampanjskim zaletom, ampak bi vztrajno pridobivali poleg rednih članov tudi ustanovnike in podpornike. V koledarju bomo objavili seznam podpornih in ustanovnih članov in tu se bo najboljše videlo dela zavest kolektivov ter posameznikov.

Kakšne bodo knjige Prešernove družbe?

Izšlo bo pet knjig, in to koledar, dve leposlovnji, ena mladinska povest in poljudnoznanstvena o atomski energiji. Knjige bodo obsegale nad 50 tiskovnih pol (800 strani).

Posebno pozornost smo posvetili opremi. Knjige bodo tiskane na dobrem papirju, v lepem in razločnem tisku. Zlasti smo poskrbeli za koledar, za katerega mislimo, da mora biti vsakodnevni priložnik. Imel bo množico praktičnih in poučnih podatkov, več leposlovnih, poljudnoznanstvenih in zabavnih prispevkov. Umetniško opremo v dvobarvnem

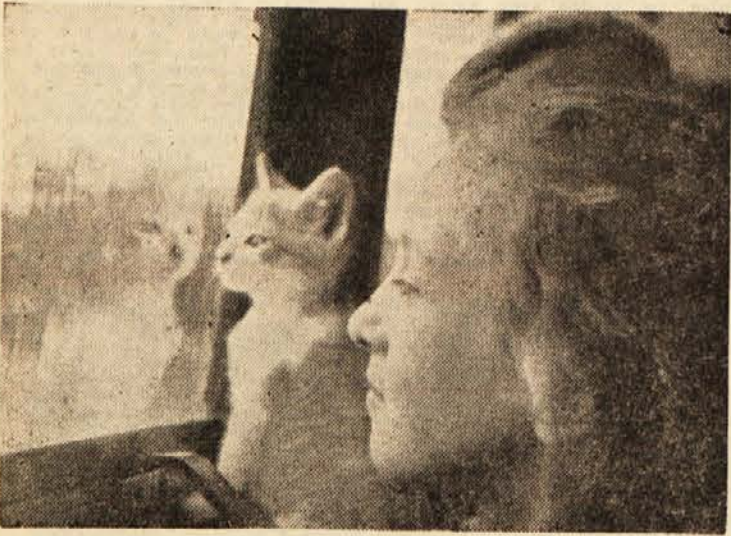
tisku pripravljata akad. slikar Slavko Pengov. Poleg tega bo v koledarju 18 strani slik v bakrotisku. Na ta način bo naš koledar brez dvoma najboljši množični koledar, kar jih je izšlo dolga leta nazaj. Prav tako bodo lepo opremljene tudi ostale knjige. Mladinsko povest »Iz obroča« ilustrira akad. slikar Lakovič. S slikami in risbami bo opremljena tudi knjiga o atomski energiji.

Razumljivo je, da je cena 240 dinarjev za toliko in tako opremljenih knjig izredno nizka. Razliko v stroških bomo doplačali iz fonda ustanovnin in podpornin.

Prešernova družba izdaja tudi revijo »Obzornik«. Kakšen uspeh je doživela?

Z »Obzornikom« smo hoteli izpolniti vrzel, ki smo jo čutili v naši povojni publicistiki, namreč ustvariti družinsko revijo, ki bo v stanu najti mesto med povprečnimi bralci. Tej želji smo prilagodili način pisanja, izbirali smo, ki naj služi vsestranskemu izobraževanju, prav tako pa tudi opremo lista, ki mora biti estetska ter prikupna. Vsaj deloma smo v teh željah uspeli, skušali smo bomo revijo predvsem vsebinsko še mnogo izboljšati. Glede opreme lista smo slišali že mnogo laskavih pohval, toda mnenja smo, da se je doslej ta stran v

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Zunaj pa dežuje

Poglejmo okoli sebe

Ze dostikrat sem mislil, da bi odpotoval v daljni svet. Nazadnje pa sem le ostal doma in prav je tako. Odločil sem se, da bom bolje spoznal svoj domači kraj in bom šele potem odšel na dolgo pot, kamor me bodo ponesle moje želje.

Prav je, da ste se tudi vi odločili spoznati domači kraj. Zato sem bil vaših pisemc tembolj vesel. V počitnicah ga raziskujete in odkrili boste orso zanimivosti, ki vas bodo vedno priloževale in se vam bodo zdele vedno lepe in nove. Vaš domači kraj skriva toliko še nepoznanega za vas. Zatorej smelo na raziskovanje!

Vaš Jurček

KJER SE PREPIRATA DVA, TRETJI DOBIČEK IMA

Zivela sta dva psička. Prvemu je bilo ime Muri, drugemu pa

Muki. Šla sta na lov in našla meso. Prerekala sta se, čigavo bo meso? Zmenila sta se, da bo meso razdelila tisti, ki ga bosta prvega srečala na cesti. Šla sta po cesti in srečala mačka. Prosila sta ga, naj jima razdeli meso. Muc je rekel, kje bo dobil tehtnico. Zmenili so se, da bodo šli k lisici zvitorepki po tehtnico. Lisica zvitorepka je vsa nejevoljna posodila tehtnico in šla z njimi, da bi videla, kako bo muc delil meso. Muc je tehtnico postavil na raven kraj in razdelil meso na dva enaka dela. Ker pa je bil prvi kos težji, ga je nekoliko odgriznil. Tako je bil zopet drugi kos težji ter ga je zopet odgriznil, dokler ni ostal le še majhen kosček. Psi sta se zagnala za mačkom. Maček je hitro splezal na kozolec. Medtem pa je lisica odnesla tehtnico in še preostali kosček mesa.

Plešec Milko iz Preske

Pionirji so dopisovali

Ne le Starotrški, ampak tudi ostali pionirji so si dopisovali s tovariši iz raznih krajev naše ožje in širše domovine.

Pisali so jim, kje živijo, kaj je značilno za njihovo vas, kako se učijo, kako se pripravljajo na iz-

DVE UGANKI - DOPOLNILNICI

I. Kaj je to? Z lopatami venomer meče vodo, so suhe in suhe

II.

Uganite brž še to: Leto vso vam je služilo, večkrat packo naredilo, zdaj počitek je našlo to utrujeno...

ZA SMEH

Spelca pride vsa objokana k mami in pravi:

— Mama, natepi me, vzela sem pet. češenj, ki so padle iz posode na tla.

Jožek pomaga mami

DUSAN KOSTIC

ILUSTRIRAL J. CIUHA

To je zgodba gizdalina kokotana petelina

Zgodba ta se je — brez šale dogodila kraj Anale.

—Tukaj bo še krma (dva tri žitna zrna) in na kupca čaka tudi strok tobaka. Ko ose to proda, se na ples poda. Ko se tam pojavi o suknjiči gizdavi, samo po dnorani, kjer bodo vsi zbrani, malo se sprehodi, da pokaže putkam, kak ponosno hodi, da je gizdalin kot kak bogatin.

Na podnjak petelin gre, za bazar pripravljaja se pa zakikirika in si škornje lika.

Na podnjak petelin gre za bazar pripravljaja se: pa zakikirika in si škornje lika in umiva vrat, blaten in kosmat. Šel bo namreč v mesto, tja na tržno cesto in ko robo tam proda se na ples poda.

Ringa-ring-a-rajca jajca bo prodajal, maslo za police (kave dve, tri žlice), redkvice rdeče, zraven še ledvice.

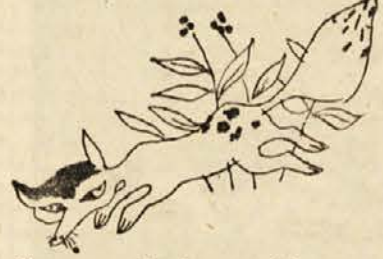
Ej, pa pristopica botrica lisica, se potuhne v travo in za skok pripravi, zgrabi Kokotana in tako mu pravi: »O moj mili, kje ste se mi skrili? Zdaj vas več ne izpustim, prav hudo si vas želim! Nič zato, če nista vrat in glava čista, če so škornji blatni, srajca in ovratnik. Nisem fina kakor ti hi-hi-hi-hi-hi-«

On pa nič ne čuje, kliče in vzdihuje in kriči glasno, opije: »Kako — to? Mali Raša to opazi (blizu tam na čredo pazi) in z gorjačo kakor top mahne po lisici — lopt! »Glejte jo tatic! S kakšno, de »pravico« Kokotana davoš? Priden je naš Kokotan prebudi nas slednji dan — ti, latinski potepin, si pa lopov in capin!

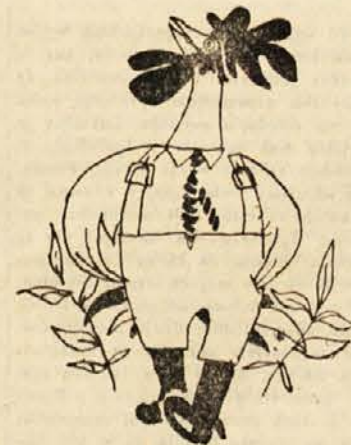

Marš! Marš! Marš! In lisica hajdi — v beg in za njo njen dolgi rep, preko ceste, čez polje, kar jo nesejo nože dokler za ovinek brez sledu ne izgine. Komaj zdaj se Kokotan prav osvesti in ves odan pravi Raši: Hoala, vi ste me rešili, mi pomogli v sili in zato na ples nocoj oabim vas s seboj! »Piš me v uhl! — mu Raša pravi, drugič, brate, bolj je pazi!

Ples pa — hoala za vabilo — to ni moje opravilo. Boljša se mi knjiga zdi, kakor te neumnost!

Raša gre in spet je sam dolgočratni Kokotan. Za nezgode ni mu mar, spet se štima za bazar, škornje je že zlikal in zakikirikal...

Toda brž se urne zmeden in na cesti obstoji (le oglejte si ga osi) kajti ples je odponedan...

Prev. K. K.

Moj domači kraj

Tako je bilo v naši vasi.

Jamnik je ime naši vasi, ki čepi od vznožju Jelovice.

V času vojne s fašisti je bila naša vas veliko zavetišče partizanom. Bilo je 27. februarja leta 1944 ob 7. uri zjutraj, ko je našo vas zadela huda nesreča. V hišah je bilo polno partizanov. Partizanska patrulja je nalezela na nemško zasado. Partizan, ki je ranjen pritekel v vas, nas je obvestil, da smo od Nemcev obkoljeni. Partizani so se umaknili v Jelovico in kmalu nato so že bili v vasi Nemci. Naši očetje in bratje so zbežali. Fašisti so nakladali prašiče, stroje, kolesa, razne stvari, ki so jih kradli po hišah. Takoj nato so začele na vas padati zažigalne mine, hiše so se vžigale. Nikoli ne bom pozabila groznega vpitja ljudi, mukanja krav, cviljenja prašičev med plameni naših hiš. Dobro se še spominjam, kako je mama, ki me je nesla na rokah, jokala, ko je bežala iz gorče vasi. Jaz pa sem vpila: »Ata, ata!« A ata so vzele fašisti in ga odpeljali v Dachau.

Nesreče, ki so jo zakrivilli Nemci, ne bom nikoli pozabila.

Lotrič Albina iz Podbible

Ladja - daljavi

ALI POZNATE SMARJE PRI JELŠAH?

Doma sem v Smarju pri Jelšah. Ta kraj leži ob progji Celje — Rogatec.

Smarje je majhen trg z lepo lego in še lepšo okolico. Po osvoboditvi je tudi naš kraj dobil nižjo gimnazijo in elektriko, zakar smo naši ljudski oblasti zelo hvaležni.

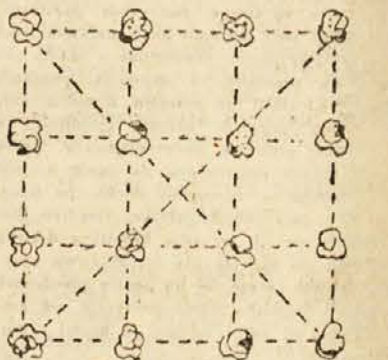
Blizu nas je Rogaška Slatina. Poznana je po vrelcih kisle vode in zdravilišču. V bližini je tudi steklarna, ki pošilja izdelke brusenega stekla po vsem svetu.

Svoj domači kraj ljubim in mi je drag.

Blatnik Marta

REŠITEV

V prejšnji številki ste reševali kmetijsko vprašanje. 16 grmičev maline ste morali posaditi v desetih vrstah. Če naloge niste znali rešiti, pogledajte današnjo sliko in preštejte vrste vodoravno, navpično in poševno. Štelet boste točno 16 grmov v desetih vrstah.

IZVOLJENEC

(Kitajska pravljica)

Nekoč se je ptičji rod zbral na vrhu visoke gore.

Prislo se ptice vseh vrst in velikosti, od orla z mogočnimi krili do skromnega slavca v sivi suknjiči. Raznobarvnost njihovog perja se je zlivala v tako pisano podobo, da je celo samo sonce bilo očarano nad toliko lepoto.

Priletelo se bile od vseh strani: petelin je prišel z domačega dvorišča, lastovka je za nekaj dni odločila svojja popotovanja, vodomec pa se je poslovil od doma ob vodi, kjer je prežal na plen. Sešle so se bile zaradi nadvse znamenitega dogodka: volile bodo kralja.

Prvi se je potegnil za kraljevsko čast orcl:

»Kajti,« tako je rekel, »ljudje me že od zdavnaj imenujejo le kralja ptic, pesniki pa o meni celo pišejo pesmi. Da sem rojen za kralja pričata tudi moja ponosna drža in mogočna krila, s katerimi zmagujem brezmejni prostor nad vrhovi.«

»Kralj, ki bi tako visoko letal nad svojim ljudstvom, pač ne more biti kralj,« so rekile ptice druga drugi. »Kaj nam mar, če so orlu podelili kraljevsko čast ljudje. Me si bomo izbrale takega, ki bo bolj dostopen.«

»Kaj pa jaz?« je vprašal petelin najbližje sosed. »Mislim, da se mi ni treba še posebej hvaliti, s kako lepim petjem sleherni jutro naznanim prihod sonca.«

»Ze, ze, ze,« so menile ptice. »Dober klicar ste, res — a to je tudi vse. Prekratke perutnice imate in tudi nam ne gre v račune, da bi imele za kralja nekoga, ki od zore do mraka brska po gnoju.«

»Pa izberite slavca!«

»Meni ni do kraljevske časti!« je vzkliknil slavca. »Jaz ne znan vladati. Samo peti znam. In rad priznam, da mi je bolj od oblasti in zvenečih naslovov pri srcu moja pesem. Pustite me, da mirno živim v svojem gaju.«

»Zakaj pa ne bi oklicali za kralja žerjava?« je predlagal nekdo. »Veličastno krono ima, mogočen je v zraku, dostojanstven na tleh. Res je malce trde glave, toda od daleč tega niti opaziti ni. Da je dovoljeno gledati kralja le od daleč, pa tako vsi dobro vemo. Mislim, da je bil Zerjav kar spodoben kralj.«

»Ne, in ne!« je na ves glas vpila papiga, ki je sedela malo stran in za vežo više kot druge ptice. »Prvič žerjava nikoli ni doma; poleti tu, pozimi kaj vem kje.

Kako naj takle spodobno upravlja kraljestvo? In drugič: povedala bom, kaj sodim o njem. Zerjav je velik in močan. Denimo, da se mu iz tega ali onega razloga kdo izmed nas zameri. Mimogrede mu bo razbil betico, kot jaz tale lešnik. To so dejstva, ki jih je vredno razmisliti.«

Papigino besede so zapustile močan vtis. Saj držl, vladarji so dosti bolj muhasti kakor navadni

da so ga ustvarile vile, kadar ga gledaš, kako lahno drsi po jezeru bom, kaj sodim o njem. Zerjav je velik in močan. Denimo, da se mu iz tega ali onega razloga kdo izmed nas zameri. Mimogrede mu bo razbil betico, kot jaz tale lešnik. To so dejstva, ki jih je vredno razmisliti.«

smrtniki in njihova dobra volja zavisi od vseh mogočih malenkosti. In kljun! Ob misli na dolgi, krepki kljun so se ohladili še poslednji žerjavovi pristaši.

»Kaj pa labod?« se je oglasila ena izmed ptic. »Tudi labod lahko leti daleč in visoko, toda zvest je domačemu jezeru. In kako prelepo perje imal Nehote pomisliš,

lja za simbol modrosti, je pač najprimernejša in kot nalašč za kralja. Kadar mi spimo, bedi in lahko vso noč globoko razmišlja, kako odvratači nesreče, ki prete njenim podložnikom. Kaj pravite, papiga? Mar ne bi bila sova kar pravišni kralj?«

»Grd kralj bi bila,« je zavreščala papiga in dvignila kljun. »Imeti to strašilo neprestano pred očmi, to je največja nesreča, ki nas more doleteti. Verjemite mi, bolje je biti brez kralja, kot pa imeti takega, da te sram spreleti, če ga pogledaš.«

»Koga pa bi pravzaprav predlagali vi,« so zavpile ptice, »vi, ki vam nikakor ni mogoče ustreči?«

»Koga bi jaz predlagala? Sebe! Kaj namreč hoče ljudstvo od kralja? Kaj pričakuje od njega. Besed, mnogo besed, čim več mogoče besed! Modrost morda? Lepote? To sta čisto nepomembni stvari. Kar ljudstvo potrebuje so besede, besede, ki tolažijo, ki vzpodbujajo, ki obljublajo, ki uspravajo, ki slepijo in ki znajo navdušiti...«

»Koga pa bi pravzaprav predlagali vi,« so zavpile ptice, »vi, ki vam nikakor ni mogoče ustreči?«

»Koga bi jaz predlagala? Sebe! Kaj namreč hoče ljudstvo od kralja? Kaj pričakuje od njega. Besed, mnogo besed, čim več mogoče besed! Modrost morda? Lepote? To sta čisto nepomembni stvari. Kar ljudstvo potrebuje so besede, besede, ki tolažijo, ki vzpodbujajo, ki obljublajo, ki uspravajo, ki slepijo in ki znajo navdušiti...«

»Koga pa bi pravzaprav predlagali vi,« so zavpile ptice, »vi, ki vam nikakor ni mogoče ustreči?«

»Koga bi jaz predlagala? Sebe! Kaj namreč hoče ljudstvo od kralja? Kaj pričakuje od njega. Besed, mnogo besed, čim več mogoče besed! Modrost morda? Lepote? To sta čisto nepomembni stvari. Kar ljudstvo potrebuje so besede, besede, ki tolažijo, ki vzpodbujajo, ki obljublajo, ki uspravajo, ki slepijo in ki znajo navdušiti...«

»Koga pa bi pravzaprav predlagali vi,« so zavpile ptice, »vi, ki vam nikakor ni mogoče ustreči?«

»Koga bi jaz predlagala? Sebe! Kaj namreč hoče ljudstvo od kralja? Kaj pričakuje od njega. Besed, mnogo besed, čim več mogoče besed! Modrost morda? Lepote? To sta čisto nepomembni stvari. Kar ljudstvo potrebuje so besede, besede, ki tolažijo, ki vzpodbujajo, ki obljublajo, ki uspravajo, ki slepijo in ki znajo navdušiti...«

»Koga pa bi pravzaprav predlagali vi,« so zavpile ptice, »vi, ki vam nikakor ni mogoče ustreči?«

»Koga bi jaz predlagala? Sebe! Kaj namreč hoče ljudstvo od kralja? Kaj pričakuje od njega. Besed, mnogo besed, čim več mogoče besed! Modrost morda? Lepote? To sta čisto nepomembni stvari. Kar ljudstvo potrebuje so besede, besede, ki tolažijo, ki vzpodbujajo, ki obljublajo, ki uspravajo, ki slepijo in ki znajo navdušiti...«

Prevedel Ivan Minatti

Od vsepovsod

Tržišče dobiva prijetnejše lice. Na Glavnem trgu so obnovili pročelja hiš. Graditi so pričeli kopalnice, o katerem pravijo, da bo eno najlepših na Goriškem. Kupi gradiva pa čakajo domači in tuji. Vendar so tržičani v skrbah, kje dobiti cement. Tudi za bodočnost imajo še kup lepih načrtov: zidavo velikega hotela, zdravstvenega doma, ureditev prometnih zvez, kanalizacije, ureditev parka, nasadov in še drugo — to so načrti, ki skrbijo LOMO in Turistično društvo. A. P.

Na Jesenicah in v Zgornjesavski dolini pogosto prepevajo pevci novostvorenega pevskega zbora, ki združuje uslužbence mestnega odbora Mestne občine Jesenice in pevce SKUD »Slavko Černež« iz Kranjske Gore. Pevci vadijo ločeno, eni na Jesenicah, drugi v Kranjski gori, pred koncerti pa imajo skupne vaje. Zbor vodi mariljni pevovodja Alojz Plantav. Doslej so nastopili na Jesenicah, v Korški Beli, na Dobjem, v Hršnici, v Gozdu in v Podkorenu. F. Z.

Kmetijska zadruga Pivka je sklenila, da bodo poslovalnice zadruge odkupovale kolarjskega hrošča, za vsakeh pet hroščev bodo plačale 1 dinar. Otroci in odrasli so doslej nabrali že okrog 20.000 hroščev. S. S.

Tolminčani so pred tednom na okrajni konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva pregledali kaj je bilo pri njih storjenega. V okraju deluje 41 prosvetnih društev in Svoboda v Idriji. Vsa ta društva štejejo 3.100 članov, o njihovem delu pa poročajo številne letošnje prireditve. SZDL na Tolminskem se pomenja tudi z lepo udeležbo na volitvah v ljudske odbore.

Pretekli teden je bila v Mežici občinska konferenca SZDL. Delegati so lahko ugotovili, da je bilo delo organizacije v minulem letu precej dobro in da se je SZDL zlasti organizacijsko utrnila. Na konferenci so med drugim sklenili, da bodo v bodoče razen političnih nalog posvečali čim več pozornosti lokalnim gospodarskim vprašanjem. Razpravljali so že o izboljšanju trgovinske dejavnosti, ki sedaj ni povsem zadovoljiva in se ljudje pritožujejo zlasti zaradi visokih cen, ki niso v skladu s cenami v trgovinah sosednjih krajev. Občinski odbor SZDL je Občinskemu ljudskemu odboru in Okrajni trgovski zbornici predlagal, naj odpre v Mežici konkurenčno trgovino, tako da bi bil onemogočen monopolističen položaj sedanega trgovskega podjetja. Prav tako bo SZDL posvetila vsa skrb razvoju turizma v Mežici, ki ima za to vse pogoje. Organizacija bo predložila Občinskemu LDO občinski predlog za pospeševanje turizma.

Slovensko prosvetno društvo »Edinost iz Pihberka na avstrijskem Koroškem je povabilo DPD »Svoboda« iz Mežice za gostovanje v Pihberku. Pihberčani zela, da bi dramska sekcija »Svobode« gostovala v Dobovjašk-Gobčevu opretilo »Habakuk«, ki je v Gornji Meziški dolini zela velik uspeh. Mezičani bodo najbrž gostovali v Pihberku 5. julija.

Učenci mariborskih osnovnih šol 7 in 8 v Zolgarjevi ulici so na tridnevni razstavi prikazali delo svojih krožkov. Zlasti so ugajali izdelki rožnega kroška, kroška za gubanje papirja in sivinega kroška ter bapapirja, ki je razstavil fotografije letnega, ki je razstavil fotografije svojih nastopov. Razen tega so učenci razstavili svoje vzroke in risbe ter ročna dela. Na osnovni šoli 7 je 27 delovnih krožkov, ki vključujejo nad 400 pionirjev in pionirki.

Vajenci šole za razne stroke v Ptuj so za konec šolskega leta pripravili »Dan vajencev«, ki bo 22. junija t. l. v Ptuj, s katerim želijo pokažati javnosti kaj so se letos naučili. Vodstva šol pa so skrbela tudi za izvenšolsko udejstvovanje, ki dopolnjuje vajenčev splošno obzorje. Vajenci so sodelovali pri raznih kulturno-prosvetnih sekcijah, pri fizikalni in nam pripravili javno akademijo s pestrim sporedom s sodelovanjem letos osnovanega vajeniškega tamburaškega zbora, recitacijskih skupin ter predvajanjem letovdnih točk. L. O.

V okraju Celje-okolica tekmujejo prosvetna društva. V okviru tega tekmujevanja je uprizorilo Prosvetno društvo »Boris Kidrič« Velika Pireščina Finšgarjevo trodeljanko »Razvalina življenja«.

Uprizoritve je prisostvovala ocenjevalna komisija, ki je ugotovila, da so bile vlogo pravilno razdeljene in so dobro podane. Z. A.

Zadružniki v Zrečah so pričeli urejati skupaj s sosednjimi kmetijskimi združenji Vitanje, Oplotnica, Skomarje in Loška gora na Pohorju večji planinski pašnik. Sedaj se pase tam okoli 150 glav živine, sčasoma pa se bo to število lahko precej povečalo. Seveda bo zato potrebno še nekaj denarja. Ko bo v prihodnjih letih na teh pašnikih več živine, bodo

uredili še predelovalnico mleka; nekaj strojev so že nabavili. Zadruga je začela urejati 6 ha dosejani neplodnega zemljišča v bližini Radane vasi. Kmetom, ki imajo tu svoje parcele, ta zemlja ni skoraj nič koristila. Zaradi mokrrega terena je na vseh 6 ha raslo le nekaj hrastov in jelš, poleg pa se je morda pasla tu še živina. Zadržni odbor pa je predlagal, naj bi to zemljišče izsušili, nato pa zasadili s sadnim drevjem. Delati so pričeli že pred nekaj meseci. Z gosenicarjem so izpulili šture, izkopali so že večino potrebnih odločnih jarkov, 1 do 1,50 m globoke, in v nje že položili 13.000 komadov drenažnih cevi. Delo si je ogledalo že več naših priznanih sadjarskih strokovnjakov, ki delajo tudi načrte za nasad. Računajo, da bodo dobili iz tega zemljišča, ko bo drevje začelo roditi, 10 do 15 vagonov sadja. Seveda pa bo ta zemlja še naprej ostala last kmetov, zadruga bo le strokovni svetovalec.

Ob železniški progi so začeli graditi novo sadno šušilnico. Pravijo, da bo med najbolj modernimi v naši bližnji okolici. Eno sicer že imajo, v njej sušijo tudi gobe in zdravilna zelišča, vendar ne ustreza več potrebam. Zraven šušilnice bo tudi skladišče za presno sadje.

Igralska družina »Tone Pleš« iz Crensovec je v Gornji Bistrici pred polno zadrugo dvorano gostovala z veseloligro »Glavni dobitke«. Gledalci so bili zadovoljni s predstavo ter želijo še več takih gostovanj.

IZ NAŠIH KRAJEV

Kaj je z agrarno reformo v goriškem okraju

Dosedanji predlog obsega okoli 500 interesentov

Nova Gorica, junija

Kakor je znano, je bila v goriškem okraju izvedena le »polovična« agrarna reforma: po priključitvi so bili razlašeni veposestniki in italijanski vje-

Tak lastniški odnos je v večini primerov vzbujal v bivših kolonih nezainteresiranost za popravilo hiš in podobno. Razen tega pa je bilo tako stanje tudi nepravilno nasproti položaju v

Miren pri Gorici

in njihova zemlja podražljiva. Na njej so večinoma živeli koloni — brez zemlje, gospodarskih splotij in hiše. Tem ni bila odlojena nikaka zemlja niti hiše. Večina jih je stopila v zadruge, kjer so še danes. Tako so tri velike in rentabilne zadruge v okraju (Medana, Dobrovo in Nello) sestavljajo zvečine (80 odstotkov) iz teh bivših kolonov in je v kakih 20 odstotkih je v njih kmetov za lastno zemljo in hišami. V drugih združenjih je manjše število kolonov.

Razstava ljudske umetnosti v Domžalah

Na občinskem festivalu v Domžalah so si obiskovalci ogledali tudi razstavo slik, grafike, plastike in umetniške fotografije. Avtorji vseh teh umetnin so samouki, ljudski umetniki domačin.

Vsa desetletja razstavljalcev zaslužila, da bi se obišrjeje bavili z njih deli, žal pa to prostor ne dopušča. Zato bomo kratko omenili samo tri najbolj značilne udeležence: razstavca Jože Karlošek, Milan Merhar in Ivana Likar-Semjovon. Kakor tudi so različni po starosti, poklicu in šolski izobrazbi, imajo vendar vsi bržičino skupnih stališč. Družji jih predvsem neizmerna in neutešena želja po lepoti.

Zdi se mi primerno, da kot prvo omenim tovarniško delavko Ivo Likar-Semjovon. Za kot učenka ljudske šole je zabavala svoje brate in sestre — bilo jih je osem — z ljubkimi risbicami. Stara komaj 15 let je za nastopila službo v tovarni klubov, kjer je zaposlena še danes. Osem ur pridno dela, v prostem času pa riše in slikava akvarele in olja. Na vprašanje, kje se je učila, je odgovorila: »Meni ni nobeden nič pomagal, jaz delam vse tako po posluhu.« Nekatera dela kot Kozolec, Ob vodi in Gladlo-

hišo) izstopiti iz zadruge, ker bi morali oditi praznih rok. Zato je povsem razumljivo, da so nekateri naši aktivisti naleteli pri njih na popolno nerazumevanje glede novih ukrepov v zadrugištvu.

Seveda bi bilo spričo tega vendarle nekritično govoriti o nekaterih združenjih kot o »umetnih tvorbah«, kajti poznano je, da je večina zadrug goriškega okraja visoko rentabilna in da nekateri združniki prejema po 500 din za delovni dan. (Povprečje v okraju je 260 din.) Razen tega pa je večina zadrug vložila precej velika denarna sredstva v investicije.

Vendarle, pravi odnos bi v takih združenjih ustvarili le z izvedbo popolne agrarne reforme. Tedaj bi se tudi pokazala solidnost in kompaktnost teh zadrug. Razen tega bi tak ukrep vsekakor pozitivno vplival na bivše kolone, ki bi s tem postali lastniki hiš in zemlje. Upoštevati pa je treba tudi dejstvo, da onkray meje, v Italiji, koloni še zmeraj nimajo nikakih pravic ter so predmet izkoriščanja in zasluživanja. Tak ukrep bi bil tedaj nov dokaz pravilnega socialističnega reševanja kmečkega vprašanja.

Mladi na Jesenicah so se posvetovali

Na Jesenicah je bilo posvetovanje s člani OKLMS in sekretarji občinskih komitejev LM, ki je pokazalo, da se je mladina živahno udeleževala v raznih društvih. Vendar je pozabila na politično vzgojo, kajti v društvih, kjer se je mladina shajala, so govorili samo o društvenem delovanju. Toda tudi tukaj ni bila revolucionarna, zlasti ne, ko je društvo sestavljalo delovni načrt. Slabi repertoarji v raznih ljudskih in mladinskih skupinah, mladinski festivali (na Jesenicah) in druge mladinske prireditve, ki so bile brez globlje vsebine, so temu dokaz.

Konferenca je nadalje tudi ugotovila, da so nekatera mladinska vodstva zelo nesamostojna in je njihovo delo odvisno od direktiv okrajnih organizacij. Sklenjeno je bilo, da se člani LMS v šoleznarstvu in »večrigo« Lesce povežejo v mladinsko organizacijo na terenu, kjer živijo. V tovarnah pa se bo mladina večkrat sestala, da bi razpravljala o raznih vprašanjih, ki so tičejo razvoja in strokovne usposobitve mladine. Roz.

DESETLETNI KMETIJSKI NAČRT OKRAJA CELJE-OKOLICA V RAZPRAVI

GOJILI NAJ BI TISTE KULTURE ki v teh krajih najbolj uspevajo

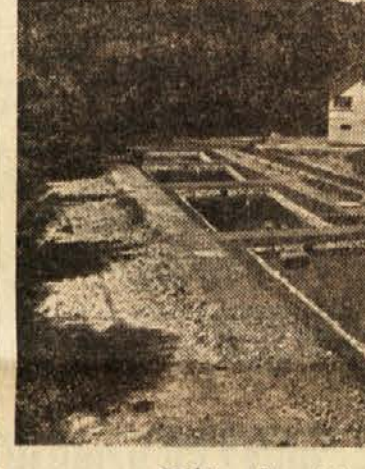
Gospodarski svet pri Okrajnem ljudskem odboru za Celje-okolico je dal v razpravo desetletni gospodarski načrt za razvoj kmetijstva v tem okraju. Z njim bi se v desetih letih povečala kmetijska proizvodnja ter tako zmanjšala razlika v napredku med industrijo in kmetijstvom. Navzlic industrijskemu značaju tega predela se s kmetijstvom ukvarja še vedno okoli 60% vsega prebivalstva, zlasti nezadovoljivo pa je, da kmečka gospodarstva sejejo nad 20 raznih kultur.

Na področju celjskega okoliškega okraja je okoli 30% izrazite ravnine, ostali del pa je pretežno hribovit, zaradi česar so kmetijska zemljišča zelo razdrobljena.

Komisija za agrarno reformo pri goriškem okraju je za sedaj izdelala predlog, po katerem naj bi okoli 500 agrarnih interesentov — med njimi okoli 300 bivših kolonistov — dobilo v svojo last hiše, gospodarsko poslopje in ohišnice po 1000 kv. m. Predlog še ni dokončen, niti še ni odoben. Predlog, po našem mnenju, tudi ne rešuje vprašanja agrarne reforme v celoti, kajti bivšega kolonista še vedno ne postavlja v enakopraven položaj s kmetom, ki je v zadrugo pristopil z zemljo, ne pa samo z ohišnico. F. V.

Savinjski ribiči so letos vzgojili okoli 230 tisoč rib

V savinjskem porečju se je ribištvo najbolj razmahnilo v zadnjih dveh letih. Lep dokaz za to so uspehi, ki jih je ribiška zadruga dosegla z gradnjo moderne ribogojnice v Hudčevem grabnu pri Celju. Nad 500 članov je lani za dražnjo nove ribogojnice prispevalo 300 tisoč ribic brezobrestnega posojila. Graditev poslopja in ureditev ribnikov, kakršne vidimo na sliki, je zadruga veljalo nad 2.000.000 dinarjev. V teh ribnikih so letos vzgojili 134.000 postrvic, 65.000 lipanov in 26.000 sulčkov, ki so jih nato vlo-

Celjska ribogojnica v Hudčevem grabnu

Zaradi tega predvideva predloženi načrt pospeševanje le tistih kultur, ki so za posamezne predele najbolj rentabilne, zlasti hmelja v Savinjski dolini, dalje krompirja, oljarice in krmskih rastlin. V hribovitih predelih predvideva načrt predvsem pospeševanje živinoreje, hkrati pa setev krmskih rastlin in oskrbovanje travnikov. Sadjarstvo bodo pospeševali z urejanjem plantaž; z urejanjem potokov predvideva načrt povečanje kmetijske površine, s manjšimi melioracijami travnikov pa izboljšanje travniške ruše.

Celotno področje okraja je razdeljeno v načrtu na 6 področij, ki imajo sorodno gospodarsko strukturo. Tako predvidevajo v savinjskem predelu pospeševanje hmelja, krompirja in krmskih rastlin, v konjskem predelu pospeševanje krmskih rastlin, živinoreje, sadjarstva in vinogradništva ter saditev krompirja. Na pohorskem področju bodo sejali krmske rastline ter sadili oljarice in pospeševali živinorejo in sadjarstvo, v šmarnsko-šentjurskem in kozjanskem predelu pa pospeševali saditev krmskih rastlin in oljarice, gobjete živinoreje ter razvoj vinogradništva in sadjarstva. Podobno predvideva načrt za laško področje razvoj živinoreje in urejanje pašnikov, pospešitev sadjarstva ter setev krmskih rastlin in oljarice.

Tako se bo sedanja površina 1350 ha hmelja povečala v desetih letih na 2000 ha. Ker bodo za to potrebovali še več hmeljev, predvideva načrt tudi ureditev žičnih nasadov in gradnjo naprav za impregnacijo hmeljev. Razen tega predvideva načrt gradnje novih sušilnic.

Z melioracijo v Savinjski dolini bi pridobili 1300 ha novih površin, z melioracijo Vogljane pa bi v šmarnsko-šentjurskem področju pridobili okoli 300 ha njiv, znatne površine pa tudi z melioracijo Sotle.

Z ureditvijo travnikov in pašnikov bi imeli več sena in s tem izboljšali molznost krav od sedanjih 1000 litrov na 1700 litrov letno. Za boljše molznost predvideva načrt predvsem izboljšanje plemenjakov in povečanje števila rodovniške živine. Razen številnih drugih ukrepov je v desetletnem načrtu za razvoj kmetijstva v celjskem okoliškem okraju predvideno tudi povečanje števila kmetijskih strojev in naprav ter povečanje števila strokovnih kmetijskih delavcev in veterinarjev. Pri pospeševanju kmetijstva pa bodo glavna dela opravile kmetijske zadruge, ki bodo morale v bodočih letih odstraniti stare predsodke gospodarjenja. S. P.

POGOVOR Z DOPISNIKI Še o izplačevanju pokojnin

Danes bomo lahko povedali upokojencem, ki morajo čakati na pokojnino do 3. in 4. v mesecu, nekaj bolj ugodnega; kmalu bodo prejeli pokojnino bolj zgodaj kot doslej. Pokojnino bodo pričeli v prihodnjih mesecih razdeljevati okrajni zavodi za socialno zavarovanje, oziroma podružnice Narodne banke v posameznih okrajih. Doslej je vse to ogromno delo izvrševal Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani. Lahko si predstavljate kolikšno delo je to bilo, če vam povemo, da je v Sloveniji okrog 80.000 upokojencev. Zavod za socialno zavarovanje začne pošiljati 22. ali 23. v mesecu nakaznice Narodni banki. Razumljivo je, da ne more poslati vseh 80.000 nakaznic naenkrat. Narodna banka jih nato prepušča in pošilja z denarnim pošto postopoma do 27. ali 28. v mesecu. Pošta jih nato šele dostavi naslovljenecem. Tiste dni delajo uslužbenec na banki, ki so bavilo s pokojnino celo do polnoči. Od 27. oziroma 28. dalje se havi s pokojninski pošto. V pojasnilo, kakaj se delo na pošti tako zavleče, tole: Ljubljana z okoli 1 ma okoli 22.000 upokojencev, razdeljena je v 57 okrajev; vsak pismonosila mora dostaviti denar okoli 400 ljudem. Torej ni čudnega, da se vse zavleče tja do 3. celo 4. v mesecu.

Zavod za socialno zavarovanje pravi, da bo v prihodnjih mesecih že precej urejeno glede dostavljanja pokojnin, ko bodo prevzeli to delo okrajni sami.

Lep načrt so si napravili postojnski vajenci

Na pobudo MK LMS Postojna je bila 18. junija sklicana prva mestna konferenca vajeniške mladine. Razpravljali so o bodoči obrtni šoli v Postojni, ki se bo predvidoma začela že jeseni. Vajenci so živahno razpravljali o bližnji gospodarski razstavi, ki bo konec julija v okviru postojnskega tedna. Soglasno so sklenili, da bodo takrat tudi sami razstavili svoje izdelke v posebnem paviljonu. To bo prva razstava vajencev postojnske občine.

Precejšen del vajencev v Postojni je bil izven mladinske organizacije. Tudi o tem so spregovorili na konferenci in se sporazumeli, da bodo ustanovili osnovno mladinsko organizacijo, vseh vajencev v gospodarstvu. Junija bodo postojnski vajenci prvi predstavniki vajeniški dan. Organizirali bodo fiskulturna tekmovanja v lahkostletskem mnogoboju in štralsko tekmovanje. MK LMS na bo najboljše nagradil.

Ze sama konferenca pomeni problemnico v delu z vajenci in upravičeno lahko pričakujemo, da bo ob odila tepe uspeha. V. M.

Lutkovno gledališče pri KUD Jože Hermarko v Mariboru je klub pomankljivim prostorom privedilo v letošnji sezoni 90 predstav, ki jih je obiskalo nad 800 gledalcev. Med lutkovnimi igrarici so najbolj ugajale »Mucin in volke« »Zogica-nogica«.

Planinski dom v Logarski dolini

Pred nami je slika največjega in najlepšega planinskega doma v Logarski dolini. Zgrajen je bil v rekordnem času petih gradbenih mesecev. Ima 100 prenočišč ter se je s tem uvrstil na prvo mesto med planinskimi domovi v Sloveniji. Kako so ljudje vzljubili novi planinski dom in prelepo Logarsko dolino, nam govorijo številni občiki. Od 1. maja letos, ko je bil dom predan svojemu namenu, pa do danes, ga je obiskalo nad 4000 turistov in izletnikov. F. K.

Za bralke se nekaj posebej

ČE IMA OTROK POPRAVNI IZPIT

Tudi ob koncu tega šolskega leta se je pokazalo, da bo imelo precej učencev popravni izpit.

O popravni izpiti razpravljajo profesorji, učenci, starši, v nekaterih primerih pa tudi naše družbene organizacije.

Pri teh razpravah najmanj govore o tem, kako bi bilo treba organizirati delo učencev, da bi se pripravili na popravni izpit in kakšno vlogo imajo pri tem starši.

Posamezni primeri zelo zgovorito kažejo, da imajo starši nepravilen odnos do šolanja svojih otrok. Naj omenimo le nekaj najbolj izrazitih primerov. Starši nekega učenca so iskali svojega sina več mesecev po začetku šolskega leta v višjem razredu, ker niso vedeli, da je ponavljal... Neki učenec, ki sploh ni prišel k popravnemu izpitu, je skušal ob vpisu v višji razred druge šole izkoristiti temo, ker je mislil, da ne bodo opazili, da je v spričevalu popravil oceno... V neki zagrebški gimnaziji je učenec napravil ob koncu polletja samomor zaradi slabih ocen... Manjše število učencev se je tudi odločilo za beg od doma, ker so imeli v spričevalu slabe ocene...

Vsi ti in podobni primeri kažejo, kako resno je vprašanje učencev, ki imajo popravni izpit.

So tudi taki starši, ki popolnoma spremenijo svoje stališče do

otroka, če v šoli pade. Prepovejo mu, da bi se igral in da bi odhajal iz stanovanja. Silijo ga, da mora ves dan delati, prepovedujejo mu sestanke s tovariši, nekateri pa take stroge celo telesno kaznujejo.

Ko razpravljamo o popravni izpiti, ne gre le za to, da bi učenec izpit napravil, temveč tudi za to, da ne bi motili pravilne otrokove vzgoje. Zato se morajo starši seznaniti s tem kako je treba ravnati z otrokom, ki ni izdelal in kako mu lahko pomagajo, da se bo čim bolje pripravil za izpit.

Sleherni neuspeh pri delu, torej tudi popravni izpit, povzročajo pri učencu neugodne občutke, ki se kažejo v potrnosti, malodušnosti, v izgubi samozavesti in povečanem nerazpoloženju do določene predmeta in profesorja.

Če otrok v tem razpoloženju ne uživa širokega razumevanja staršev in potrebne podpore starejših, se bo pripravil na popravni izpit z veliko večjim naporom in z manjšim upanjem na uspeh.

Malo je učencev, na katere popravni izpit ne bi vplival vzgojno. Omejeno uživanje šolskega oddiha vzpodbuja otroka, da raz-

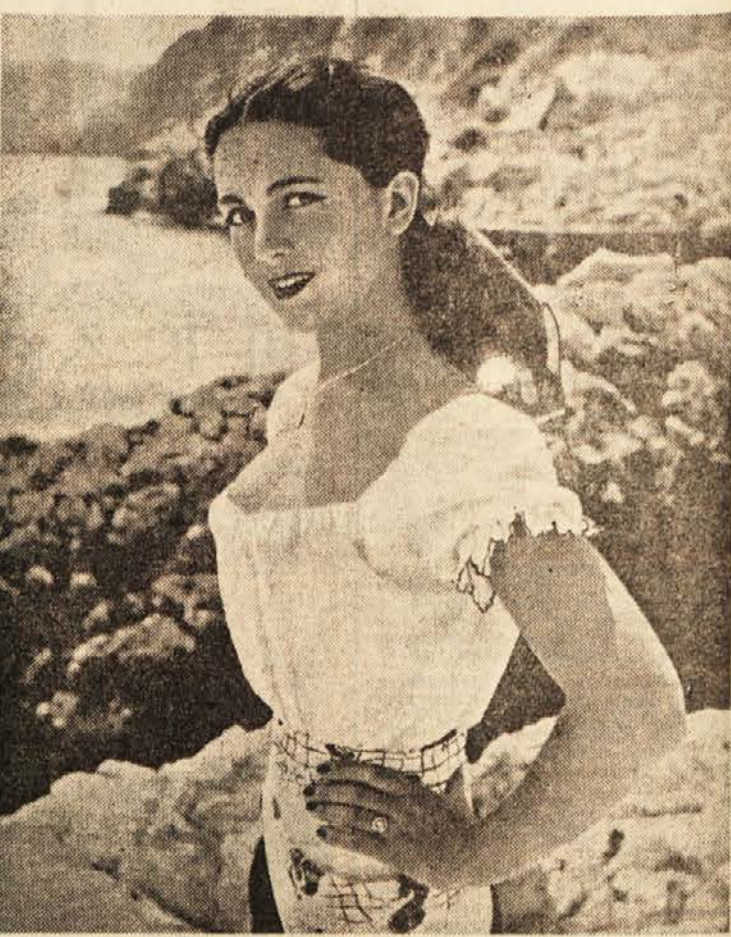
mišlja o svoji krivdi. Važno je zlasti, da pri tem starši previdno ravnajo. To sicer ne pomeni, da sploh ne smejo omenjati tega dogodka v življenju svojega otroka, temveč morajo pametno rešiti to važno vprašanje v njegovem šolanju. Pri tem morajo imeti vedno pred očmi vzgojo otroka v koristnega člana družbene skupnosti. Tako ravnanje, prežeto z razumevanjem do otroka, daje največ upanja, da bo otrok popravni izpit napravil in da se bo navadil na redno delo.

Vzpodbujanje k delu, vplivanje zaupanja v dober izid izpita, opozarjanje na pomen zanemarjenega znanja in učenja, dobro organizirano učenje za izpit in upoštevaje potrebe, da se mora otrok tudi odpočiti ter zmerno igrati — so glavni pogoji, da bo otrok čim lažje premagal krizo ob popravnem izpitu in dočakal novo šolsko leto z večjim zaupanjem ter večjo odločnostjo za delo.

Če ne more otrok sam obvladati gradiva za popravni izpit, mu je treba poiskati sposobnega instruktora. Vendar pa mora imeti ta pomoč svoje meje, kajti brez lastnih naporov ni znanja in napredka pri delu, brez samostojnosti pa tudi ne normalnega šolanja.

Popravnega izpita ni treba imeti za nesrečo družine, temveč za prehodno pojav v življenju otroka, ki ga bo s pravilno vzgojo in boljšo organizacijo učenja zelo lahko odstranili.

Vsako pretiravanje v zvezi s popravni izpiti vpliva negativno vzgojo otroka in njegovo šolanje. *Tihomir T. Prodanović*

Vratni izrez pri letnih oblekah

Nekateri modeli v najnovejših poletnih modnih revijah imajo pretirane vratne izreze. Toda morale se bomo nanje navaditi, kot tudi na ostale modne podrobnosti, ki vnašajo v ženska oblačila novo svežino, v kolikor niso pretirana.

Ovratniki in zavijki, ki jih nosimo že dokaj dolgo, so tudi letos moderni na kostumih, popoldanskim in delovnim oblekah, medtem pa vsebujejo dekoltaje na lahkih letnih oblekah več fantazije in ženskosti.

Poleti, ko so roke in vrat popolnoma razgaljeni, nam bodo ši-

roki in globoki izrezi na lahkih oblekah manj neprijetni kot pri volnenih. Poleti smo zagorele od sonca in je zato izrez manj vsiljiv, kot je bil pozimi na beli in nežni koži.

Kimono ne bo monoton, če vratni izrez drapiramo. Da ostane linija lepa, moramo v takih primerih pod naborki, tik ob izrezu, vsiti širok trak iz žameta, belega pikeja ali drugega blaga, ki ustreza barvi obleke.

Poševno ali ravno krojeni ovratniki iz dvojnega blaga na novih izrezih se od prejšnjih razlikujejo v tem, da so dokaj odmaknjeni od vratu, če pa so tesno ob vratu, puščajo vrat kljub temu prost. Taki ovratniki se prilagajajo izrezu, kot da so sestavni del obleke.

Če je ovratnik krojen kot zavijek, sega do ramen in razgalja linijo vratu in velik del prsnega koša.

Dvojni ovalni izrez je zanimiv, a moramo ga obrobiti s trakom ali šivom.

Nahorek, ki razgalja vrat in ramena, je primeren za letne večerne obleke.

Praktične so poletne obleke, ki jih lahko nosimo z vložkom ali brez njega, kar izpreminja celoten videz obleke.

J. Vučo in M. Babič

MLEKO POLETI

Zdaj bomo imele v gospodinjstvu zelo velike sitnosti z mlekom. Zato moramo poleti bolj kot kdaj koli skrbeti za to, da imamo za mleko popolnoma čisto posodo. Kanjilico, v kateri mleko prinesemo iz mlekarnice, moramo takoj po uporabi pomiti in najboljše je, da v njej ves dan stojimo mrzla voda.

Da se nam mleko pri kuhanju ne sesiri, moramo kozice, v kateri nameravamo mleko zavreti, splakniti z borakovo vodo ali pa vržemo v mleko nožovo konico jedilne sode. Mleko nato ohladimo v mrzli vodi, dobro je, če ga postavimo v posodo z mrzlo vodo, ki jo čez dan večkrat premenjamo.

Ce se nam je mleko vzlelo temu sesirilo, napravimo prav rahle palačinke. V pol litra sesirjenega mleka zvrčljamo jajce, dodamo malo sladkorja in ščepec soli ter toliko moka, da dobimo bolj gosto palačinkino testo.

Poleti se nam mleko tudi večkrat prismoji. Popravimo ga tako, da ga takoj preljevemo v čisto posodo in postavimo v mrzlo vodo. Če to ne pomaga, potopite v mleko vrčico, v katero ste zavili kosček oglja.

Dva recepta za majhne bučice

Izberite res majhne bučice, jih ostrižite, nasolite ter pretaknite z mlado belo čebulo (luk). Bučice pečete v pečici in jih med pečenjem obračate, da se lepo zapečejo. Poponite mrzle.

Bučice kot prikuha. Na masti prepražite nekoliko sesekljane čebule, česna in peteršilja. Na to pa stresite na kocke narezane bučice in jih dušite do mehkega. Nazadnje dodajte paradiznikove mezege ter jej osolite. Servirajte s krompirjem k mesu ali brez mesa.

Češnjava jed

To je zelo malo poznana češnjava jed, vendar vam bo zelo dobro teknila, zato jo enkrat poskusite pripraviti.

Penasto vmešajte 4 rumenjake z 10 dkg sladkorja, potem pa dodajte 9 dkg črnih kruhovih drobtin, 9 dkg naribanih orehov, naribano limonovo lupino, novo konico cimeta in nazadnje še trd sneg 4 beljakov.

Zmes stesite v dobro namaženo tortni model, povrh pa potresite pol kilograma češnje brez koščic in po češnjah namažite osladkan sneg dveh beljakov. Po snegu stresite sesekljanih orehov. Jed pečete 40 minut v dobro razgreti pečici. Le nazadnje naj bo pečica bolj vroča, da sneg povrhu lepo zarumeni.

Zelo preprosta bluza iz črtastega blaga. Vratni izrez je prerezan po nitki. Bluzo zapenjamo na hrbtu.

KAKO ODPRAVIMO KURJA OČESA

Poleti nas kurja očesa motijo. Zelo grdo je, če se sandal motijo prsti. Polni kurjih očesa, če pa nosimo zaprtje čevlje, nas motijo ker noge v vročini zatečejo.

Kurja očesa nastanejo zaradi trajnega pritiska čevljev na kožo. Bolečine, ki nam jih povzročajo kurja očesa, so dovolj tehten razlog, da jih bomo skušali odstraniti.

Ze pri otrocih bi morali paziti, da bi nosili dovolj prostore čevlje. Tudi odrasli naj nosijo udobne čevlje. Nadostuje, da nosimo neopremne čevlje le nekaj tednov, pa imamo kopico teh neprijetnih tvorb.

Kurje oko lahko odpravimo na dva načina. Odstranjujemo plast za plastjo, nato pa izrežemo korenino v sredini kurjega očesa. Pri tem moramo paziti, da se ne okužimo. Prizadeto mesto moramo pred postopkom očistiti z alkoholom nožek in škarje pa prekuhati! Po končanem delu ranico spet očistimo z gazo namočeno v alkohol, nakar prizadeto mesto pokrijemo s sterilno gazo in obližem ali majhnim povojem. Obvezo nosimo nekaj dni, ker s tem preprečimo ponovno rast kurjega očesa.

Pri odstranjevanju kurjega očesa z obližem moramo biti prepozilnevaljši, ker lahko postopek traja 8 do 10 dni. Nevarnost infekcije je pri tem manjša, odstranjevanje kurjega očesa pa zanesljivojša. V lekarni kupite obliž. Odrežite ga tako, da bo obliž vsaj trikrat večji kot kurje oko. V sredi obliža skrbno izrežite okroglo odprtino, ki nikakor ne sme biti večja kot kurje oko, da ne poškodujete še zdrave kože. Obliž tesno pritrdite na zdravo kožo, zlasti na notranji strani. Čez obliž damo klubur.

čovinasto ploščico, kakršne lahko kupimo v drogerijah ali kosček debeljšega gumija, ki mora imeti isto obliko kot obliž. Nato drobno sesekljamo rdečo čebulo. Na tri dele nastregnemo ali sesekljane čebule damo en del salicilne kisline in dobro premešamo. Zmes damo na kurje oko. Čez vsa površina nato prelepimo še en obliž, da se zmes tesneje pritrdi na kurje oko, in pustimo nekaj ur. Nato obliž odstranimo, noge operemo s toplo vodo in milom nakar prizadeto mesto obvežemo. To ponavljamo nekaj dni dokler kurje oko samo ne odpade. Nato mesto, kjer je bilo kurje oko začrtimo s povojem kot v prvem primeru.

Za kaj vse uporabljamo jedilno sodo

Če hočemo imeti lepe bele zobe, jih umijmo dvakrat na teden z jedilno sodo. Jedilno sodo uporabljamo tudi pri znojenju. Najprej umijemo ožnjene dele telesa s toplo vodo, ki ji dodamo malo kisa in potem jih napudramo z jedilno sodo in s smukcem.

Če se opečemo, posujemo opečeno mesto z jedilno sodo, da ne nastanejo mehurji in bolečine.

Z jedilno sodo zmehčamo tudi vodo.

Copate nakvačkamo same

Copate za doma ali za kopanje lahko napravimo same. Slika prikazuje kvačkane copate, ki imajo podplat iz polsti (filca) ali iz ličja. Copate kvačkamo iz dvojnite bombažne preje ali pa iz močvirja. Potrebujemo 6 dkg materiala in dva podplata.

Najprej nakvačkamo gornji del. Na kvačkamo 17 vrstnih vrstic (z. p.) in začnemo kvačkati. 1. vrsta: 8 neovitih stebričkov (n. s.) 1 n. s., 1 z. p., 1 n. s. v naslednjo petljo in spet 8 n. s., nato obratno in delamo 2. vrsto: 10 n. s., 1 z. p., 1 n. s. v isto petljo in 9 n. s. Tako nadaljujemo do 23. vrste, v vsaki vrsti pri srednji petlji dodamo en stebriček. V 24. vrsti obratno jeziček in nakvačkamo 14 n. s. na obeh straneh, potem pa na zadnji strani zapojnjena jezika nakvačkamo od začetka do konca dve vrsti samih neovitih stebričkov.

Za podplat nakvačkamo 9 vrstnih petelj in nato nakvačkamo 9 neovitih stebričkov in takoj v drugi vrsti začnemo v sredini dodajati po en stebriček; to de-

DOMAČI ZDRAVNIK

Driska dojenčkov in malih otrok

Driska je najpogostejše eden izmed znakov različnih bolezni. Torej ne gre vedno samo za obolenje prebavnih organov, če ima dojenček ali majhen otrok drisko, marveč nastane tudi pri drugih boleznih, kakor n. pr. gripi, angini, bronhitisu pljučnici itd. Zato moramo vedno skrbno poiskati vzrok.

Driska je najbrž eno najhujših obolenj, ki lahko doletijo naše najmlajše, zlasti v vročem poletju.

Da bi jo preprečili, je treba otroka predvsem skrbno negovati. Nekateri dojenčki, čisto prav tisti, ki najbolje uspevajo, imajo pet do šest stolic. Hkrati so zelo živahni, imajo dober tek, temperatura je normalna in redno se. V takih primerih ne gre za obolenje, marveč je to samo posledica močnejšega delovanja črevesja.

Zgodi pa se tudi, da imajo dojenčki povečano število stolic, ki pa niso rumene, marveč vodeno-zelene in precej sluzaste. Otrok je zaspan, siten, pogosto joka in hušča. Taki znaki kažejo, da mati nima zadostj mleka.

Ce pa dojenčka umetno hranimo, lahko nastane driska iz različnih vzrokov. Vsakdanja hrana umetno hranjenega dojenčka je krvave mleko. Če je mleko okuženo s klicami, potem je to vzrok. Seveda moramo takšno mleko razkužiti, ker klice povzročajo, da se mleko pokvari, hkrati pa lahko raznašajo tifus, desinterijo, tuberkulozo itd. S pravilnim prekuhavanjem lahko uničimo vse klice. To pomeni, da ne sme mleko samo vzkipeči, marveč mora vreči najmanj tri do pet minut, pri čemer ga moramo stalno mešati. Tudi ostala živila lahko okužimo s klicami, ki jih pripravljamo, ali pa jih prenesejo muhe in tako povzročijo najrazličnejša obolenja, katerih prvi znak bo driska.

V vročih poletnih dnevih je še več možnosti za okužbo živil. V vročini se klice nenavadno hitro razmnožujejo. Dojenčki in mali otroci pa so poleti še bolj občutljivi glede prebave, ker se tačas

zmanjša izločanje črevesnih sokov, prebava je počasnejša in kaj hitro pride do črevesnih obolenj.

Zato moramo poleti podvojiti skrb glede hrane in nege naših najmlajših. Ne smemo jih preveč nasiti, niti jih puščati preveč na soncu; dati jim moramo zadostj čaja ali prekuhane vode, ker jih bomo tako obvarovali nevarne driske.

Dr. F. Hercog

DROBNA NASVETA

Znojne madeže na volnenem blagu odstranimo tako, da jih najprej operemo z mlačno vodo, nato pa jih zdrgnemo s krpico, namočeno v bencinu. Sveže znojne madeže očistimo tudi z vodo, v kateri smo raztopili boraks, ali pa z mešanico enakih delov salmijaka in alkohola. Znojne madeže na svili odstranimo, če jih speremo z belim kisom. Zastarele znojne madeže navlažimo z vodo, nato pa jih potresemo z jedilno sodo in čez nekaj časa speremo. Madeže na beli svili očistimo z mlačno vodo, ki smo ji dodali nekoliko salmijaka. Porumenela mesta zdrgnemo z limonovim sokom ter nato izperemo.

Rjaste madeže iz kovinskih predmetov odstranimo, če zdrgnemo rjo s krpo, namočeno v petrolej. Če se je rja že močno zajedla, tedaj si pomagamo s smirkovim papirjem ali z žično ščetko. Zarjavo ločeno zdrgnemo s kočkam slanino.

Rjaste madeže na belem blagu namočemo z mešanico 10 gr limonovega soka, 15 gr kuhinjske soli in 100 gr deževnice, nato pomočimo v vrolo vodo in speremo. Zastarele rjaste madeže čistimo s čistim vinskim cvetom. Rjaste madeže z barvnih volnenih, svilenih in bombažnih tkanin odstranimo z limonovim sokom ali deteljno soljo. V vseh primerih pa je treba tkanino dobro izprati.

V vsako družino knjige Prešernove družbe!

Namizna svetilka hkrati okras

Dokler še ni bilo električne luči, so ljudje uporabljali le sveče in petrolejke. Svetilke in svečniki so postajali iz stoletja v stoletje razkošnejši in večji, čeprav je bila razsvetljava še vedno slaba. Sele elek-

trarna luč je prinesla dovolj svetlobe v stanovanja. Umetna svetilba mora biti čim bolj enaka dnevi. Šele v najnovejšem času smo dobili luči, ki oddajajo skoraj enako svetlobo, kot je dneva. Še vedno pa uporabljamo tradicionalne lestence in hlene svetilke. Ti industrijski izdelki pa so kak meter žice, iz katere napravimo ogrodje za senčnik. Potrebujemo sedva še stikalo. Iz tega materiala si lahko napravimo eno izmed namiznih svetilk, ki jih vidite na sliki. Za senčnik lahko uporabimo tudi tanjšo lepenko, ki jo dobite v kakti knjigarni.

Umetna gnojila in zelenjadnice

Vrtnarstvo se razlikuje od poljedelstva po količini vložnega dela. Delo v poljedelstvu je bolj umirjeno, v vrtnarstvu pa izredno intenzivno. Ker proizvajamo ogromne količine zelene organske mase, zato tudi v povečani meri izčrpavamo zemljo. Da se to ne dogodi, ji moramo dovajati dovolj naravnih gnojil, od katerih je najboljši in najbolj poceni kompost ali mešanec, za dosego visokega pridelka pa po potrebi dodajamo umetna ali dodatna gnojila. Umetna gnojila se razlikujejo od naravnih v tem, da vsebujejo samo eno ali dve vrsti hranilne snovi. Zato jih tudi ne uporabljamo za osnovno ali glavno gnojenje, ampak samo kot dodatek naravnim gnojilom (gnojilo, kompostu). Glede uporabe si moramo v grobem zapomniti, da zelenjadnicam, ki proizvajajo veliko zelene mase (kapusnice, solatnice), gnojimo pretežno z dušičnatimi, onim pa, ki proizvajajo korenje, gomolje, čebule in semenje pa bolj s kalijevimi in fosfornimi dodatnimi gnojili. Količina in oblika dodatnih gnojil je odvisna od zemlje, osnovnega gnojenja in od vrste zelenjadnice. Za kapusnice uporabljamo na srednje dobri in pognojeni vrtni zemlji še približno 100 gramov dušičnatih in 50 gramov kalijevih gnojil na 1 kvadratni meter. Običajno gnojimo v presledkih (3 krat) tako, da približno 3 velike žlice omenjenih gnojil raztopimo v 12 literski zalivalki in s to raztopino zalivamo. Pri kapusnicah lahko ta gnojila nadomestimo z razredčeno gnojnico, ki smo ji dodali lesnega pepela. Korenstvo ne gnojimo z gnojnico pač pa s kalijevo soljo (100 gramov na kvadratni meter). V zgodnji mladosti dobro de tudi previdno gnojenje z dušikom. Stročnice (grah, fižol) gnojimo s kalijevo soljo in fosforom gnojili 200 gramov na 1 kvadratni meter. — Te številke so orientacijskega značaja in je dejansko potrebno treba določiti po občutku. — Od dušičnatih gnojil je najbolj v uporabi apneni amonijev sulfat. Najboljše kalijevo gnojilo je 40% na kalijevo sol, najboljše fosforno gnojilo pa superfosfat.

O. M.

Sport in telesna vzgoja

PRVI POVOJNI MEDNARODNI KAJAK-KANDAHAR

50 TEKMOVALCEV V BORBI Z BRZICAMI SAVE

Pomembna zmaga našega moškega para Požar-Bernot pred Francozi

Kranj, 20. junija. Danes se je začelo na Savi prvo mednarodno tekmovalstvo v kajakovanju za zvezno prvenstvo. Na tekmovalju sodeluje 50 domačih tekmovalcev in tekmovalci Avstrije, Nemčije in Francije. Današnje tekmovalstvo je bilo na progi Kranj-Trboje, dolgi 8 km. Proga je precej težavna in je več brzic, katere so dobri tekmovalci spretno izkoristili. Odločujoča za vrstni red sta bila ovinka »Zarica« na tretjem kilometru proge in brzica pri »Bačevem mlinu«. Tekmovalci so morali biti zelo prirební, spretni in iznajdljivi, obvladati so morali tehniko, če so hoteli prevoziti najtežavnejša mesta. Zaradi tega so izkušenejši in boljšji tekmovalci dobili na teh mestih veliko prednost, medtem ko so slabši zastajali, se prevračali in tako izgubljali dragoceni čas.

Značilno za prvo povojno tekmovalstvo, ki je v našem tisku revija naših kajakašev, njihove moči in možnosti v borbi z odličnimi tekmovalci iz tujine. Na tem tekmovalju bo dojeta tudi naša državna reprezentanca, ki bo tekmovala na svetovnem prvenstvu.

Tekmovalstvo so bila v mojstrskem razredu, kjer je nastopilo 30 tekmovalcev, v splošnem razredu pa je tekmovalo 9 tekmovalcev. Zenske so tekmovala na isti progi. Zai so sodelovali tri tekmovalke, med katerimi ni nastopila niti ena naša tekmovalka. Razen tega so bila tudi tekmovalstva mešanin in moških parov v

kanujih. Sodelovali so štirje pari. Tu je treba predvsem pohvaliti zmago našega moškega para Požar-Bernot iz Ljubljane, ki sta uspela zmagati pred odličnima Francozoma, ki sta

(Francija) 34.01. Brata Bernot (Cveto Močnik, Ljubljana) 35.06. Jutri se tekmovalnja nadaljuje v slalomu.

Brzice in vrtinci »Bačevga mlina« so bili najnevarnejši del proge

med najboljšimi vozači kanuja na svetu.

Tehnični rezultati:

Mojstrski razred: 1. Zadel (Cveto Močnik, Ljubljana) 21.15; 2. Ila (Cveto Močnik, Ljubljana) 27.24; 3. Hlavček (Vir Zagreb) 28.32; 4. Grafetberger (Forel, Avstrija) 28.29; 5. Daneš (N. F. Heimbürg, Dunaj) 28.46.

Splošni razred: 1. Drogenik (Cveto Močnik, Ljubljana) 29.08; 2. Znidar (Rinka, Celje) 29.10; 3. Franz von Albert (Spittal, Avstrija) 29.30.

Zenske: 1. Will Gertrud (WPK, Dunaj) 30.24; 2. Werner Ulrika (Forel, Avstrija) 30.52; 3. Bissinger Rosa (Württemberg, Nemčija) 31.12.

Kanuj mešano: 1. Lyon (Francija) 26.07.

Kanuj moški: 1. Požar-Bernot (Cveto Močnik, Ljubljana) 31.59; 2. Lyon (Francija) 32.17.

Košarkaško prvenstvo Slovenije

Trbovlje, 20. junija. Danes se je začelo šesto povojno košarkarsko tekmovalstvo moških ekip za prvenstvo Slovenije. Sodeluje enajst moštev. Rezultati pa so naslednji:

Partizan (Medvode) : Zelezničar (Mrb.) 25:23 (22:22, 12:12); Partizan (Medvode) : Aurora (Kopem) 27:17 (15:2); ASK (Lj.) : Svoboda (Trb) 35:12 (15:4); Zelezničar (Lj.) : Rudar 44:23 (14:7); Zelezničar (Mrb.) : ASK 20:24 (12:16); Slavija (Lj.) : Branik 28:15 (15:9); Rudar (Trb.) : Celje 25:22 (12:13); Slavija (Lj.) : Celje 24:21 (12:17); Slavija (Lj.) : Zelezničar (Lj.) 26:17 (12:13); Branik : Celje 29:24 (11:18).

Kako so premagali Mount Everest

Zmagovalca Hillar in Tensing pripovedujeta, kako sta priplezala na vrh

Hillaryjevo pripovedovanje se začne na dogodki z dne 28. maja, ko sta s štirimi tovariši zapustila južno steno, da bi na grebenu pod vrhom postavili taborišče VIII. Everest naj bi stalo šim više, da bi Hillaryju in Tensingu drugi dan ne bilo treba predati plezati, ker so bile njune rezerve kisika omejene.

Približno ob sedmih zvečer je ekipa odinila iz taborišča VII., da bi poiskala najprimernejši kraj za zadnje taborišče. Tensing se je spomnil nekega kraja, ki sta ga s Švicarjem Lambertom uporabila leta 1952. Tokrat pa se je pokazalo, da za taborišče ni primerna. Nazaj sta najvišje taborišče postavila 8500 m visoko.

z vrha ju ni posebno navdušil. Bila sta previsoka, da bi videla pred seboj lepe prizore. Vse se jima je zdelo ravno in puho. Na severu sta videla pot, po kateri so prejšnje odprave skušale priplezati na vrh Mount Everesta. Videla sta, da je bilo to izključno, saj je vzpon a le strani navpičen.

Na vrhu sta ostala četr u re in napravila več posnetkov. Fotografirala sta tudi zastave ZN, Nepala in Velike Britanije, ki jih je Tensing taknil v sneg na vrhu. Ob 11.45 sta vrh zapustila. Morala pa sta varčevati s kisikom. Zato se nista vrnila v taborišče VIII., marveč naravnost v taborišče VII.

DOLGOTRAJNE PRIPRAVE

Vodja odprave polkovnik Hunt je pojasnil vzroke, da je njegova odprava dosegla uspeh. Poudaril je, da so bile priprave zelo skrbne in podrobne. Vse delo so si člani med seboj temeljito in skrbno razdelili. Polkovnik Hunt pripoveduje:

»Vak član odprave ni mogel plezati na Everest, vsak pa je imel važno nalogo, od katere je bil uspeh odvisen. Treba je bilo pripraviti začetno pot do Lhotse, spremljati serpase do južnega vznožja Everesta, postaviti taborišče zelo visoko na južovzhodnem grebenu, potem pa se lotiti nevarne, toda važne naloge, namreč nenehoma skrbeti za zvezo z glavnim taboriščem. Naš uspeh pripisujem temu sodelovanju, ki je teklo brez motenj in z dobro voljo.»

Današnji športni spored

LJUBLJANA
Ob 9. uri: na telovadnici v Tivolju republiško prvenstvo v vajah na orodju;
ob 10. uri: ligaška košarkarska tekma (ženske) Branik (Mrb) : ASK (Lj.) Igrišče pod Cekinovim mizarom;
ob 17. uri: I. kolo zvezne atletske lige Mladost: Odred : Zelezničar. Stadion Zelezničarja v Škaki;
ob 17. uri: pokalna nogometna tekma Zelezničar (Lj.) : Odred B. Stadion Odreda;
ob 8. uri: mednarodni kajak kandahar in zvezno prvenstvo v kajak slalomu, Sava v Tacnu.

TRBOVLJE
Mladinsko prvenstvo v košarki.
ZAGORJE
Kegljaški brzoturir na keglišču Proletarca.

OPREMA JE BILA ZELO DOBRA

Odprava je imela tudi zelo dobro opremo, ki je izdeloval kakih 100 angleških in 10 tujih tvrdk. Člani odprave so imeli obleke iz tkanine, atkane iz bombaža in nyлона. Obleke so poprej preizkusili v aerodinamičnem predoru. Čevlje so imeli iz usnja, ki kljubuje tudi najhujšemu mrazu; bili so dobro podloženi, hkrati pa zelo lahki. Njihovo perilo je bilo narjano iz nyлона. Čevlji so tehtali samo 1227 g, medtem ko so tehtali čevlji švicarske odprave po 2947 g. Za mesečino zvezo je imela odprava majhne radijske postaje, ki so tehtale samo 1,27 kg. Nosili so jih na prsih, pred uporabo pa so jih preizkusili a posebnimi hladilniki. Baterije za radijske postaje so nosili pod obleko, da bi jih a telesno toploto segrevali, da bi jim mraz ne škodoval.

Ce vsemu temu pristojemo še visoko moralo plezalcev, saj so bili vsi trdno odločeni priplezati na vrh Mount Everesta, tedaj ni čudno, da se je odpravi polkovnika Hunta posrečilo izpolniti sanje mnogih alpinistov — priplezati na najvišjo goro sveta.

Putinac na treningu

Streljanje s krogljo v keglju omenjajo že poročila o prvih nemških prvenstvih. V Angliji omenjajo kegljanje v 13. stoletju. V Franciji so že leta 1370. prepovedali to igro, ker

KRATKE ŠPORTNE VESTI

BERLIN. — Na zadnjem tekmovalju je pripravil veliko presenečenje mladi Strack, ki je zmagal v tekni na 1000 m. Progo je pretekel v času 2:23.4.

DUNAJ. — Pred 55.000 gledalci sta igrali na stadionu v Praterju nogometni moštvi »Avstrija« in »Rapid« proti brazilskemu moštvu Juventus iz Sao Paola in Američji iz Rio Janeiro. V prvi tekmi je Tvstirja premagala Juventus z 2:0 (1:0), Rapid pa Americo 6:4 (3:2).

DRESDEN. — Mednarodna nogometna tekma med Vzhodno Nemčijo in Bolgarijo se je končala nerešeno 0:0.

TOKIO. — Offenbacher Kickers : reprezentanca Japonske 9:0 (2:0)

OB SVETOVNEM PRVENSTVU NA ASFALTNIH STEZAH

Kegljanje nekdanj in danes

Kot pri mnogih drugih športih nasledimo tudi pri kegljanju podobne oblike športne dejavnosti že pri etarih Grkih, a zlasti pri starini azijskih narodih. S kegljanjem so se ukvarjali tudi Rimljani. Ugotovljeno je, da so že pred 17. stoletjem kegljali tudi prebivalci Dioklecijanove palače v Splitu.

V tednu jubilejnih prireditev bo pred Narodnim domom dnevno promenade koncert in sicer:

23. junija godba Ljudske milice, 24. junija Poštna godba, 25. junija SKUD »Hinko Smrekar«, 26. junija Zelezničarska godba, 27. junija Titovi zavodi Litostroj.

so pri tem prevedli pili in igrali za denar. Legenda pripoveduje, da je Martin Luther, znani verski reformator, predpisal kegljska pravila za verskimi keglji in jih objavil na cerkvenih vratih v Augsburgu.

Igra se je zlasti razširila v novem času. V raznih državah Evrope se je pojavila v različnih oblikah. Medtem ko so v Sredozemlju (pri nas v Primorju in Dalmaciji) še nadalje gojili staro latinsko igro brez kegljev, se je v Nemčiji, na Nizozemskem in v Švici razvilo kegljanje z desetimi keglji.

V Angliji se je uveljavilo kegljanje na latinsko način, z manjšo kroglo, igrali so pa na posebnem travnatem igrišču. Sedanja kegljska pravila so v Angliji sprejeli 1854. leta. Izseljenci iz Evrope so nadaljevali a kegljanjem tudi v Ameriki. Sprva so igrali z desetimi keglji, toda kasneje so ta način igre preuredili a zakonom, ker so mnogi pri tem hazardirali.

Ljubitelji kegljanja so duhovito obšli ta zakon a tema, da so uvedli deset, ne pa devet kegljev, ker je zakon izrecno prepovedal igro z desetimi keglji. In še danes igrajo v Ameriki tako.

Razvoj te igre je bil neenakomeren. Zato so se razvile razne variante. Danes so uradno priznani štiri sistemi. Prvi so poskušali poenostiti kegljanje leta 1937 v Stockholmu je bila sklenjena mednarodna konferenca držav, v katerih roje ta šport in njena glavna naloga je bila, doletiti sistem in skupna pravila, ustanoviti mednarodno kegljsko organizacijo in uveljaviti kegljanje kot šport in sicer kot težaven šport, ker zahteva od tekmovalca moč in veliko točnost. Sadori konferenca so se kmalu pokazali. Po njej se je kegljanje vedno bolj uveljavljalo med športnimi pagonami.

Zadnjih so izpolnili enotna pravila 28. januarja 1952 na konferenci v Hamburgu. Izdelali so štiri sisteme, po katerih lahko prirejajo mednarodna tekmovalstva.

I. Maleš

SKUPŠČINA SMUCARSKA ZVEZE SLOVENIJE

Redna letna skupščina Smučarske zveze Slovenije bo danes ob 9. uri v Kidričevu (prej Gajevi) ul. 5.

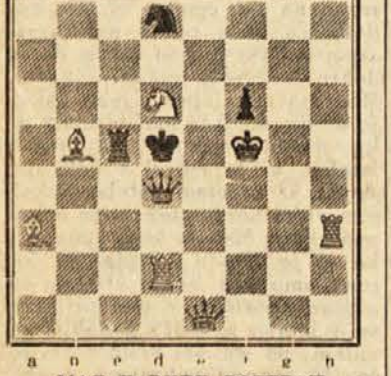
Postrešek !!!

Caj brez čaja

Nekoli slavní mojster Nimcovič (1886 do 1935) je bil zagrozen nekakolec in zato svojih partnerjev ni dupal z dimom iz smrdljivih cigar, kot je to rad delal dr. Lasker, vendar pa je znal na drug način nagajati svojim nasprotnikom. Med nekim turnirjem sta se Marozzi in Spielmann pritoževala ostalim tekmovalcem, da sta proti Nimcoviču izgubila zato, ker je la stalno irkal z žličko ob prazno skodelico za čaj. Pritožbo je slišal dr. Tartakower, ki se je odločil, da mu bo vrnil ob prihodnji partiji. Res je tudi zdaj Nimcovič hitro izpil čaj in začel z žličko zvoniti ob skodelico. Dr. Tartakower je zaklical natakariju: »Prosim vas, prinesite mi skodelico čaja, toda brez čaja, brez sladkorja, brez ruma in brez timona!« Vsi so z zanimanjem opazovali, kaj bo sledilo. Tudi Nimcovič je bil presenečen. Ko je dr. Tartakower dobil naročeno prazno skodelico z žličko, je začel z njima navdušeno muzicirati. Vsa zadeva se je končala z veselim smehom in prezgodnjim reinitjem.

A CHARPENTIER

MAT V DVEH POTEZAH

Bell: Kf5, Del. Td2, Th3, La3, Lb3, Sd6 (7 figur).
Crni: Kd5, Dd4, Te5, Sd5 (4 figure).

Rešitev štiripoteznega mat-problema (Andrija Arna Určič, Vogerško: 1. Lg3-c4, Kd5-e5; 2. Lc1-b2, Ke5-d5; 3. Kd3-c3!, Kd5-e5; 4. Kd3-e4 mat.

PHILIPPS OPPENHEIM

VELIKA PREVARA

»To razumem,« je dejala. »Toda Leopold pride nočoj k vam, da se pogovorita.«

»Čaka me v mojem kabinetu,« je pritrdiril veleposlanik.

»Storite mi uslugo in sporočite mu moje sporočilo,« je nadaljevala. »Tisti mož, Seaman, me je opozoril na to, da je v sedanjih razmerah vsak stik z menoj in Leopoldom nevaren. Poslušala sem vse, kar mi je hotel povedati. Svoj sklep sem odgodila na pozneje. Medtem pa sem o tej zadevi razmišljala. Privolim v kompromis. Zadovoljim se s poznanstvom z Everardom Domineyjem; poznati ga pa vsekakor hočem.«

»Kar se mene tiče,« je rekel veleposlanik, »niti ne vem, kakšno je von Ragasteinovo poslanstvo tu, če pa je Berlin sklenil, da zaradi popolnega inkognita ne sme dovoliti stikov z vama...«

Prijela ga je za roko.

»Čakajte!« je vzkliknila. »Jaz nisem iz Berlina. Nisem Nemka. Jaz niti Avstrijka nisem. Jaz sem Madžarka, in čeprav sem pripravljena delovati za vaše koristi, jih ne bom cenila bolj kakor svoje življenje. Privolim v pogoje, vdati pa se nočem. O pogojih bom govorila z Leopoldom. O, bodite bolj človeški z menoj!« je nadaljevala z nenadno spremembo v glasu. »Od tistih trenutkov danes opoldne živim kakor v sanjah. Samo nekaj me lahko pomiri. M'ram govoriti z njim, moram z njim skupaj odločiti, kaj mi je storiti. Ali mi hočete pomagati?«

»Poznanstvo med vami in Everardom Domineyjem je seveda povsem naravno,« je rekel.

»Poglejte me,« ga je naprosila iznenada.

Obrnil se je in ji pogledal v obraz. Pod njenimi lepimi očmi so bili temni kolobarji; v potezah njenih ustnic je bilo nekaj bolešnega. Spomnil se je, da je tisti večer, čeprav se je ves čas držala kakor po navadi in si prizadevala biti takšna kakor zmeraj, večkrat slišal med gosti sočutne opazke, kako bolna je videti.

»Vidim, da trpite,« je pripomnil prijazno.

»Oči me pečejo in čutim, da vsa gorim,« je rekla. »Z Leopoldom moram govoriti. Frida me je vabila, naj ostanem uro pri njej. Avto me čaka. Poskrbite, da me Leopold odpelje domov. Verjemite mi, dragi prijatelj, želim samo, da bi ravnali z menoj po človeško. Ničesar ne boste dosegli, če boste ravnali z menoj k s polenom ali kamnom. Nočoj bi lahko videla Leopolda nepaženo. Če to odklonite, bom uporabila druga sredstva. Ničesar vam ne obljubim. Niti tega vam ne obljubim, da ga ne bom sredi

ulice ozmerjala z lažnivcem, njegovo življenje tu pa nazvala prevaro. Imenovala ga bom Leopold von Ragastein.«

»Močite!« jo je prosil Ternilhof. »Stefanija, vi ste nervozni. Saj na vašo prošnjo še nisem odgovoril.«

»Ali privolite?«

»Privolim,« je obljubil. »Tako ko bo najin pogovor končan, pospremiti tega mladeniča do Fridine sobe in vam ga predstavim. Vi boste tam. Lahko se vam ponudim za spremljevalca.«

Izenada se je sklonila in mu poljubila roko. Na obrazu ji je bilo videti, da se ji je odvalil kamen od srca.

»Ne bom vas več zadrževala. Frida me čaka.«

Veleposlanik je zamišljeno odšel proti svojemu kabinetu v zadnjem delu hiše, kjer ga je čakal Dominey.

»Veseli me, da vas vidim,« je rekel in mu segel v roko. »Rad bi pet minut govoril z vami kot z Ragasteinom. Potem pa bom ves čas, kolikor ga boste preživeli v Angliji, spoštoval vašo novo identiteto.«

Dominey se je molče priklonil. Gostitelj mu je primaknil stol.

»Sedite,« je rekel. »Cigare in cigarete imate pred seboj, whisky s sodo pa na mizici. Bodite kakor doma... Afrika vas je zelo malo spremenila. Ali se spominjate najnega zadnjega sestanka na Saškem?«

»Prav dobro se ga spominjam, ekscelenca.«

»Njegovo veličanstvo je takrat vedelo, kako je treba voditi cesarski dvor,« je nadaljeval veleposlanik. »Človek je imel občutek, da je na počitnicah na kakem angleškem veleposstvu... Toda dovolj o minulosti. Vi seveda veste, da se nikakor ne strinjaj z vašim sedanjim položajem tu?«

»Nekaj podobnega sem si mislil, ekscelenca.«

NAJSTAREJŠE GROSISTICNO PODJETJE

„TEKSTIL-OBUTEV“

LJUBLJANA, NAZORJEVA ULICA 4 (PREJ FRANČISKANSKA ULICA 2)

Stalna in največja zaloga

tekstilnega blaga, konfekcije, trikotaže, pletenin in nogavic iz vseh jugoslovanskih tovarn

Na razpolago vedno modni vzorci iz domače proizvodnje in druge novosti iz uvoza

Naveliko

Naveliko

DNEVNE NOVICE

Poziv vsem podjetjem!

Vsem podjetjem gradbene stroke in industrije gradbenega materiala...

Kritično stanje tehnične ravni v gradbeništvu narekuje Zdrženju podjetij gradbene stroke...

- 1. glavno in morebiti stransko delavnost;
2. število delavcev po poklicih in nazivih;
3. število vajencev po poklicih;
4. povprečno starost delavcev po posameznih poklicih;

Tudi industrije, ustanove in zadrage, ki zaposlujejo strokovne delavce gradbenih strok...

Nadalje pozivamo vse strokovne delavce, sindikalne podružnice in občinske odbore...

Prosimo, da vsi prizadeti resno začnejo sestavljati navedene podatke in da jih pošljejo Zdrženju najkasneje do 30. junija 1953...

»Zelim, da drug proti drugemu ne bi bila rezervirana.« je rekel veleposlanik in si prižgal cigaro.

»Ali verjamete, gospod, da je to mogoče?«
»O tem sem prepričan.« je odgovoril Ternilov resno.

»Toda, ekscelencija,« si je drznil pripomniti, »kako pa je s to rečjo iz našega vidika?«

»Vaše modrovanje je zastarelo,« je rekel veleposlanik resno.

neza oficirja JLA dne 22. t. m. ob 20. uri v dvorani Ekonomske srednje šole v Ljubljani...

Zgodovinsko društvo za Slovenijo bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, 28. junija 1953 ob 9.30 v seminarju...

Uprava cest in kanalizacij za nizke gradnje za delokrog v Celju. Mesto je stalno plačilo po postavkah tarifnega pravilnika...

Organizacija Zveze borcev terena »24 talev« obvešča svoje članstvo, da sprejema prijave za udeležbo pri odprtju spomenika...

Javna zahvala. Najiskreneje se zahvaljujem g. dr. Tavčar-Konvalinski, otroški zdravnik...

POZIV

Gospodarske organizacije v območju mesta Ljubljane, ki se morale sestaviti spiske volilnih upravičencev za volitve v zbor proizvajalcev...

VPIS NA UNIVERZO

Rektorat Univerze v Ljubljani sporoča vsem, ki se želijo vpisati v I. semester filozofske, prirodoslovno-matematične, pravne in ekonomske fakultete...

Kandidati naj pošljejo prijavo na dekanat pristojne fakultete, na kateri nameravajo študirati...

- 1. Prilike in ime kandidata.
2. Kraj in leto rojstva.
3. Kraj in ime šole, kjer je maturiral...

Prijava je treba priložiti dopisnico z izpisanim naslovom. — Rektorat univerze.

Podobor rezervnih oficirjev Gradišče - Univerza vabi vse rezervne oficirje svojega področja...

DANES IN JUTRI

GLEDALIŠČA

DRAMA

Nedelja, 21. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober.« Izven in za podeželje.

Ponedeljek, 22. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red 5 (dramski).

Torek, 23. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red E.

Sreda, 24. junija ob 20: Strindberg: »Gospodična Julija.« Shaw: »Nalaganje soproga.«

Četrtek, 25. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red F.

Petek, 26. junija ob 19.30: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red Petek (popoldanski).

Sobota, 27. junija ob 19.30: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red C.

Nedelja, 28. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober.« Abonma red A.

OPERA

Nedelja, 21. junija ob 20: Verdi: »Traviata.« Izven in za podeželje.

Ponedeljek, 22. junija: Zaprti.
Torek, 23. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček.«

Sreda, 24. junija ob 20: Verdi: »Traviata.« Abonma red G.

Četrtek, 25. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček.« Abonma red D.

Petek, 26. junija: Zaprti.
Sobota, 27. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček.«

Uprava SNG obvešča, da zapade v juniju 1953 zadnji obrok plačila za abonma in prosil abonent...

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom

Nedelja, 21. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen.«

Četrtek, 25. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen.«

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA Gledališka pasaza

Nedelja, 21. junija ob 18: N. Krasna: »Draga Ruth.«

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE Marionete

Levstikov trg (Sentjakobski)
Nedelja, 21. jun. ob 11: Tauffer-Novy: »Moja in živali.«

Uprava sporoča, da bo gledališče v priložni sezoni potrebovalo nekaj recitatorjev in vodilov lutk...

KINO

KINO »UNION«: Angl. film »Hitrejši od zvoka.« Tednik. Filmske novosti št. 24.

KINO »KOMUNA«: Angl. film »Trilog.« Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO »SLOGA«: Amer. film »Roseana Mc Coy.« Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO »SOCA«: Angleški film »Težka pot.« Brez tednika.

LETNI KINO »TIVOLI«: Angl. film »Hitrejši od zvoka.« Tednik.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški film »Njeno maščevanje.« Tednik.

KINO »SISKA«: Amer. film »Sužnja preteklosti.« Brez tednika.

CELJE »UNION«: Italijanska barvna risanka »Bagdadska roža.«

KAMNIK Ameriški film »Hiša na 22. cest.«

ZADOBROVA: Ameriški barvni film »Iz tisoč in ene noči.«

KOROŠKA BELA: Franc. film »Tone in Tončka.«

RADOVLJICA: Ameriški barvni film »Trije kavalerji.«

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA
Nedelja, 21. junija: Lekarna »Melje«, Meljska cesta 2.

KINO
PARTIZAN: Ameriški film »Napolni čaša.«

UDARNIK: Francoski film »Frizer za dame.«

POBREZJE: Francoski film »Konec počitnic za ljubega Boga.«

STUDENCI: Ameriški film »Ne pojmi žalostnih pesmi.«

GLEDALIŠČE
Nedelja, 21. junija ob 20: Bizet: »Carmen.«

RADIO MARIBOR
6.00-12.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana...

Iz Celja
NEDELJSKA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA V CELJU

21. junija dr. Sevek Maksim, Ljubljanska 38.

DROBNI OGLASI

POZOR! ZOBARJI ZOBOTEHNIKI! Prodaj ročni stroj za valjanje pločevine in žice...

SGP »PIONIR« Novo mesto potrebuje večje število avtomatkov, ključavnice, strojnikov...

KINOAPARATURO, zvočno, normalno, prodamo. Poudarimo na upravo »Borbe« pod »Projektor.«

STROJNEGA TEHNIKA s prakso na lesno obdelovalnih strojih sprejema za konstrukcijska dela podjetje »Želčna«, Ljubljana, Tržaška c. 69.

VEČ STROJNIH KLJUČAVNICARJEV, vajenih del na jeklenih konstrukcijah z daljšo prakso sprejema podjetje »Želčna«, Ljubljana, Tržaška c. 69.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 20. junija ob 7. uri: Dvotok topljega zraka v srednje Evrope povzroča pri nas prehodno stabilizacijo lepega vremena.

V Sloveniji je bilo danes dopoldne lepo vreme z delno oblačnostjo. V večini je bila najvišja temperatura v Ajdovščini 25°C.

Napoved za nedeljo, 21. junija: Lepo vreme z delno dnevno oblačnostjo. Temperatura ponoči do 12°C, podnevi do 30°C.

RADIO

Dnevni spored za nedeljo, 21. junija: 6.00-8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci...

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE - BORBE«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2

Poštni predal 42

Znamka za 10 din

»Trdno! To je glavna vsebina mojega tukajšnjega poslanstva. Moj mandat tu je mandat miru. Čim večkrat se sestaneš z angleškimi državniki, tem bolj verujem v uspeh svojih naporov.«

»Kaj pa moje poslanstvo?« je vprašal Dominey.

»Njegova narava še ni znana,« je odgovoril princ, »če pa je, kakor sem razumel, tesno povezana z mojimi, tedaj sem trdno prepričan, da je njegov cilj tudi mir.«

Dominey je vstal in se pripravil na odhod.

»To vam bo vsekakor pojasnjeno,« je zamrmral.

»Samo še besedo o zasebni stvari,« je rekel Tornilov s spremljenim glasom. »Princesa Eiderstrom je zgoraj.«

»V tej hiši?«

»Da. Čaka na pogovor z vami. Naš prijatelj Seaman je nocoj govoril z njo. Mislim, da se je sprizgajala s tem, da bo privolila v sedanji položaj. Toda z enim pogojem.«

»In sicer?«

»Princesa vztraja na tem, da ji predstavim Everarda Domineyja.«

Veleposlanikov gost niti poskusil ni prikrivati svojega nazburjenja.

»Mislim, da vam ni treba pojasnjevati,« je dejal živahno, »da bi sleherni, tudi najrahljši stik med princeso in menoj najbrž zelo otežkočil moj tukajšnji položaj.«

Veleposlanik je vzdihnil.

»Jaz to popolnoma razumem,« je pritrdil. »S Seamanom sva si prizadevala, da bi jo prepričala, toda kakor nedvomno tudi sami veste, je princesa žena železne volje. Tu ima zelo dobre zveze, dvor v Berlinu pa želi, da bi bili do madžarskega plemstva zelo mehki.«

Njegov obiskovalec je nekaj časa molčal.

»Pravite, da me princesa čaka tu?«

»Pri moji ženi je in pričakuje, da jo boste spremlili domov. Tudi moja žena bo zadovoljna, da bo obnovila poznanstvo z vami.«

»Sprejemem nasvet vaše ekscelence v tej zadevi,« je dejal Dominey.

Gospa Ternilov je bila zelo omikana žena, umetnica, razen tega pa še zmeraj izredno privlačna. Gosta, ki ga je privedel njen mož, je sprejela v okusno opremljeni sobici in napela je vse sile, da bi odstranila napetost, o kateri je mislila, da bo vsekakor nastala.

»Zelo nas veseli, da vas vidimo v Londonu, gospod Everard Dominey,« je rekla, ko sta se pozdravila, »in upamo, da vas bomo često videli pri nas. Dovolite, da vas predstavim svoji sorodnici.«

V naših poslovalnicah:

„Zarja“, „Elita“, „Luxor“, „Astra“, „Cevlji“
smo znižali za 20% ceno letni obutvi!

Trgovsko podjetje „U S N J E“, LJUBLJANA, WOLFOVA ULICA 1/II.

OB PRVIH REZULTATIH LJUDSKEGA ŠTETJA

Štiri petine prirastka prebivalcev odpadejo na mesta

Dve važni ugotovitvi nam nudijo prvi sumarni rezultati popisa prebivalcev, ki je bil 31. marca t. l. Prva je ta, da odpadejo štiri petine prirastka prebivalcev o primer o popisom pred petimi leti na mesta in mestne občine, medtem ko zaznamujejo bolj kmetijski kraji le nebitveno povečanje in ponekod tudi zmanjšanje. Druga ugotovitev pa je ta, da je seljenje prebivalstva ostalo v mejah naše republike. Med popisom in naravnim gibanjem (rojstva, smrti) namreč ni bistvene razlike, ki bi se sicer pojavila pri večjem izseljevanju v druge republike ali obratno. Potrebe izseljevanja v celoti vzeto ni bilo, ker je razvoj industrije in ostalega gospodarstva nudil v sami Sloveniji življenjske možnosti naravnemu prirastku prebivalcev, medtem ko v stari Jugoslaviji te možnosti ni bilo.

Na dan popisa je Slovenija štela 1.462.961 prebivalcev, to je za 70.775 prebivalcev ali 5,1% več kakor ob zadnjem popisu pred petimi leti. Od tega prirastka pa so odpadle kakor rečeno, štiri petine, to je 56.538 prebivalcev na tri samostojna mesta (Ljubljana, Maribor, Celje) in 44

mestnih občin. V teh mestih in mestnih občinah se je prebivalstvo pomnožilo v petih letih od 505.525 na 562.163.

Kjer se razvija industrija, narašča tudi prebivalstvo

Med vsemi okraji in samostojnimi mesti v Sloveniji zaznamuje največji odstotni prirastek prebivalstva Ljubljana. Njeno prebivalstvo se je povečalo v teh petih letih za 13,8%, namreč za 16.719 na 158.211. Na drugem mestu je s 13,6% prirastka mesto Celje, ki je zabeležilo povečanje števila prebivalcev za 3057 na 25.455. Na tretjem mestu pa je z 12,2% prirastka Maribor, kjer se je pomnožilo prebivalstvo za 8366 na 77.124. Sledi z 10,6% prirastka okraj Slovenj Gradec (zdaj ima 50.183 preb.), nato pa se razvrstijo z 10,3% okraj Radovljica (47.357 preb.), z 8,9% okraj Kočevje (54.193 preb.), s 5,9% okraj Trbovlje (49.334 preb.), s 5,7% okraj Šoštanj (53.891 preb.), s 5,4% okraj Kranj (80.190 preb.) in s 5,1% okraj Maribor-okolica (105.853 preb.). Najbolj se je torej pomnožilo prebivalstvo v industrijsko razvitih okrajih; le v kočevskem okraju gre deloma za popolnejšo naselitev krajev, od koder so se med vojno izselili Nemci.

Okraja Sežana in Murska Sobota imata manj prebivalcev

V ostalih 11 okrajih se giblje prebivalstvo pod republiškim povprečjem. Med njimi sta tudi dva okraja, Sežana in Murska Sobota, ki izkazujejo celo manj prebivalstva kakor pred petimi leti. Od okrajev, ki zaznamujejo podpovprečni prirastek, izkazuje povečanje za 4,4% okraj Ljubljana okolica (zdaj 119.540 preb.), povečanje za 3,8% okraj Crnomelj (25.275 preb.), za 3,6% okraj Gorica (69.188 preb.), za 3,3% okraj Postojna (47.647 preb.), za 3,3% okraj Krško (73.644 preb.), za 3,0% okraj Ptuj (78.604 preb.), za 2,2% okraj Celje okolica (125.154 preb.), za 1,1% okraj Tolmin (59.949 preb.), za 1,0% okraj Ljutomer (48.749 preb.) in za 0,6% okraj Novo mesto (67.053 preb.).

Zmanjšanje števila prebivalcev za 0,6% zaznamuje okraj Murska Sobota (94.267 preb.), zmanjšanje za 3,1% pa okraj Sežana (52.208 preb.). V mursko-soboškem okraju je nazadovale število prebivalcev navzlic precejšnjemu prirastku v občini Murska Sobota (za 12,2% na 9288) in v občini Lendava (za 8,7% na 8911). Toda v tem okraju je od 22 občin pokazalo 18 občin manj prebivalcev. V sežanskem okraju, ki ima vsega 13 občin, pa je 11

občin pokazalo nazadovanje. Največji upadek prebivalstva sta utrpeli občini Podgora in Matevž (za 11 ozir. 10%).

Naša industrijska mesta se naglo razvijajo

Od štirih mestnih občin v Sloveniji, ki imajo nad 10.000 prebivalcev, so v zadnjih petih letih najbolj napredovale Jesenice, ki izkazujejo prirastek za 14,9% in imajo zdaj 15.811 prebivalcev. Za 10% se je pomnožilo prebivalstvo mestne občine Kranj, ki šteje zdaj 17.753 prebivalcev. Mestna občina Trbovlje izkazuje povečanje za 7,1% na 16.595 prebivalcev, občina Trzin pa zaznamuje podpovprečni dvig za 2,5% na 10.169 prebivalcev.

Kako močno vpliva razvoj industrije na gibanje prebivalstva nam zlasti zgornjo pričra primer občine Hajdina pri Ptuju, na področju katere gradimo orjaško tovarno glinice in aluminija v Kidričevem (Strnišču). Nobena druga občina v Sloveniji ni zabeležila v teh petih letih tako velikega prirastka stalnega prebivalstva kakor Hajdina, kjer se je prebivalstvo pomnožilo za 40%, namreč od 3621 na 5063. Močan vpliv ima razvoj te tovarne tudi na gibanje prebivalstva v mestni občini Ptuj, ki je prejšnja desetletja zaostajal v razvoju v primeri z ostalimi mesti. Prebivalstvo občine Ptuj se je povečalo za 15,4% na 8233.

Za občino Hajdina le malo zaostaja občina Ravne na Koroškem, kjer je v zvezi z gradnjo nove jeklarne naraslo prebivalstvo za 33,7%, namreč od 4202 na 5697. Podoben prirastek za 38,5% na 8464 prebivalcev izkazuje tudi mestna občina Kočevje. Po sorazmernem povečanju števila prebivalcev sledi nato Nova Gorica, kjer se je prebivalstvo v petih letih pomnožilo za 21,4% na 6814. Razvoj Nove Gorice je močno vplival tudi na sosedno občino Sempeter, ki zaznamuje povečanje za 14,4% na 5798 prebivalcev. Naposled se je močno pomnožilo prebivalstvo tudi v občinah Brežice (za 19,5% na 4269), Ruše (za 15% na 4518), Novo mesto (za 14,9% na 6194), Velenje (za 14,6% na 8794), Postojna (za 12,8% na 7699), Hrastnik (za 12,5% na 6786), Crnomelj (za 11,2% na 5594), Domžale (za 10,6% na 9366), Poljčane (za 10,4% na 5750), Radovljica (za 10,2% na 4901) in Videm Krško (za 10,0% na 5432).

Nesreče

Po bregu se je zakotalil ševljar Ivan Kopač, Ziri 19. ima pretres možganov.

Sin delavca devetletni Janez Kavčič, Veliki Mengoš 167 je padel z drevesa. Zlomil si je desno roko v zapestju.

Na stroju si je poškodoval desno roko delavec Valentin Verbič, Dolnji Logatec 185.

Dijak Herman Vidoz, Reber 17, je imel nesrečo s sekuro. Padla mu je na levo nogo in mu jo hudo poškodovala.

S koleca je nerodno padel študent agronomije Jože Velej, Akademski kolegij, Titova 52. Hudo se je poškodoval po glavi.

Izid natečaja

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE JESENICE sporoča po dovršitvi dela ocenjevalne komisije rezultat za razpisani natečaj za idejne osnutke zimskega in termalnega kopaljšča na Jesenicah v ulici Toneta Čufarja. Idejni osnutki so ocenjeni in nagrajeni po naslednjem vrstnem redu:

I. mesto je dosegel osnutek z geslom »KJ 10001«, avtor Ivan Vitič, arh., Zagreb, Bogovičeva 2, z nagrado 100.000 din.

II. mesto je dosegel osnutek z geslom »Korvik 3«, avtorja ing. Viktor Zelinski in Kornel Klemenčič, tehnik, Zagreb, Šoštaričeva 4 stup III., z nagrado 75.000 din.

III. mesto je dosegel osnutek z geslom »K«, avtor ing. Pavle Hafner, Jesenice, Blejska cesta 81, z nagrado 50.000 din.

Za odkup v znesku 30.000 din je predlagan osnutek z geslom »126«.

Razpisovalec naproša avtorje odkupljenih osnutkov, da s pismenim sporočilom pristanejo na podeljene odkupe.

Natečajni osnutki bodo razstavljeni. Čas in kraj razstave bo objavljen pismeno avtorjem.

Ljudski odbor
mestne občine Jesenice

Raznašalca

Za dostavljanje lista v jutranjih urah in Sentvidu nad Ljubljano sprejme uprava »Ljudske pravice - Borbe«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2

KJERKOLI STE NA POČITNICAH,
 ZAHTEVAJTE V HOTELIH IN POČITNIŠKIH DOMOVH
 »LJUDSKO PRAVICO - BORBO«!

Jeseni izide v DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

ZGODOVINA NARODOV JUGOSLAVIJE

I. KNJIGA

v redakciji dr. B. Grafenauerja, D. Perovića
 in dr. J. Šidaka

Prvi zvezek ZGODOVINE NARODOV JUGOSLAVIJE, ki bo letos v jeseni izšel poleg izdaj v srbsčini, hrvaščini tudi v slovenski izdaji, predstavlja ogromen korak naprej v razvoju našega zgodovinopisja. To res na široko zasnovano delo pa bo obenem imelo tudi izreden pomen za medsebojno spoznavanje jugoslovanskih narodov in bo v našem kulturnem življenju dogodek prve vrste.

Gre za prvo obsežnejšo zgodovino vseh naših narodov. Zgodovina vsakega med njimi je obdelana v približno enaki meri. Ogromna snov je obravnavana s prijemom naprednega, marksističnega zgodovinopisja. Tako se bodo prvič na široko odprla vrata v zgodovino tudi vsakdanjim tegobam, težnjam in borbam ljudstva. Da pa bi bila podoba razvoja naših narodov še popolnejša, so pisči te zgodovine vključili v posebnih odstavkih tudi kulturni razvoj, predvsem razvoj književnosti in umetnosti. Vse to obsežno delo je opravilo 34 najvidnejših zgodovinarjev iz vseh naših ljudskih republik.

Prva knjiga, ki jo s tem napovedujemo, bo obsegala obdobje razpadanja suženjskih odnosov in nastanek razredne družbe ter dobo zgodnjega fevdalizma do začetka XVI. stoletja. Načrt za naslednje tri knjige pa je naslednji: Druga knjiga bo izšla v teku prihodnjega leta in bo zajemala čas od začetka XVI. do konca XVIII. stoletja, tretja knjiga XIX. stoletje do konca prve svetovne vojne in četrta knjiga dobo stare Jugoslavije in narodnoosvobodilne borbe. Celotno delo bo izšlo vsaj do konca 1956. leta.

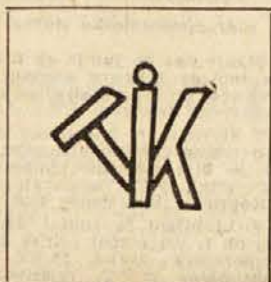
Prva knjiga bo obsegala nad 800 strani teksta, okoli 100 strani ilustracij in 24 raznih zemljevidov in kart. Državna založba s tem razpisuje *subskripcijo* za to prvo knjigo z zadnjim rokom do 15. septembra t. l. Cena v prednaročilu je 900 din, po izidu pa bo znašala najmanj 1200 din. Vsak prednaročnik bo takoj po oddaji naročila prejel pošto položnico, s katero naj nakaže akontacijo v znesku 400 din, ostanek pa bo poravnal do izida knjige. Naročila pošiljajte na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE — Ljubljana
 Mestni trg 26

TOVARNA IGEL

TIK

KOBAR/D, okraj Tolmin
 LR Slovenija

Nudi strojne igle, ročne šivalne igle, igle za sedlarje in igle za vezenje z volno. Igle so solidne, izdelane iz švedskega jekla. Cene so konkurenčne tujim izdelkom.

NAROČILNICA

Podpisani _____, kraj _____

ulica _____, pošta _____ naročam

»Ljudsko pravico - Borbo« in prosim, da mi jo začnete z _____

redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom plačal po inkasantu.

Datum _____ Podpis: _____

Odrežite in nam pošljite!

Oglašujte v Ljudski pravici - Borbi!

Direkcija kolubarskih rudnikov lignita — Vreoci

RAZPISUJE OFERTALNO LICITACIJO

za izvršitev gradbenih del na naslednjih objektih:

1. Zgradba za klasiranje proračunska vsota 24.947.297 din
2. Zgradba za pranje (vodna separacija) proračunska vsota 130.000.000 din
3. Zgradba za prebiranje proračunska vsota 19.573.330 din
4. Stolp proračunska vsota 3.866.338 din
5. Bunker za škrlitjevec proračunska vsota 4.786.401 din

Vse zgradbe so iz armiranega betona in se grade v istem kraju. Licitacija bo dne 24. julija ob 10. uri v Projektnem zavodu LR Srbije, Masarykova ul. 2/III, soba št. 245. — Tehnični elaborat in pogoji za vse objekte razen zgradbe za pranje se lahko vidijo vsak delovni dan od 10. do 13. ure v Projektnem zavodu LR Srbije, Masarykova ul. 2/III, soba št. 201, za vodno separacijo pa od 23. t. m. Gradbišče je oddaljeno 50 km od Beograda.

Direkcija kolubarskih rudnikov lignita — Vreoci

PODJETJE »JUGOALAT« — tovarna orodja — NOVI SAD
 SUMADIJSKA 12-14

razpisuje natečaj za

- 2 STROJNA INŽENIRJA
 po možnosti za orodje z 10-letno prakso,
- 2 STROJNA TEHNIKA
 s pet- ali večletno prakso.

Rok za sprejemanje prijav je 30 dni od dneva objave oglasa. Prijave pošljite na sekretariat podjetja.

TOVARNA PAPIRJA — ČAČAK
 razpisuje

OFERTALNO LICITACIJO

za izvršitev gradbenih del na naslednjih objektih:

1. stavbe za brusilnico lesa, termoelektrarne in trafo-postaje.
2. industrijske železnice in bazena za sedimentacijo vode.

Planirana proračunska vsota za gornje objekte znaša 110.000.000 din. Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov do 15. julija 1953. — Licitacija bo v sredo 15. julija 1953 ob 10 dopoldne v prostorih uprave Tovarne papirja v Čačku. Tehnični elaborat in pogoji se lahko vidijo vsak delovni dan od 8.—12. ure v tehnični pisarni Tovarne papirja v Čačku.

TOVARNA HARTIJE — ČAČAK

2074 1-3